

DOOPSGEZINDE MARTELAREN IN EUROPA

Zwitserland, Italië, Oostenrijk, Duitsland, Moravië, Engeland

NAMENREGISTER

DOOR TH. J. VAN BRAGHT

**Gids voor de Doopsgezinde Martelaren van Europa
1524-1614**

Door Charlie Kraybill

Een publicatie van de Marginal Mennonite Society (MMS)

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2019

INHOUD

TOELICHTING

INHOUD DEEL 1 Van de Martelaarsspiegel van T.J. Van Braght

**INHOUD DEEL 2 VAN DE HISTORIE EN DE MARTELAARS VAN
DOOPSGEZINDEN IN NOORD-NEDERLAND. T.J. Van Braght**

**INHOUD DEEL 2, VERVOLG. MARTELAREN IN ZWITSERLAND, ITALIË,
OOSTENRIJK / TIROL, ZUID-NEDERLAND, (BELGIË) MORAVIE, DUITSLAND.
T.J. Van Braght**

**Gids voor de Doopsgezinde Martelaren van Europa. 1524-1614
DOOR Charlie Kraybill**

ZWITSERLAND blz. 23

ITALIË blz. 28

TIROL blz. 29

OOSTENRIJK blz. 32

NOORD- EN ZUID-VLAANDEREN blz. 39

MORAVIË / BOHEMEN / TSJECHIE blz. 56

DUITSLAND blz. 57

ENGELAND blz. 70

Literatuurlijst

TOELICHTING

In deze naamlijst van martelaren worden de martelaren in Europa beschreven vanaf de tijd van Reformatie ca 1525 tot 1650. Eerst volgt de lijst die ontleent is aan Van Braght zijn boeken, daarna de naamlijst die samengesteld is door C. Kraybill.

Kraybill schrijft: Het totale aantal Doopsgezinde martelaren is onbekend. ***Het bijhouden van gegevens in de verschillende regio's van het Europa van de 16e eeuw was inconsistent.*** In sommige gebieden werden verslagen bijgehouden maar gingen later verloren of vernietigd. In andere gebieden werden er in de eerste plaats geen records bijgehouden. Er zijn ook plaatsen waar we alleen nummers of namen van martelaren hebben zonder verdere details.

De meest uitgebreide martelaarsinformatie die vandaag beschikbaar is, komt uit Vlaanderen en Nederland. Dit betekent niet dat meer mensen op die plaatsen werden gemarteld dan elders. Het betekent eenvoudig dat hun verslagen in een betere staat van bewaring gebleven zijn.

Eeuwenlang was *Martelaarspiegel* de primaire bron van informatie over DOOPSGEZINDE martelaren. In de afgelopen honderd jaar hebben historici en geleerden echter veel tijd besteed aan het doorzoeken van originele documenten in de archieven van Europa. Tijdens het proces hebben ze veel informatie ontdekt die nooit in *Martelaarspiegel* is terechtgekomen. Ze ontdekten ook dat de vermeldingen in *Martelaarspiegel* niet altijd juist zijn.

De primaire bron voor de MMS *Anabaptist Martyrs Guide* is de *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online (GAMEO)* <http://www.gameo.org>.

Wie *Martelaarspiegel* vandaag leest dienen dit te doen in combinatie met een moderne bron, zoals GAMEO, om te verzekeren dat de meest accurate informatie wordt gebruikt. De martelaarsprofielen op de GAMEO-website corrigeren en / of breiden vaak uit naar details die te vinden zijn in *Martelaarspiegel*.

<http://www.facebook.com/marginalmennonitesociety> Laatste revisie: 15 oktober 2016

<https://ecumenici.wordpress.com/anabaptist-martyrs-of-europe/>

Charlie Kraybill. The Bronx, New York City. Oktober 2016

De zgn. Münsterse Wederdopers hebben de Bijbel misbruikt om gruwelijke daden van geweld te rechtvaardigen. In de lijst van Wederdopers is het woord "revolutionair" erbij gezet in verkleinde letter, om aan te tonen dat deze in praktisch alle opzichten verschilden van de Mennonitische gelovigen, die uiterst vreedzaam waren, geen wapens wilden dragen, maar daarom ook door de Europese Overheden zeer zwaar vervolgd werden.

Een andere voorname reden van hun vervolging werd veroorzaakt omdat zij de kinderdoop verwierpen. De Reformatie in Zwitserland en de Nederlanden had in de begintijd de meeste aanhangers onder de zgn. Wederdopers. De meeste mensen die overgingen naar de Hervormingsgezinden konden deze overtuiging niet verwerken, die zoveel vervolging met zich meebracht. De kerken die overgingen tot de Hervorming konden deze impasse niet verdragen en stelden zich aan de kant van de Overheid. De Doopsgezinden in Zuid-Nederland werden uitgeroeid en in Nederland bleven ze bestaan, vooral onder bescherming van Prins Willem van Oranje. In Engeland kreeg de overtuiging van de Geloofsdoop veel groter omvang en werd bekend als de Baptisten, die wereldwijd thans zo'n 80 tot 100 miljoen belijders omvat. De bekende John Bunyan, Spurgeon en Philpot behoorden tot deze gelovigen.

Voor een compleet beeld van alle bekende namen van martelaren is het nodig de Martyrologium van Antwerpen te raadplegen en de Martyrologium van Gent en Brugge door dr. Verheyden; met de literatuur van Joh. Decavele als aanvulling op de site: www.theologienet.nl

Van de onbekende oprecht martelaren geldt, dat hun namen staan *in het Boek de Levens van het Lam en dat ze al eeuwen de Kroon van overwinning dragen om Christus te aanbidden.*

Middelburg, augustus 2019.
Willem Westerbeke

INHOUD DEEL 1

Toelichting bij de herdruk van de Martelaarsspiegel van T.J. Van Braght

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE TWEEDE EEUW 100-200. Blz. 11

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE DERDE EEUW 200-300. Blz. 21

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VIERDE EEUW 300-400. Blz. 34

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VIJFDE EEUW 400-500. Blz. 67

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE VIJFDE EEUW 400-500. Blz. 86

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ZESDE EEUW 500-600. Blz. 96

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ZESDE EEUW 500-600. Blz. 111

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ZEVENDE EEUW 600-700. Blz. 119

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ZEVENDE EEUW 600-700. Blz. 127

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ACHTSTE EEUW 700-800. Blz. 133

BESCHRIJVING MARTELAREN VAN DE ACHTSTE VIJFDE EEUW 700-800. Blz. 147

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE NEGENDE EEUW 800-900. Blz. 156

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE NEGENDE EEUW 800-900. Blz. 171

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE TIENDE EEUW 900-1000. Blz. 184

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE TIENDE EEUW 900-1000. Blz. 197

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ELFDE EEUW 1000-1100. Blz. 205

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ELFDE EEUW 1000-1100. Blz. 215

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE TWAALFDE EEUW 1100-1200. Blz. 226

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE 12^E EEUW 1100-1200. Blz. 261

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE DERTIENDE EEUW 1200-1300. Blz. 277

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN IN DE DERTIENDE EEUW 1200-1300. Blz. 284

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VEERTIENDE EEUW 1300-1400. Blz. 317

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN DE VEERTIENDE EEUW 1300-1400. Blz. 328

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VIJFTIENDE EEUW 1400-1500. Blz. 342

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE VIJFTIENDE EEUW 1400-1500. Bl. 354

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ZESTIENDE EEUW 1500-1600. Blz. 374

**EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ZESTIENDE EEUW 1500-1600 WORDT
OPGENOMEN IN DEEL TWEE VAN DE MARTELAARSSPIEGEL**

LET OP: de namen van de martelaren in de eerste 15 eeuwen worden chronologisch weergegeven in de uitgebreide oude uitgave en de digitale uitgave op Internet.

www.theologienet.nl

BESCHRIJVING VAN DE LEER VAN DE DOOP BIJ DE WALDENZEN Blz. 243 etc.

Het is daarom duidelijk dat zij hun kinderen niet ongedoopt hebben achtergelaten uit noodzaak of door gebrek aan leraren, maar vanwege hun geloof; omdat het vasthouden aan die doop zonder geloof niet tot redding kon leiden, zoals blijkt uit de belijdenissen die zij in die tijd al beleden. **Zo hebben zowel B. Lydius als A. Mellinus geen kleine blunder begaan door te trachten de kinderdoop bij de Waldenzen te verdraaien**, waarvan zij blijkbaar nooit in een dergelijk licht hebben gedacht; en hen de doop in het geloof te ontzeggen, hetgeen zij zo vele keren hadden beleden.

Rooms-katholieke schrijvers proberen de apostolische oorsprong van de Waldenzen te omzeilen. Ze laten het schijnen, alsof de Rooms-katholieke Kerk de enige apostolische kerk is, en dat alle andere kerken nieuwkomers zijn. Om die reden beweren zij, dat de Waldenzen hun oorsprong vinden in Peter Waldo uit de twaalfde eeuw. Dr. Peter Allix zegt: “Sommige protestanten zijn in de val getrapt, die voor hen was uitgezet. ... Het is absoluut onjuist, dat deze kerken door Peter Waldo zijn gesticht. ... **het is pure geschiedvervalsing.**” “Ancient Church of Piedmont”, blz. 192, Oxford, 1821

“Het is niet waar, dat Waldo deze naam aan de bewoners van de valleien gaf. **Ze werden al vóór die tijd Waldenzen, of Vaudois genoemd, naar de naam van de valleien waarin ze woonden.**” Idem, 182

Zie voor meer informatie het boek van ds. **J. F. Martinet**, 1729-1795 **Hervormd predikant**, *Kerkelijke Geschiedenis der Waldenzen*, Amsterdam, 1775. Martinet verwijst in zijn historie over de Waldenzen, naar **T. J. van Braght**.

GELOOFSBELIJDENIS VAN DE WALDENZEN. Blz. 251

DOOPSSTANDPUNT VAN TH. VAN IMBROECK Blz. 383

NAAMLIJST Blz. 383

LITERATUUR. Blz. 423

INHOUD VAN DE HISTORIE EN DE MARTELAARS VAN DOOPSGEZINDEN IN NOORD-NEDERLAND

DEEL 2

VOORWOORD

1. HERVORMING DOOR DE DOOPSGEZINDEN IN ZWITSERLAND. Blz. 11
2. KORTE HISTORIE VAN DE DOOPSGEZINDEN IN NEDERLAND. Bl. 14
3. MANIFEST, DOOR DE RAAD VAN ZÜRICH, AD 1639, OM DE DOOPSGEZINDEN TE VERVOLGEN; EN EEN WEERLEGGING MET DE GELOOFSSTANDPUNTEN VAN DE OORSPRONKELIJKE HERVORMING IN ZWITSERLAND. Bl. 19
4. OVERZICHT VAN DOOPSGEZINDE MARTELAREN IN NEDERLAND. Bl. 57
5. MARTYROLOGIUM VAN ZEELAND. Bl. 79
6. GETUIGENIS VAN A. VAN HAAMSTEDE EN ANDEREN VOOR DE DOOPSGEZINDEN TEGENGEWERKT. Bl. 81
7. STADSRAAD EN PREDIKANTEN TE MIDDELBURG TEGEN DE DOOPSGEZINDEN. Bl. 82
8. PLAKKATEN TEGEN DE DOOPSGEZINDEN. Bl. 86

9. HET BLOEDIG TONEEL OF MARTELAARSSPIEGEL

DOOR T.J. VAN BRAGHT. Blz. 91

10. NAAMLIJST VAN MARTELAREN IN NEDERLAND

Toelichting bij de herdruk van de Martelaarsspiegel van T.J. Van Braght

VERANTWOORDING VAN DE AUTEUR TH. J. VAN BRAGHT

NAAMLIJST:

1. JAN WALEN EN 2 BROEDERS. Bl. 97
2. WEYNKEN, EEN WEDUWE, DOCHTER VAN CLAES, VAN MONICKENDAM, VERBRAND IN DEN HAAG, 20 NOVEMBER, AD 1527. bl 98
3. SICKE SNYDER, Leeuwarden 1533. Bl. 101
4. BETREFFENDE DE VOLGENDE SENTENTIEN:
Grietje Arents, Jan Pauw, blokmaker, Arent Janssen uit Gorckum, kramer, Barent Claeszen uit Swol, voller, Jan van Gink, Hendrich Biesman uit Maastricht, Cornelis Willemsse uit Haerlem, meubelmaker, Arent Jacobssen, Keyser uit Moonickendam en Willen Janssen uit Zutphen, Jan Jacobssen, de Noorman, inwoner van deze stad, Adriaen Cornelissen van Sparrendam, en Gerrit Claeszen van Oudenyerop, Baef Claes, een meisje, Grietje Maes; De weduwe van Gerrit, Barbara Jacobs, een meisje van Haserwoude, Breght Elberts, een meisje, Adriana Ysbrant, een meisje, Trijn

Jans van Munnickendam, en Lysbeth Jans, een meisje uit Benskop, Leentgen, de vrouw van Jan van Rheenen, Adriana Jans, een meisje uit Benskop, Goechgen Jans, uit Lubik, geboren buiten Gouda, Leentgen Hendrix, een meisje uit Hertogenbosch, Griet Pieters Mollen, een meisje, Marritge, Nadminx, een meisje uit Alkmaar, Aeltje Gillis, een meisje uit Benskop, Jannetje Jans, een meisje uit Utrecht, Aeltjen Wouters, geboren in Asperen, Pietersen, alias Borrekiek, geboren in Leiden. Albert Reyers, anders Oldeknecht; Andries Harmans van Gelre, Thymen Hendricx van Campen, Jan Janssen van den Berg. Bl. 102

- 4A. **ANDRIES CLAESSEN VAN DRONRIJP, ONTHOOFD TE LEEUWAERDEN, 1535. Bl. 110**
5. **WILLIAM WIGGERS VAN BARSINGHORN, IN NOORD- HOLLAND, 1534. Bl. 107**
6. **DOOPSGEZINDEN IN MAASTRICHT, 1535. Bartholomeus van de Berge. Mathys Spangemeker en Philip Mutsemeker. Bl 111**
7. **Martelaren Zierikzee 8 september 1536. Pieter Gerritsz. Pieter Jorisz. Pieter Leydekker. Janneke Mens. (=Melchiorsdochter) AJRIAEN AERSEN, GERRIT VAN BENSCHOP. Bl. 117**
8. **Martelaren te MIDDELBURG. MARCUS CORNELISZN JERONIMUS JANSZ. Bl 119**
9. **Kampen, 1535. Ghele Hame ?; Michiel; Peter Jans. Bl.119**
10. **TWAALF PERSONEN, MANNEN EN VROUWEN, VERBRAND EN ONTHOOFD; IN VUCHT, BIJ 'S HERTOGENBOSCH, 1538**
En: Paulus Van Druynen, Michael Stevens; Jan Block; Adraen van 's Gravenhage. Bl 121
11. **PLAKKAAT IN ENGELAND GEPUBLICEERD TEGEN DE ANABAPTISTEN, 1538. EN WAT DAAROP VOLGDE TE DELFT, 1539.**
Zestien mannen onthoofd met het zwaard en vijftien vrouwen verdronken. En zevenentwintig personen in 1538. Bl. 122
12. **ANNEKEN JANS UIT DEN BRIEL, VERDRONKEN TE ROTTERDAM MET CHRISTINA MICHIEL BARENSZ VAN LEUVEN, OP DE 23E JANUARI 1539. Bl 124**
13. **TJAART REYNERTS, HARLINGEN AD 1539. Bl.131**
14. **ARENT JACOBS, MET ZIJN VROUW EN OUDSTE ZOON, TE MONNIKENDAM AD 1539. Bl 132**
- 15 **DIRK PIETERS KROON, PIETER TRIJNES, CLAES RODERS, PIETER CLAES JANSZ, VAN WORMER, IN WATERLANDT. Bl. 132**
- 16 **JAKOB EN SELI ZIJN VROUW, VAN WORMER, AD 1542. Bl. 133**
- 17 **JAN EGTWERCKEN, CLASS MELISZ, AECHT MELIS, WILLEM HAAR ECHTGENOOT, HEYNE WALINGSZ, TRIJN AMKERS, CORNELIS LUYTSZ, CLAES DIRKSZ, CLAES CLAESZ, EN JONKER DIRK GERRITSZ VAN DEN BOSCH NABIJ KROMMENIERSDIJCK, 1542. Bl.133**
18. **Maria van Beckum en Ursula de vrouw van haar broer. Delden, Zutphen 1544. Bl. 134**
19. **PLAKKAAT DAT IN WEST-FRIESLAND TEGEN MENNO SIMONS IS GEPUBLICEERD; EN TEGEN ALLEN VAN ZIJN LERING; 1543. Bl. 144**

20. JAN CLAESZ, EN LUCAS LAMBERTSZ, EEN OUDE MAN, GENOEMD
BESTE-VAER; AMSTERDAM, HET JAAR 1544. Bl. 144
21. EEN AANTAL GELOVIGEN, GEDOOPT VOLGENS HET GEBOD VAN
CHRISTUS, EN EEN JONGE DOCHTER VAN 14 JAAR IN HET JAAR 1544
GEDOOD TE ROTTERDAM. Bl. 149.
22. FRANCIS VAN BOLSWARD, AD 1545. Bl. 150
23. QUIRINUS PIETERSZ VAN GRONINGEN, LEVENDIG VERBRAND IN
AMSTERDAM, 16 APRIL 1545. Bl. 150
24. DIRK PIETERSZ SMUEL EN JACOB DEN GELDERSMAN, LEVEND
VERBRAND IN AMSTERDAM, OP 24 MEI, AD 1546. Bl. 152
25. ANDRIES SMUEL EN DIRK PIETERSZ. GELOOF BEVESTIGD MET
HUN DOOD, IN HET AMSTERDAM, JAAR 1546. Bl. 152
26. RICHT HEYNES, IJLST, AD 1547. Bl. 156
27. ELISABETH, 1549. Bl. 156
28. ZES BROEDERS EN TWEE ZUSTERS: PIETER JANSZ, TOBIAS
QUESTINEX, JAN PENNEWAERTS, GIJSBERT JANSZ, ELLERT
JANSZ, LUCAS MICHIELSZ, BARBARA THIELEMANS EN TRUYKEN
BOENS, ALLE IN AMSTERDAM LEVEND VERBRAND, OP DE 2e
MAART 1549. Bl. 160
29. FIJE EN EELKEN TE LEEUWARDEN, AD 1549. Bl. 162
30. JACOB CLAESZ VAN LANTSMEER, EN CECILIA JERONYMUS ZIJN
VROUW, GEDOOD IN AMSTERDAM, IN HET JAAR 1549. Bl. 167
31. SENTENTIE VAN CECILIA JERONYMUS. Bl. 165
32. WILLEM, MARTIGEN, DIEUWERTGEN EN MARITGEN JANS, 1550. Bl.
166
33. TIJS VAN LINDT, ROERMOND AD 1550. Bl. 166
34. JACQUES DOSIE 15 JAAR, GEDOOD IN LEEUWARDEN, 1550. Bl. 166
35. VAN EEN PLAKKAT TOT INVOERING VAN DE INQUISITIE, 1550 B171
36. REYER DIRCKSZ, VERBRAND IN AMSTERDAM, 1550. Bl. 170
37. MARIKEN EN ANNEKEN, AD 1552. Bl. 173
38. HENDRICK DIRKSZ, DIRK JANSZ, ADRIAAN CORNELISZ, 1552. Bl. 173
39. ADRIAAN CORNELISZ, GEDOOD IN HET JAAR 1552. Bl. 177
39. Zes vrome broeders, te weten, Lieviijn Jansz, Meynert Hermansz, Pieter
Thymansz, Reyer Egbertsz, Hendrick Anthonisz, Claes Gerbrantsz, allen om
het getuigenis van Jezus Christus te Amsterdam met den vure geexecuteerd
of levend verbrand. Anno 1552. Bl. 177
40. CORNELIS, EEN JONGEN; VAN KULENBURGH, 1552, Bl. 178
41. HERMAN JANSZ VAN SOLLEM, LEVEND VERBRAND IN
AMSTERDAM, OP 16 FEBRUARI 1553. Bl. 179
42. SIMON DE KRAMER, VERBRAND IN BERGEN OP ZOOM, 1553. Bl. 180
43. TIJS, EEN JONGE MAN EN BERENTGE, EEN JONGE DOCHTER
VERMOORD TE LEEUWARDEN, 1553. Bl. 180
44. ELIZABETH EN HADEWIJK VAN WIE DE EERSTE IN LEEUWARDEN
IS VERDRONKEN EN HADEWIJK DOOD ONTKOMEN. 1549. Bl. 181
45. PIETER WITSES, EEN METSELAAR GEVANGEN TE LEEUWARDEN
GEDOOD, IN HET JAAR 1553. 183
46. Digna Pietersd. in een zak gestoken en verdrongen. Dordrecht 1555. Bl. 187

47. KAREL V, TEGEN DE DOOPSGEZINDEN DOOR PHILIP II, KONING VAN SPANJE, AD 1556. Bl. 189
48. AUGUSTIJN DE BAKKER, BEVERWIJK 1556. Bl. 191
49. GERRIT HASEPOOT VERBRAND, Nijmegen 1556. Bl. 192
50. JORIAEN SIMONS, CLEMENT DIRKS EN EEN VROUW genaamd MARY JORIS, Haarlem 1557 na Christus. Bl. 194
51. JORIAEN SIMONSz, HAARLEM GEDOOD 26 APRIL IN HET JAAR 1557. Bl. 194
Toelichting op dood door verbanding van Prediker Van Aken. Bl. 194
51. ZES BROEDERS WAARVAN JAAPJE MAET OP DE VOLEWIJCK, AAN PALEN GEWURGD, BUITEN AMSTERDAM, 1555. Bl. 210
52. ANNETGEN ANTHEUNIS, STIJNTGEN JANS, EVERT NOUTS EN PIETER VAN EYNOVEN, GEDOOD ROTTERDAM, IN HET JAAR 1558
53. GOVERT JASPERSz, GEMARTELD TOT DE DOOD, Goes, 1558. Bl. 211
54. WAECHLING DIRKSz, MAERTEN SCHOENMAECKER EN ADRIAEN PIETERSz, GEDOOD in Den Haag, 1558. Bl. 211
55. JORIS WIPPE, Joostenszoon te Dordrecht gedood. 1558. Bl. 211
56. JACQUES D'AUCHY, GEVANGEN AD 1558, EN VERDRONKEN TE LEEUWARDEN, IN HET JAAR 1559. Bl. 216
57. BELIJDENIS VAN CLAESKEN, LEEUWARDEN 1559. Bl. 222
58. TRIJNKEN KEUTS, MAASTRICHT 1559. Bl. 228
59. JAN BOSCH VAN BERGH, OF JAN DURPS, MAASTRICHT 1559. Bl. 231
60. Joost Joosten te Veere in Zeeland verbrand in 1560. Bl. 233
61. HEYNDRICK EEMKENS, UTRECHT 1562. Bl. 234
62. Willeboord Cornelisz. te Middelburg in Zeeland om de evangelische waarheid gedood. Anno 1564, de 14e september. Samen met Mr. Jelis Matthijsz. Bl. 236
63. JAN GERRITSz, KETELAAR IN DEN HAAG GEDOOD DE 15E DAG VAN DECEMBER 1564. Bl. 247
64. Joos Jansz. Sommelsdijk 1563. Bl. 252
65. ADRIAEN WILLEMSz, VIANEN 1568. Bl. 252
66. JACOB DIRCKSz, MET ZIJN TWEE ZONEN, ANDRIES JACOBSz EN JAN JACOBSz, UTRECHT 1568. Bl. 254
67. Valerius van Geneff, schoolmeester. Gedood Brouwershaven. 1568. Bl. 258
68. JAN THIELEMANS EN JOB JANSZ, VERBRAND IN DEN HAAG, 1568. Bl. 258
69. HEYNDRICK ARENTSz, DEN BRIEL 1568. Bl. 262
70. PIETER PIETERS BECKJEN, LEVEND VERBRAND IN AMSTERDAM, OP DE 26E DAG VAN FEBRUARI 1569. Bl. 263
71. WILLEM JANSz UIT WATERLAND, VERBRAND TE AMSTERDAM, OP 12 MAART 1569. Bl. 266
72. JAN QUIRIJNSz, VAN UTRECHT, EEN SCHIPPER, VERBRAND IN AMSTERDAM, OP 12 MAART 1569. Bl. 268
73. CORNELIS JANSZ VAN HAARLEM, VERBRAND AMSTERDAM, OP 12 MAART 1569. Bl. 268
74. CLEMENT HENDRICKSZ, VERBRAND IN AMSTERDAM, OP DE 12e MAART, IN HET JAAR 1569. B. 270
75. LAUWERENS VERKAMER, gedood in 's Hertogenbosch 1569. Bl. 277
76. Dirk Willemsz. Ca. 18 jaar Levend verbrand, Asperen 1569. Bl. 277
77. MAERTEN PIETERS EN GRIETGEN JANS, DEN BRIEL 1569. Bl. 279
78. Hendrik Alewijnsz. Hans Marijnsz. van Oosten. Gerrit Duynherder.

- Verbrand te Middelburg 9 februari 1569. Bl. 281
79. Dirk Andriesz. Zierikzee 1569. Bl. 291
80. THIJS JEURIAENSz, RANSDORP EN JAN CLAESZ, WEESP 1569. Bl. 292
81. VIER VRIENDEN OPGEOFFERD IN MAASTRICHT; ARENT VAN
ESSEN; URSEL ZIJN VROUW; NEELTGEN, EEN OUDE VROUW; EN
TRIJNTGEN, HAAR DOCHTER, 1570. Bl. 297
82. BARBER JANS, AD 1570. Bl. 300
83. ANNEKEN OGIER, DOCHTER VAN JAN OGIER, EN VROUW VAN
ADRIAEN BOOGAERT, VERDRONKEN IN HAARLEM, 1570. Bl. 300
84. ALLERT JANSz, Haarlem AD 1570. Bl. 300
85. ANDRIES N., Haarlem AD 1570. Bl. 301
86. ADRIAENS PIETERSz EN BARBER JOOSTEN, HAARLEM 1570. Bl. 301
87. FAES DIRCKS, EN TWEE ANDEREN, GOUDA 1570. Bl. 301
88. Tien personen zo mannen als vrouwen, om het getuigenis van Jezus Christus
te Dordrecht verbrand, omtrent het jaar 1570. Bl. 306
89. Dirk Mieuwesz. Vlissingen 1571. Bl. 306
89. GERRIT CORNELISZ, JONGE MAN TE AMSTERDAM, 1571. Bl. 307
90. Twaalf Christenen te Deventer. 1571. Ydse Gaukus. Dirk van Wezel,
(Wessels) met Anneke en Janneke hun huisvrouwen. Harmen de Verwer (de
Wever). Bruyn en Anthunis de Wever. (K)Claes Opreyder. Lijsbeth en
Catharina Somerhuis. Lijntjen Joris en Trijntjen haar dochter. Bl. 310
91. DOUWE EEUWOUTS, LEEUWARDEN 1571. Bl. 324
92. JAN BLOK OM HET GELOOF VERBRAND TE NIJMEGEN, 1572. Bl. 324
93. EEN JONGE MAN VAN NIJMEGEN VERBRAND TE 'S
HERTOGENBOSCH. 1572. Bl. 329
94. Zeven broeders te Breda. Anno 1572. Jan Pietersz. Gelyn Cornelisz., Pieter de
Gulicker; met zijn knecht. Arent Block, Cornelis Gijsselaer; en een genaamd
Michiel. Bl. 329
95. MAERTENS JANSZ, EN JAN HENDRICKS, VAN SWARTEWAAL,
VERBRAND TE DELFT, 1572. Bl. 333
96. SANDER WOUTERSZ, VAN BOMMEL EN EVERT HENDRICKS, VAN
WARENDORP, IN AMSTERDAM GEDOOD OP 3 SEPT. 1572. Bl. 348
97. JAN SMIT, 1572. Bl. 350
98. Jan Woutersz. van Kuyk (Cuyck) en Adriaanken Jans van Molenaarsgraaf,
om het getuigenis van Jezus Christus te Dordrecht verbrand. 1572. Bl. 351
99. MAEYKEN VAN DEVENTER, IN ROTTERDAM GEDOOD, 1573. Bl. 378
100. REYTSE AYESZ OF OLDENBORN VERDRONKEN TE
LEEUWARDEN, OP 23 APRIL 1574. Bl. 381
101. HENDRICK PRUYT, WURCKOM [Workum] 1574. Bl. 396
102. OLIVIER WILLEMSZ, VAN NIJMEGEN, LEVEND VERBRAND,
EN TWEE JONGE DOCHTERS IN ANTWERPEN, 1574. Bl. 397
103. LOUWERENS JANSZ NOODTDRUFT, DELFT 1577. Bl. 398
104. ANNEKEN VAN DEN HOVE, LEVEND BEGRAVEN, 1597. Bl. 400
105. Slot van het MARTELAARSBOEK van T.J. van Braght
GEBED VOOR DE WERELDLIJKE OVERHEID. Bl. 403

INHOUD DEEL 2 VERVOLG

ZWITSERLAND, ITALIË, OOSTENRIJK / TIROL, ZUID- NEDERLAND, (BELGIË) MORAVIE, DUITSLAND,

VOORWOORD

VERKLARING BETREFFENDE HET WERK.

UITGEBREID EN VERBETERD VAN VERSCHILLENDE KRONIEKEN, MEMOIRIES,
GETUIGENISSEN, ENZ.

VERKLARING STICHTING GIHONBRON.

1. HANS KOCH EN LEONHARD MEISTER, NAKOMELINGEN VAN DE OUDE
WALDENZEN, GEDOOD IN AUGSBURG, 1524
2. CASPAR TAUBER, 1524. MELCHIOR VET
3. PLAKKAAT DAT DIE VAN ZURICH TEGEN DE
DOOPSGEZINDEN HEBBEN GEPUBLICEERD, 1525
4. FELIX MANTZ, ZURICH 1527
5. GEORGE WAGNER, 1527
6. MICHAEL SATTLER, 1527
7. LEONHARD KAYSER, Schärding 1527
8. THOMAS HARTMANN daarna nog 67 PERSONEN GEËXCUTEERD, 1527.
9. LEONHARD SCHOENER, 1528; EN NA HEM NOG ZEVENTIG
10. HANS SCHLAEFFER EN LEONHARD FRIJCK, 1528
11. LEOPOLD SCHNEIDER, 1528
12. ACHTTIENEN IN SALZBURG GEBRAND; 1528
13. WOLFGANG ULMAN en 11 BROEDERS; HANS PRETLE 1528
14. HANSKE VAN STOTZING, 1528
15. THOMAS, BALTHASAR EN DOMINICUS, 1528
16. HANS FEIERER, MET VIJF BROEDERS EN DRIE ZUSTERS, 1528
17. DRIE BROEDERS EN TWEE ZUSTERS, Moravië, 1528
18. NEGEN BROEDERS EN DRIE ZUSTERS, STIERMARKEN 1528
19. VILGARD EN CASPAR VAN SCHOENECK, 1528
20. HANS LANGMANTEL MET ZIJN DIENSTBODEN. 1529
21. GEORGE BLAUROCK, EN HANS VAN DER REVE, TIROL 1529
22. VIGIL PLAITNER; LODOVICUS EN TWEE ANDEREN; JAN HUT 1529
23. WOLFGANG BRAND-HUEBER, HANS NIEDERMAIR EN NOG ONGEVEER 70
ANDEREN GEDOOD; EN CARIUS PRADER, 1529
24. ZEVEN BROEDERS; EEN JONGEN VAN 14 JAAR, 1529
25. ANNA VAN FREIBURG, 1529
26. DANIEL KOPF, MET TWEE BROEDERS EN VIER ZUSTERS.
EN VIER BROEDERS EN VIER ZUSTERS. 1529
27. ANNA MALER EN URSULA.
28. NEGEN BROEDERS EN ZUSTERS GEDOOD TE ALTZEY
TWEE ANDERE BROEDERS EN TWEE ZUSTERS, 1529
29. ONGEVEER 350 - DRIE HONDERDVIJFTIG PERSONEN GEDOOD TE
ALTZEY, KRACHTENS HET MANDAAT VAN DE KEIZER, 1529
29. FILIP VAN LANGENLONSHEIM, 1529
30. GEORGE BAUMAN, 1529
31. DE TWEDE EDICT VAN ZÜRICH, WAARIN ALLE ZOGENAAMDE
WEDERDOPERS MET DE DOOD WERDEN BEDREIGD. 1530.

32. BALTHASAR HUBMOR EN ZIJN VROUW
33. GEORGE GRUENWALD, 1530. BROEDER ALDA, 1530
GEORGE STEENMETZER, 1530
34. MARTIN DE SCHILDER EN 2; WOLFGANG ESLINGER, PAIN,
MELCHIOR EN 1 JONGEN VAN 16 JAAR EN 2 ANDEREN, 1531. WALTER MAIR EN
TWEЕ ANDEREN IN OOSTENRIJK. JURIAAN ZAUNRINGERAD. 1531
35. FEIT PELGRIMS, BIJ GLABBECK, 1532
36. LAMBRECHT GRUEBER, HANS BECK, LAURENS SCHUMACHER, PET
PLAVER, ZIJN KNECHT PIETER, EN HANS TALLER, 1532.
CONRAD FEICHTER EN ENKELE ANDEREN, 1532
37. LODEWIJK FEST, 1533
CHRISTINA HARINGIN, 1533
38. HUIGE JACOBSZ KRAEN, ZIJN VROUW MARIJNTGE,
EN 2 ANDEREN, 1532
39. VAN HET EDICT UITGEGEVEN DOOR KEIZER KAREL 5e TEGEN DE
DOOPSGEZINDEN, 1535

BERICHT AAN DE CHRISTELIJKE LEZER

40. ZEVEN BROEDERS, Hans Beck, Wolfert Schneider, Christian Alzeiter, Balthasar
Gesel, Wolfert uit Getzenberg, Hans Maurar en Peter Kraneweter, uit Gosedaum in
Etschland 1536
41. JERONIMUS KELS, MICHIEL ZEEPSIEDER EN HANS OVERACKER, 1536
42. JURIAAN VASER EN LEONHARD SAILLER, 1536

ANTWERPENS MARTYROLOGIUM.

Overzicht van de meeste martelaren in Antwerpen die om hun geloof geëxecuteerd zijn 1522-1589

43. BASTIAAN GLASMAKER, EN HANS GROENVELDER, 1537
HANS PEIZ EN SOMMIGE ANDEREN; 1537
44. HANS WOEKERAAR EN HANS BARTEL, 1537. PHILIP DE KEURS, 1537
45. LEONHARD LOCHMAIR EN OFFRUS GRYZINGER, 1538
46. MICHAEL WIDEMAN OF BEK, 1538
MAERTIN VAN VILGRATEN EN CASPAR SCHOENMAKER, 1538
HANS SEYEL EN HANS OF WELS, 1538
APOLLONIA, VROUW VAN LEONHARD SEYLE, 1539
HANS SIMERAVER, 1540

VLAANDEREN

HET BRUGSE MARTYROLOGIUM. Dr. A. L. E. VERHEYDEN.

47. JAN STYAERTSZ EN PIETER, 2 JONGENS UIT VLAANDEREN. 1538
48. GEWELDIGE VERVOLGING IN OOSTENRIJK, 1539
49. WALTER VAN STOELWIJK, VILVOORDEN, 1541
50. LEONARD BERNKOP, 1542
HANS HUBER, 1542
DAMIAN, UIT ALGAU, 1543

51. GEORG LIBICH, EN URSULA HELLRIGLING, 1544
 52. ANDRIES KOSTER, 1545
 OSWALD VAN JAMNITS, 1545
 HANS BLIETEL, 1545
 53. HANS STAUDTACH, ANTHONI KLEYN, BLASIIUS BEK EN LEONARD
 SCHNEIDER, 1546
 MICHIEL MATSCHILDER, HANS GURTZHAM, 1546, 1549

VLAANDEREN
 Verheyden, Mart. Gent

54. CLAES LEKS, VLAANDEREN. 1548
 55. VAN EEN PLAKKAT TOT INVOERING VAN DE INQUISITIE, 1550
 56. HANS VAN OVERDAM GEDOOD TE GENT; ZIJN BRIEVEN
 EN JANNIJN BUESKIJN, GENOEMD HANS KEESKOOPER, GEBOREN IN
 VERWICKE, 1550
 EEN SENTENSIE VAN DE DOOD VAN HANS VAN OVERDAM EN HANS
 KEESKOOPER
 57. GOVERT, GILLIS, MARIKEN EN ANNEKEN; LIER, BRABAND. 1550
 58. PALMKEN PALMEN, BORREN 1550
 11, EN DAN 7, GEEEXECUTEERD VAN MILLEN EN BORREN, 1550
 REMKEN RAMAKERS, 1550
 GERRIT VAN KEMPEN, AP 1550
 59. DRIE BROEDERS IN ANTWERPEN, DE OUDSTE JAN, 1550
 60. ANTHONY VAN ASSELROYE, ANTWERPEN. 1550. PIETER BRUYNEN

BEIEREN

61. TWEE JONGE MEISJES GEDOOD, BAMBERG 1550
 EEN JONGEN VAN VIJFTIEN JAAR, 1550
 62. JOHANNES BAIR, VAN LICHTENFELS, 1551

VLAANDEREN EN BRABAND
 Algemeen overzicht door J. de Cavele. De dageraad van de Reformatie

63. EEN SMITH IN KOMEN, VLAANDEREN 1551
 GILLIS EN ELIZABETH, GENT 1551
 64. JORIS, WOUTER, GRIETGEN EN NAENTGEN, GENT 1551
 KATHARINA VERBRANDT IN DE STAAK, 1551
 65. JERONUMUS Wouter SEGERS, VERBRAND, 1551, ZIJN VROUW LIJSKEN
 DIRKS VERDRONKEN 19-2-1552; EN GROTE HENDRIK, 1551
 66. PIETER BRUYNEN, JAN PLEUNIS, EN JAN DE OUDE KLEDINGKOPER EN
 2 ANDERE BROEDERS, GEDOOD, OP 2 OKTOBER 1551, TE ANTWERPEN
 67. WILLEM VAN BIERCK, CHRISTOFFEL VAN GEISTENS, CHRISTEN VAN
 EUKERAET EN TIELLEMAN VAN NUNKERKEN. 1552
 GUILAME VAN ROBAYS, te KOMEN 1552
 PIETER VAN OLMAN, 1552

DUITSLAND

68. WILLEM DE KISTEMAKER, EN WINDEL 1551
 69. MARIA VAN MONJOU, 1552
 70. BARBEL VERDRONKEN 1552
 CORNELIS, VAN KULENBURGH, 1552

WOUTER CAPELLE GEDOOD, 1553

- 71. BRIEF VAN JOOS 't KIND, TE KORTRIJCK, DIE VERBRAND WERD 1553.**
- 72. EEN BROEDER GEDOOD OM HET WOORD VAN GOD, IN DE STAD VUREN IN VLAANDEREN, 1553; WILLEM VAN LEUVEN, Gent 1554**
- 73. DAVID EN LEVINA, TE GENT VERMOORD 1554**
TANNEKEN VAN DER LEYEN, een jong meisje, Gent 1555; zuster van Lauwers (Lauwreys), David en Franchois van der Leyen. 4 kinderen uit een gezin
- 74. PIETER MET DE VOET, JAN DROOGHSCHERDER, HANS BORDUERWERCKER EN FRANS SWEERDTVEGER, 1555**
BARTHOLOMEUS DE POTTEBACKER. 1555
ROMMEKEN GEDOOD te Antwerpen, 1555
- 75. HANS PICHNER, VAN SAL, 1555. CHRISTIAAN GEDOOD, 1555**
- 76. VERNIEUWING VAN DE VORIGE BLOEDIGE PLAKKATEN VAN KEIZER KAREL V, TEGEN DE DOOPSGEZINDEN, DOOR PHILIP II, KONING VAN Spanje , 1556**
- 77. FRANCIJNTGEN, EN 2 JONGE MEISJES GRIETGEN EN MAEYKEN DOORNAERTS, 1556**
ABRAHAM VERBRAND TE ANTWERPEN, 1556
JAN DE KUDSE, VERBRAND TE ANTWERPEN, 1556
- 78. BELIJDENIS VAN CLAES DE PRAET en VERBRAND TE GENT, 1556**
- 79. HANS BRAEL. PUSTERSDAL, TIROL, VERVOLGD 1557**
- 80. JANNEKEN WALRAVEN, ANTWERPEN 1557**
- 81. MAERTEN ZAEYWEVER, JORIS OUDKLEERKOOPER, WILLEM DROOGSCHEERDER, VICTOR en PIETER DE BACKER, 1557**
- 82. JERONYMUS, EN ZIJN VROUW LAURENS VAN GELRE, PIETER DE MEULENAAR, JACOB VAN YPEREN MAERTEN DE WAELE, 1557**
- 83. MAERTEN BOSSIER, Wervik, 1558**
ABSALOM VAN TOMME, OF DE ZANGER, 1558
WILLEM VAN HAVERBEKE, 1558
DANIEL VERKAMPT, een jongeman, 1558
MARCUS DE LEDERSNIJDER, 1558

ANTWERPEN martyrologium

- 84. JACOB DE MELSELAER, ANTWERPEN, 1558**
LOUWIJS DE WEVER, 1558
FRANS TIBAN EN KLEINE DIRK, 1558
HENDERICK LEERVERKOOPER; ANTHONIS EN DIRK DE SCHILDER, HANS DEN DUYTSCH, 1558
SANDER HENDRICKS, HANS DE SMIT, HANS VAN BURCULO, PIETER DE VETTE, ARENT EN GERAERT PASSEMENTWERKER, 1558
- 85. WOUTER VAN HONSCHOTEN, een jong gezelleke, 1558**
JACOB DE SWARTE, HANSKEN VAN DEN BROECKE EN ANDEREN, 1558
ADRIAEN VAN HEE, JOOS MEEUWENS, WILLEM EN GOOSSEN EN EGBERT DE HOEDEMAECKER, EN LAMBERT VAN DOORNICK, 1558
- 86. GRIETGEN, TANNEKEN, LIJNTGEN EN STIJNTGEN VAN AKEN, 4 zusters te Antwerpen, 1558. JANNEKEN een jong meisje EN NOËLE, 1558**

DUITSLAND

- 87. HANS SMIT, HENDRIK ADAMSZ, HANS BEK, MATTHIJS SMIT,
DILEMAN SNIJDER EN ZES ZUSTERS. AKEN 1558
- 88. ALGERIUS, [POMPONIU] EEN JONGE EEN STUDENT VAN PADUA,
VERBRAND OM HET GETUIGENIS VAN JEZUS, IN ROME, 1557.
- 89. KONRAD SCHUMACHER, een jonge broeder gemarteld en bevrijd, 1558
- 90. THOMAS VAN IMBROECK, 25 jaar, 1558
- 91. GOTTHARD VAN NONENBERG EN PETER KRAMER, 1558
- 92. WOLFGANG MAIR, EN WOLFGANG HUEBER, 1559

VLAANDEREN

- 93. JELIS DE GROOT, en MAHIEU VAN HALEWIJN, 1559
KAREL VAN TIEGEM, Kortrijk 1559

ANTWERPEN

- 94. FRANSKEN VROEVROUWE, NAENTGEN LEERVERKOOPSTER EN
PLEUNTGEN VAN DER GOES, ANTWERPEN 1559
BETGEN, NEELKEN EN MARIKEN FRANSSE, ANTWERPEN 1559
- 95. BETGEN, NEELKEN EN MARIKEN FRANSSE, GEDOOD 28 juni 1559
- 96. ADRIAAN PAN 33 j. EN ZIJN VROUW NEELKEN JACOBS, GEDOOD 1559
- 97. HANS DE VETTE EN 12 GELOVIGEN OM DE GETUIGENIS VAN JEZUS
CHRISTUS, GEDOOD TE GENT

VLAANDEREN 1559

- 98. MAEYKEN KATS, VAN WERVICK IN VLAANDEREN, MAGDALEENTKEN,
AECHTKEN VAN ZIERICKZEE, OUDE MAEYKEN, GRIETGEN
BONAVENTUERS EN MAEYKEN DE KORTE, 1559
- 99. EEN TESTAMENT GESCHREVEN DOOR JELIS BERNAERTS AAN ZIJN
VROUW, IN DE GEVANGENIS IN ANTWERPEN. 1559
- 100. HANS VERMEERSCH, OOK HANS VAN MAES GENOEMD, GEDOOD BIJ
WAESTEN IN VLAANDEREN, VOOR HET GETUIGENIS VAN JEZUS 1559
- 101. ANDRIES LANGEDUL, MATTHEUS POTTEBACKER EN
LAUWERENS VAN DER LEYEN, 1559
- 102. MARTYROLOGIE ANTWERPEN
- 103. ANTHONIS CLAES; JORIS; TIELEMAN EN HANS DE BACKER, 1560
- 104. PETER VAN Spanje, (PEDRO DE SOZA) GOMER HET MASON EN
JAKOB DE GOUDSSMID, 1560
- 105. DOVE BETGEN, BETGEN VAN GENT EN LIJSKEN SMITS, 1560
- 106. LENAERT PLOVIER, en 2 JONGE MEISJES JENNEKEN EN MAEYKEN
- 107. JORIS EN JOACHIM, 1560
- 108. WILLEM DE KLEERMAECKER, 1560
- 109. SOETGEN VAN DEN HOUTE EN MARTHA BAERTS, 21, 1560
- 110. CLAES FELBINGER EN JAN LEYTNER, IN BEIEREN, 1560
- 111. HANS MANDEMAKER, JURIAEN RAECK EN EUSTACHIUS KUTER, 1560
- 112. JAN SCHUT, 29 november 1561
ORVEL, [JAN] EN PLEUNIS

1561

Martyrologium Antwerpen

- 113. JULIUS KLAMPHERRER, VENETIË, 1561

- 114. KOOLAERT DE KUIPER, 1561. JOOS VERBEECK, 1561
- 115. LAUWERENS VAN DE WALLE, ANTONIS SCHOONVELT,
KALLEKEN STRINGS, EN MAEYKEN KOEX, IEPEER, 1561
- 116. FRANCHOYS VAN ELSTLANDT, 1561
- 117. JAN, HENDRICK, BASTIAEN, FANS, MARIKEN VAN MEENEN,
BEETKEN VAN BRUGH, EN LIJNTGEN, 15 AUGUSTUS, 1561
- 118. TWAALF CHRISTENEN IN BRUGGE: ADRIAEN BRAEL, LUCAS HENDRICKS,
MARIJN AMARE, NIKASEN AMARE, HANSKEN LISZ, ANDRIES DE
MEULENAER, ANTHONIS KEUTE, HANSKEN PARMENTIER, JAN N. , JELIS
OUTERMAN, FRANCIJNTGEN MEULENAERS, MAEYKEN TRAMS, 1561
- 119. JAN HULLE, IN IEPEER, 1561

1562

Antwerpen mart. Verheyden

- 120. PIETER VAN MALDEGEM, PIETER VAN MALE, JACQUES BOSTIJN, EN
LAUWERENS ALLAERTS, GENT 1562
- 121. VIJNTGEN, GOUDEKEN, EN JANNEKEN DE JONKHEER,
BETGEN VAN MALDEGEM, EN SIJNTGEN VAN GELDER, Gent 1562
- 122. GULJAME VAN DALE, GENT 1562
- 123. JELIS STRINGS, MET PIETER EN JELIS POTVLIET, 1562
- 124. MARTIJNTGEN AELMEERS, jonge meisje, 1562
NIKASEN VAN AELMEERS, haar broer, 1562
- 125. KAREL VAN DEN VELDE, MET PROENTGEN ZIJN VROUW, FRANCOYS DE
SWARTE, MET KLAESKEN ZIJN VROUW, JASPER DE SCHOENMAKER,
CHARLO DE WAELE EN MARTIJNE AMARE, IN HET JAAR 1562
- 126. JAN GRENDEL, Kortrijk, 1562
- 127. JURIAEN FRIESEN EN WILLEM VAN KEPPEL, Keulen 1562
- 128. FRANCISCUS VAN DER SACH EN ANTHONIS WELSCH, 1562

1563 Vlaanderen

- 129. JAN DE SWARTE, KLAESKEN ZIJN VROUW,
KLAES, CHRISTIAEN, HANS EN MAHIEU, ZIJN VIER ZONEN;
PERCEVAEL VAN DEN BERGE; JAN MAES,
PIETER DE SCHOENMAKER,
HENDRICK AERTS, HOEDENMAKER, JANNEKEN CABILJAUS ZIJN VROUW,
KALLEKEN STEENS; EN HERMAN, 1563
- 130. DIRK LAMBERTS, CHRISTIAN VAN WETTEREN, EN
ANTONIJN DE WALE, 1563

1564

- 131. DANIEL KALVAERT, VERBRAND, 1564. PIETER VAN OOSTHOVE, 1564
- 132. STEVEN DE GRAET; EN SIJNTGEN, 1564
- 133. PIERIJNTGEN KETELS, LEENTGEN HAAR MOEDER,
MET PIERIJNTGEN EN har zuster MARIJNTGEN VAN MALE, 1564
- 134. PIETER VAN DER MEULEN, 1564.
- 135. MAEYKEN BOOSERS VERBRANDT, 24 j. TE DOORNIK, 1564

1565

Martyrologium Antwerpen

- 136. ADRIAEN DEN BURRY, 1565. WILLEM DE DUYCK, 1565

DUITSLAND

137. CONRAET KOCH, 1565
 138. MATTHIAS SERVAES, VAN KOTTENEM, 1565
 Martyrologium Antwerpen

ELZAS, ITALIE, SCHWABENLAND, DUITSLAND+

139. VEERTIG TWEE PERSONEN, TE WETEN, DERTIG-VIER MANNEN EN ACHT
 VROUWEN, OM DE GETUIGENIS VAN JEZUS CHRISTUS IN BERNERLAND.
 TIROL, GEDOOD, 1566
 140. JAN GEORGEN, 1566
 141. JAN MANG, SCHWABENLAND, 1567
 142. NICHOLAS GEYER, TIROL, 1567

VLAANDEREN 1567 Antwerpen

143. KAREL HALLING, 1567
 144. ADRIAEN DU RIEU, 1567
 145. CHRISTIAEN LANGEDUL, CORNELIS CLAESZ, MATTHEUS DE VIK EN
 HANS SYMONSZ, 1567
 146. CORNELIS DE SCHOENMAAKER, AAN ZIJN VROUW, MET DRIE ANDEREN
 OP DE GROTE MARKT IN ANTWERPEN, 13e SEPTEMBER, 1567
 147. JACQUES MESDAGH, WILLEM AERTS, JOOS KASTEEL, EN KAREL,
 KORTRIJK, 1567

1568 VLAANDEREN

148. LUCAS DE GROOT OPGEHANGEN IN OOSTENDE, 1568
 JAN PORTIER VERRAND IN 1568
 149. JAN VAN PARIJS, PIETER VAN KLEEF, HENDRICK MAELSCHALCK, EN
 LAUWERENS PIETERSZ, GENT 1568
 150. JAN DE SMIT, DANIEL DE PAEU, DANIEL VAN VOOREN EN PASSCHIER
 WEYNS, GENT 1568
 151. CLAUDINE LE VETTRE, EN HAAR BROER, MEENEN 1568

HET SLACHTJAAR 1569

152. SIJNTGEN VERCOILGEN, KORTRIJK, 1569
 LIPPIJNTGEN STAYERTS, Gent 1569
 153. ANPLEUNIS VAN DEN BERGE, KORTRIJK, 1569
 JASPER DEN TASCH-RINKMAKER, ANTWERPEN, 1569

Ieper (Yper, of Yperen)

154. DIRK ANOOT EN WILLEM DE ZAGER, IN HET JAAR 1569
 155. TANNEKEN VAN DER MEULEN, JAECKEN VAN HUSSELE,
 EN JAECKEN TEERLINGS, 1569
 156. JOOST GOETHALS, ROELANDT EN PIETER STAYERT, JANNEKEN
 ROELANDS EN JANNEKEN DE JONCKHEERE, GENT 1569
 157. PIETER DEN OUDE, JAN WAITIER, JAN VAN RAES, WOUTER
 DENIJS, FRANCOIS DE TIMMERMAN, EN
 KALLEKEN, VROUW VAN ANPLEUNIS VAN DEN BERGE

Martelaren in Gent 1569.

158. ELF BROEDERS EN EEN ZUSTER, TE ANTWERPEN; HARMAN
 TIMMERMAN, JAN VAN HASEBROECK, PIETER VERLONGE, GERRIT

VAN MANDEL, JAN VAN MANDEL, JAN DE SCHAPER, JAN WILJOOT,
 JAN VAN DOORNICK, WILLEM VAN POPERINGE, MAEYKEN ZIJN VROUW,
 JAN KOOPMAN, HANS ZIJN KNECHT; 1569

159. JAN VAN HASEBROECK

160. JACOB DE RORE, OF DE KEERSENMAKER

EN HERMAN VAN VLECKWIJCK, VERBRAND IN BRUGGE, OM HET
 GETUIGENIS VAN JEZUS CHRISTUS, OP 10 JULI 1569

DISPUUT TUSSEN JACOB DE KEERSGIETER EN MR. BFOER CORNELIS, EEN
 PREDIKER-MONNIK 9 MEI, 1569

161. DISPUTATIE TUSSEN HERMAN VLECKWIJK

GEVANGEN DOOR DE HEREN VAN HET LAND VAN DEN VRYE IN BRUGGE, EN
 BROER CORNELIS, IN DE AANWEZIGHEID VAN MR. JAN VAN DAM,
 OP 10 MEI, 1569

162. BRIEVEN VAN JACOB DE RORE

163. ADRIAEN OL, 1569

164. ABRAHAM PICOLET, HENDERICK VAN ETEN

EN MAEYKEN VAN DER GOES, 1569

1570

165. VEIT GREYENBURGER, 1570

Vlaanderen 1570

166. ANDRIES N. , MET ZIJN VADER EN BROER, ANTWERPEN 1570

167. JORIS VAN MEESCH EN JACOB LOWIJS. GENT 1570

168. JAN DE LINTWERKER, JOOST DE WIELMAKER, ZIJN VROUW; MAERTEN
 VAN WIJKE MET LIJSKEN ZIJN VROUW EN JELIS DE METSELAAR, 1570

169. BRIEF VANUIT DE GEVANGENIS, IN ANTWERPEN, DOOR NELLEKEN

JASPERS VAN BLIJENBERG, 17/18 jaar, -en 2 broers-

170. MAERTEN KARETTIER, RIJSSEL. 1570. LIJNTGEN KEMELS, 1570

171. JOOST VERKINDERT EN LAUWERENS ANDRIESZ, GEDOOD

TE ANTWERPEN, DE 13 SEPTEMBER 1570

172. BRIEF VAN LAUWERENS ANDRIESZ, GEVANGEN MET JOOST

VERKINDERT; VERZONDEN DE 9 SEPTEMBER, AAN DE VROUW VAN JOOST

173. HANS VAN DEN WEGE

JANNEKEN VAN HULLE EN

JANNEKEN VAN RENTEGEM, 1570

174. BARBELKEN GOETHALS EN SAERKEN VAN DUERHOVE,

175. KAREL DE RAET, GRIETGEN ZIJN VROUW, HANSKEN IN 'T SCHAECK,
 WILLEM DE SNIJDER (VERRON), MET CHRISTIJNTGEN ZIJN VROUW, (1568)
 1570

1571 Etsland

176. WOLFGANG PINDER, 1571

177. HANS MISEL. 1571.

VLAANDEREN

178. JELIS CLAVERSZ, LIJSABET, VROUW VAN CLAES DE VRIES, NELLEKEN
 JASPERS, EN DRIEENDERTIG PERSONEN GEVANGEN, 1571

179. JOOST VAN DER STRATEN, 1571. HANS VAN DER STRATEN, 31 jaar, 1571

180. EEN BRIEF VAN HENDRICK VERSTRALEN 1571, IN DE GEVANGENIS BIJ
 RIJPERMONDE.

181. MAEYKEN DEYNOUTS; ADRIAEN JANSZ HOEDEMAECKER, EN JELIS DE
 BACKER, LEVENDIG VERBRAND IN RIJSSEL, 1570

182. ADRIAEN JANSZ. HOEDEMAECKER, EN JELIS DE BACKER VERBAND IN
 RIJSSEL 1571. EN 3 BRIEVEN GESCHREVEN IN DE GEVANGENIS

VLAANDEREN 1572

183. HEYNDRICK VAN ECKELO, A. D. 1572
 184. HANS KNEVEL, 1572
 185. MATTHEUS BERNAERTS, GENOEMD VAN LINCKEN, ADRIAEN ROGIER, MAERTEN VAN DER STRATEN, EN DINGENTGEN VAN HONSCHOTEN, 1572
 186. ADRIAEN ROGIER, TE GENT IN VLAANDEREN, DECEMBER 1572
 187. MAERTEN VAN DER STRATEN MET BELIKEN ZIJN VROUW, 1572
 188. WILLEM DE RIJCKER, EN CHRISTOFFEL FIERENS, TE MEENEN 1572

VLAANDEREN 1573

189. PIERIJNTGEN LOOSVELDT, OF NECKERS, 1572/73
 190. MICHEL VAN BRUYSEL, EN BARBERKEN ZIJN VROUW, 1573
 191. JAN VAN ACKEREN, 1573
 BALLTHASAR ROSIERES, 21 JAAR
 192. G. KLEERMAECKER, MET SIJNTGEN VAN ROUSSELARE EN MAEYKEN GOSENS GEDOOD IN ANTWERPEN, 1573
 193. FRANCOYS VAN LEUVEN, HANSKEN VAN OUDENAERDEN 18 jaar EN GRIETGEN VAN SLUYS, 1573
 194. LIPPIJNTGEN STAYAERTS, SIJNTGEN BARNINGE, OF KREUPELE SIJNTGEN, 1573
 195. JACOB VAN DEN WEGE, Callekin MEERE, en Claarken. 1573
 196. DE BRIEVEN EN GETUIGENISSEN VAN MAEYKEN WENS, VROUW VAN MATTHEUS WENS, EEN DIENAAR VAN de gemeente VAN GOD IN ANTWERPEN; 6 OKTOBER, 1573
 197. VIJF VROME CHRISTENEN,
 HANS VAN MUNSTDORP EN JANNEKEN MUNSTDORP ZIJN ECHTGENOOT, MET MARIKEN, LIJSKEN EN MAEYKEN, VERBRAND IN ANTWERPEN; 1573
 198. TESTAMEN VOOR JANNEKEN MIJN LIEFSTE KIND GEBOREN IN DE GEVANGENIS, IN ANTWERPEN, 1573
 199. SUSANNEKEN 26 jaar EN KALLEKEN 24 jaar CLAES, TE GENT 1573
 200. ANTHONIS YSBAERTS, 1573
 201. ADRIAEN HOEDEMAECKER EN MATTHEUS KEUSE, 1574 [=1573]

VLAANDEREN 1573 - 1574

202. VIERENVIJFTIG PERSONEN, BROEDERS EN ZUSTERS GEDOOD ZEVENENENDERTIG IN ANTWERPEN EN ZEVENTIEN IN BRUSSEL 1574 [moet zijn 1573]

203. Martyrologium Antwerpen 1573.

J.A. PLAISIER, Bergen op Zoom. M. AKKERMANS, Merksem

www.theologienet.nl

27 januari 1573.

JACQUES VERHULTEN, GRIETKEN VANDEN STEENE, JANNEKEN CROECX,

30 januari 1573.

JACQUES VERBRUGGEN, HANS DER WEDUWE; JENNEKEN DE BEAUCOUP; JENNEKEN JAN DIERCX; 16 februari 1573. GIELIS HEVILLE; HANS MENSTROP; JENNEKEN VAN DEN VELDE; ADRIAEN van DAELE; TANNEKEN JANSSENS; HEYLKEN BAILLAERTS; 20 februari 1573. WILLEM HUBRECHTS; LYNKEN GHYSSELS; JACQUES VERHULTEN; LISKEN PENNAERTS 27 februari 1573. HENRY HANNON; LYNKEN BAILLAERTS 19 mei 1573. BOUDEWYNE BOCCAERT,

TRYNKEN VAN SPELLE; GRIETKEN GOVAERTS; MATTHYS BASELIERS. 25 mei 1573. MAEYKEN GROFFELAERS, van Bruessele, HANS INGHELBERTS, van Deventer, PIERRE WANDESOYE, LOYSE DU COUCQ. 27 mei 1573. LYNKEN GROFFELAERS, van Bruessele. 27 mei 1573. JENNEKEN DE CAUTERE, van Bruessel. 5 juni 1573. GEERARDYNE RYCKELMANS, PIERYNE DE CORTE. 9 juli 1573. SAULVE BOYENTIN of DE BOYENAN, van Valencienne. 6 oktober 1573. JENNEKEN VANDEN VELDE; MAEYKEN GOOSSENS, LYSKEN LICHTENS, van Tongeren. MAEYKEN VAN DISSENBEKE 18 november 1573.

Vlaanderen 1575

204. JACOB DE SCHOENMAKER EN ZIJN VROUW,
GRIETJEN VAN BRUSSEL, ANNEKEN VAN BRUSSEL, TANNEKEN
WALRAVEN, 1575

205. CLAES VAN ARMENTIERSz, EN LIJNTGEN, EEN JONG MEISJE. 1575

VLAANDEREN VANAF 1576

206. RAPHEL VAN DEN VELDE EN JERONYMUS SCHEPENS,
ANDERE PERSONEN, 1576

207. HANS DE RUYTER, MET ZIJN VROUW EN DOCHTER,
208. HANS BRET GEEEXECUTEERD Antwerpen op 4 januari 1577
PIETER PAANS, MECHELEN, 1577

209. CHRISTIAEN RIJZEN, 1588

210. JOOST DE TOLLENAER,
MICHEL BUYSE, EN
SIJNTGEN WENS, A. D. 1589

211. BARTHOLOMEUS PANTEN,
MICHEL DE WEDUWNAAR EN KALLEKEN N. , 1592

212. AELTGEN BATEN, EN MAEYKEN WOUTERS, 1595

213. HENDRICK TERWOORT EN JAN PIETERSZ, LEVEND VERBRAND
TWINTIG PERSONEN GEVANGEN IN LONDEN, ENGELAND
VEERTIEN VROUWEN GEDREVEN UIT DE STAD;
EEN JONGEN GEGEELD; CHRISTIAAN STIERF IN GEVANGENIS;
ONDER DE REGERING VAN KONINGIN ELIZABETH, 1575

DUITSLAND – ZWITSERLAND- OOSTENRIJK

214. HANS PELTNER, 1574

215. PAUL GLOCK, 1576

216. MATTHIJS BINDER, 1576

217. HENDRICK SUMER EN JACOB MANDEL, 1582

218. MELCHOIR PLATSER, 1583

219. ANDRIES PIRCHNER, Oostenrijk, 1584

220. LEONHART SUMERAVER, Oostenrijk, 1584

221. WOLFGANG RAUFER,
GEORGE PRUCKMAIR EN
HANS AICHER, 1585

222. ANNEKEN BOTSON, JANNEKEN HAAR DOCHTER EN
MAEYKEN PIETERS, 1585

223. CHRISTIAN GASTEYGER, Beieren, 1586

224. MICHAEL VISCHER, Beieren, 1587

- 225. PIETER SAYMER, Beieren, 1588
- 226. MAEYKEN PICKELLEN, 1590
- 227. LEONHARD BOLTZINGER, Beieren, 1591
- 228. GEORGE WANGER, Zwitserland, 1591
- 229. JACOB PLATSER, Tirol, 1591
- 230. MICHIEL HAZEL, Duitsland 1592
- 231. THOMAS HAN, 1592
- 232. MATTHEUS MAIR, Oostenrijk, 1592
- 233. HET MANDAAT GEPUBLICEERD IN PRUISEN OP DE 12e NOVEMBER 1586
- 234. VAN DE ONDERGANG VAN ENKELE TYRANNEN VAN DEZE LAATSTE
VERVOLGING
- 235. BRIEVEN VAN WILLEM VAN ORANGE
INZAKE DE VERDRUKKING VAN DE WEDERDOPERS
DOOR DE CALVINISTISCHE KERKENRAAD IN MIDDELBURG
- 236. CONCLUSIE VAN DE ZESTIENDE EEUW
- 237. EEN VERSLAG VAN DEGENEN DIE IN DE ZEVENTIENDE EEUW
VERVOLGD / GEDOOD WERDEN; van 1600 tot 1660

SAMENVATTING VAN DE MARTELAREN IN DE ZEVENTIENDE EEUW

- 238. PLAKKAAT DOOR DIE VAN GRONINGEN EN SNEECK TEGEN DE
DOOPSGEZINDEN, 1601

DUITSLAND

- 239. VIER PERSONEN: HUYBERT OP DER STRATEN,
TIJNKEN ZIJN ECHTGENOOT, PIETER TEN HOVE, EN LIJSKEN TE
LINSCHOTEN, NABIJ WITGENSTEYN ROND DE GALG, GEGEELD EN
VEBANNEN UIT HET LAND, 1601
- 240. HEMES NIMRICH, EEN LERAAR MET ANDEREN, UIT DE STAD GEGEELD
1605
- 241. MARCUS EDER EN HANS POLTZINGER, 1605
- 242. EEN VERBOD DOOR DIE VAN AARDENBURG TEGEN DE DOOPSGEZINDEN;
en DE AFSCHAFFING DE STATEN GENERAAL, 1615. Deventer 1620
- 243. ZWARE LASTERINGEN TEGEN DE DOOPSGEZINDEN IN HOLLAND, ETC.
EN HUN GELOOFSBELIJDENIS AAN DE STATEN VAN HOLLAND,
OP 8 OKTOBER 1626

DE ZWITSERSE VERVOLGING

- 244. HET BEGIN VAN DE LAATSTE ZWITSERSE VERVOLGING; 1635
- 245. TWAALF BROEDERS IN ZÜRICH IN DE OTHENBACH VERVOLGD; EN HOE
HET MET HEN EINDIGDE, 1637
- 246. HANS LANDIS, 1614
ZWARE LASTERINGEN TEGEN DE DOOPSGEZINDEN IN ZEELAND, HOLLAND
- 247. HANS MEYLI, SR. , EN ZIJN ZOON, OVER HET JAAR, ca. 1638
Hans Meyli, Jr. en hun vrouwen; CATHARINA MULIERIN, 1639
- 248. VIER ZUSTERS: BARBARA MEYLI, OTTILA MULIERIN, BARBARA KOLBIN
EN ELIZABETH MEYLIN, 1639
- 249. ELIZABETH HILZIN, 1639. HANS ASTER
- 250. HANS VAN UTICKEN, 1639. RUDOLF HAGI
- 251. BURCKHARDT AMAN, 1639. EN TWEE ZUSTERS
- 252. JACOB EGLI, 1639. GEORGE WEBER
- 253. ULLI SCHEDME, of, SCHNEIDER, 1639

254. JACOB RUSTERHEL VAN HORGERBERG, 1639
255. STEPHEN ZEHENDER VAN BYRMENSDORF, 1639
ULRICH SCHNEIDER, MET ZIJN TWEE ZONEN, 1639
Catharina Grobin.
256. HENDRICK GUTWOL VAN LEHNMER, 1639
HANS JACOBS HESS, MET ZIJN VROUW, 1639
257. MANIFEST, DOOR DE RAAD VAN ZÜRICH, AD 1639, OM DE
DOOPSGEZINDEN TE VERVOLGEN; EN EEN WEERLEGGING MET DE
GELOOFSSTANDPUNTEN VAN DE OORSPRONKELIJKE HERVORMING IN
ZWITSERLAND
258. EEN SUPPLICATIE DOOR DE HEREN VAN AMSTERDAM, AANDE RAAD
VAN ZÜRICH, OM BEEINDIGING VAN DE VERVOLGING FEBRUARI, 1642
259. FELIX LANDIS, MET ZIJN VROUW ADELHEID EGLI, ca. 1642
260. RUDOLF SUHNER, een jongen, ca 1643
261. DRIE ZUSTERS, ELIZABETH BACHMANNI, ELISSA BETHEZEI EN SARAH
WANRIJ, 1643
262. 3 VROUWEN: VERENA LANDIS, BARBARA NEEFT, BARBLY RUFF, 1643. En
Martha Lindne en Annill Blauw.
263. HENDRICK BOLLER, ca. 1644. Conrad Stricke
264. EEN VERSLAG VANUIT ZWITSERLAND, OVER DE HEREN VAN BERN
TEGEN DE DOOPSGEZINDEN, 1645
265. ULLY WAGMAN, EN EEN ANDERE BROEDER, 1654
VIJF BROEDERS: Jacob Aussilly, Jacob Gachnauer, Jacob Baumgartner,
Hans Huber en Hendrick, ca 1645
266. EDICT GEPUBLICEERD DOOR HEREN VAN
SCHAFFHAUSEN 1650; EN DOOR DE VORST VAN
NIEUWBORG TEGEN DE (WEDER)DOPERS
267. BRIEF UIT MACKENHEYM, MET EEN VERDEDIGING VAN DE VERVOLGDE
ZWITSERSE BROEDERS, NAAR AMSTERDAM, 1658
268. ZEVEN LERAREN EN OUDSTEN GEVANGEN TE BERN, ULY BOOGAERT,
ANTHONY HINNELBERG, JEGLY SCHLEBACH, HANS ZAUG, ULY
BAUMGAERDIER, CHRISTEN CHRISTIAENS; EN RHODE PETERS, 1659
269. ZEVEN HONDERDEN PERSONEN VERVOLGD IN BERN
270. HANS HASLIBACHER, ONTHOOFD 1571
271. MARTELARELIJST VAN BERN

**PLAKKATEN TEGEN DE WEDERDOPERS IN ZWITSERLAND
EN ACTIE'S VAN DE STATEN GENERAAL DAARTEGEN**

272. EEN EDICT DOOR DIE VAN BERN TEGEN DE WEDERDOPERS OP 9
AUGUSTUS, 1659
273. WAT VOOR DE LAATSTGENOEMDE GEVANGENEN IS GEDAAN, 1660
274. BEMIDDELING DOOR DE STATEN GENERAAL VAN NEDERLAND VOOR DE
VERDRUKTE ZWITSERSE BROEDERS
275. Aan de Regeerders en Raden van de stad en de Republiek van Bern, wensen de
burgemeesters en Regenten van de stad van Rotterdam wens alle heil en voorspoed
276. GEBED VOOR DE WERELDLIJKE OVERHEID

SLOT. *In Uw hand beveel ik mijn geest; Gij hebt mij verlost, o Heere Gij getrouwe God.*
Psalm 31: 5.

ZWITSERLAND

"Dit bergachtige land, waarvan de inwoners van de vrijheid hielden en voor het grootste deel ernstig religieus waren, is het land van de geboorte van de wederdopersbeweging en het thuisland van ontelbare vluchtelingen en geëmigreerde wederdopers of mennonieten. Van alle Doopsgezinde broedersschappen in Europa ten tijde van de Reformatie, is het er over het algemeen mee eens dat de groep in Zürich de eerste was om zichzelf te vormen als een broederschap naast de heersende kerk....

Zürich nam als eerste een beleid van gewelddadige onderdrukking onder de invloed van Zwingli. Een groot aantal mandaten werd uitgegeven in de Zwitserse steden voor de uitroeiing van de beweging. Maar toen geen andere maatregelen voldoende waren om de beweging te verpletteren, werd de doodstraf aangenomen.

De eerste doodstraf van de nieuwe Hervormde Staatskerk werd uitgevoerd op Felix Manz in Zürich op 5 januari 1527. Vanaf dat moment vinden we de Zwitserse confederatie in een constante strijd met de wederdopersbeweging....

Niettemin bleven de Zwitserse broeders in Zwitserland toenemen. De protestantse steden, Zürich, Bern, Basel, St. Gall en Constance, verenigden zich om een gemeenschappelijk beleid tegen de wederdopers aan te nemen, omdat de 'verwarde, ellendige sekte van de wederdopers met hun gepeupel en hun doctrine overal talrijker en meer wordt gevaarlijk, waardoor in heel waar christelijk geloof grote overbelasting en verdeeldheid, veel ellende, afstoten van bloed en onrust het gevolg zijn.'

Veel ellende en bloedstorting waren er inderdaad het gevolg van, maar niet vanwege het geloof van de Zwitserse Broeders, maar vanwege de onverdraagzaamheid van de regering. de Zwitserse broeders bleven toenemen in Zwitserland.

Martelaarspiegel geven 40 martelaren in Bern alleen in 1529-1571."

~ Uittreksel uit: Geiser, Samuel. "Zwitserland." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Februari 2011. Bern, Zwitserland

~ ~ ~

Baden 1582

- Op 9 oktober 1582 werden **Jakob Mandl** en **Heinrich Summer** (ook bekend als Heinrich Muller) geëxecuteerd door verdrinking.

~ ~ ~

Bazel

"In augustus 1525 werd een kleine groep Zwitserse broeders die dagelijks in Basel samenkam met Michael Schurer, een kleermaker uit Freiburg, verrast en gearresteerd. Naast de eigenaar van het huis en zijn vrouw waren er Lorenz Hochrutiner van St. Gall, Ulrich Hugwald van Thurgau, Matthias Graf, een drukker en zijn vrouw Katharina Breuner, Elise Muller en Barbara Gruninger. Op 23 augustus werden ze vrijgelaten na recanting. Niet-residente Doopsgezinden moesten de stad voor altijd verlaten. '...

Oecolampadius, de Hervormer van Bazel, was enorm verrast om te horen van het bestaan van de Wederdopersgroep. In augustus 1525 hield hij een dispuut met hen in zijn huis. De werkzaamheden van dit debat werden in drie edities gedrukt. Het debat draaide rond de kinderdoop en het recht om zich van de kerk te scheiden....

De wederdopersbeweging verspreidde zich. Op 2 juni 1526 werd het eerste mandaat tegen de Doopsgezinden uitgegeven in Basel. Het tweede mandaat, 24 juli 1526, verbood wederdopersbijeenkomsten in de buurt van de stad....

In 1527 gingen talrijke wederdopers uit Straubing en Augsburg naar Basel binnen. Onder hen waren Hans Denck, die hier stierf, Georg Maler, Ulrich Treschsel en Hans Beck.... David Joris woonde van 1544 tot 1556 in Basel onder het pseudoniem van Johann van Brugge. Pas drie jaar na zijn dood werd zijn echte naam ontdekt. Toen werd zijn lijk verbrand en de as verspreid. In augustus 1554 verscheen Wilhelm Reublin, een zieke oude man, om zijn dagen af te sluiten in de stad waar hij zijn theologische carrière als priester in St. Alban was begonnen....

Terwijl de dopersbeweging in de stad Basel afnam, groeide deze constant in het kanton Basel.... Op 29 december 1529 vond opnieuw een betwisting plaats met 11 gevangenen predikers. Dit was het derde Doopsgezinde dispuut in Basel, maar het eerst door de regering bevolen. Het Doopsgezinde leer werd verklaard als een 'eigenzinnige, Farizeïsche hypocrisie, die zichzelf behaagt, al het andere veroordeelt en uiteindelijk leidt tot duidelijke ongehoorzaamheid en opruiing'."

~ Uittreksel van: Neff, Christian en Hanspeter Jecker."Basel (Zwitserland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1987.

1530

- Op **12 januari 1530** werd **Hans Ludi** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was eerder geslagen voor het vernietigen van beelden in een plaatselijke kerk.

~ ~ ~

Bern

"Acht wederdopers verschenen aan het grote dispuut in Bern in januari 1528, wat resulteerde in de introductie van de protestantse Reformatie. Het waren: George Blaurock, Hans Hansmann, Hans Pfistermeyer, Heini Seiler, Ulrich Isler, Hans Toblinger, Thomas Maler en Vincenz Spating. Deze acht werden niet toegelaten tot de sessies, maar werden in de gevangenis gehouden en zorgvuldig in de gaten gehouden.

Op de 17e dag van het dispuut werden ze naar het stadhuis gebracht waar **Zwingli** hen probeerde te herroepen. Alleen Spating werd overgehaald om te herroepen. De anderen werden verbannen onder dreiging van verdrinking als ze terugkwamen.... De Bernese overheid heeft geen enkele mogelijkheid gespaard om wederdopersgedrag uit te roeien. *Martelaarspiegel* bevat een lijst van 40 Doopsgezinde executies in Bern."

~ Uittreksel van: Neff, Christian en Isaac Zürcher-Geiser."Bern (Zwitserland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1986.

1530

- Op **21 februari 1530** werd **Konrad Eichacher** geëxecuteerd door verdrinking.

1537

- Op **7 juli 1537** werd **Bernhard Waelty** geëxecuteerd.
- Op **28 augustus 1537** werden **Catharina Friedli Imhoff** en **Jurg Hoffser** geëxecuteerd.

1538

- Op **28 maart 1538** werd **Cunas Seidenkohen** geëxecuteerd.
- Op **16 april 1538** werd **Peter Stucki** geëxecuteerd.
- Op **17 september 1538** werd **Peter Wessenmiller** geëxecuteerd.

1539

- Op **3 juni 1539** werden **Lorenz Eberli** en **Hans Schumacher** geëxecuteerd.

1543

- Op **17 september 1543** werden **Christian Oberlen**, **Hans Ancken** en **Peter Ancken** geëxecuteerd.

1571

- Op **20 oktober 1571** werd **Hans Haslibacher** geëxecuteerd door onthoofding.

De martelarenlijst van Van Braght over de martelaren in Bern is uitvoeriger:

In Berne werden de volgende personen geëxecuteerd voor het geloof: in het jaar **1528: Hans Seckler**, een meubelmaker en hoedenmaker, in Aarau.

In het jaar **1529: Conrad Eicher** van Straffisburg; twee gelovigen van de Heerlijkheid Bix; een **ketellapper** uit de Emmenthal; **Ulrich Schneider**, van Luetzgenpfluche; een **jonge knaap** uit Wallis; **Hagerly**, van de Heerlijkheid Alburg.

In het jaar **1536: 2 mei, Moritz Losenegger**.

In het jaar **1537: Hans Schweitzer** van Ruegsau, **Juerg Hoffser** van Obergallbach, van de Heerlijkheid Siegnau op 28 augustus, **Ulrich Bichsel; Barbeli Willher** van Hassli; **Barbeli** zur Studen van Summiswald; **Verena Issoli** van Schuelbah van de Heerlijkheid Seignau; **Ulrich van Ruegsau**.

In het jaar **1538: Ulrich Huben** van Rietenbach van de Heerlijkheid Seignau; **Hans Willer**, in augustus; **Elsbeth Kuepfer** van Summiswald; **twee vrouwen**, op 28 mei, die van Summiswald, de andere van Hoestetten; **Stephen Ruegsegger**, op 8 december, die werd geëxecuteerd bij Einygen; **een van de** Heerlijkheid Seignau; **een van** Summiswald; **Rudolph Isolly** uit de Tannenthal.

In het jaar **1542: een van** Oberbip, op 1 mei; **Peter Ancken** van de Siebenthal.

In het jaar **1543: Christian Oberlen**, op 17 september **Hans Ancken** uit Ausseldingen; **Waelty Gaerber** op de Striethalter, van de Heerlijkheid Seignau.

~~~

Egli

1525

- Op **29 mei 1525** werd **Bolt Eberli** op de brandstapel verbrand.

~~~

Luzern

1524

- Op **26 maart 1524** werd **Klaus Hottinger** op de brandstapel verbrand. Hij was een naaste medewerker van de vroege leiders van de Zwitserse Broeders. Zijn executie kwam snel, dus hij had geen kans om zich formeel bij de beweging aan te sluiten, maar hij zou bijna zeker hebben gehad dat hij lang genoeg had geleefd. Vanwege zijn betrokkenheid bij de vroegste stadia van het Zwitserse wederdoop, kon Klaus als de eerste doopsgezinde martelaar worden beschouwd. In 1522 was hij deelnemer geweest aan de 'Zaak van de Sausages', een daad van verzet die het begin van de Zwitserse Reformatie markeerde.

1525

- Tegen het einde van **juli 1525** stond **Johannes Krusi** op de brandstapel.

~~~

Thun

"Thun, een stad en een district van het kanton van Bern, Zwitserland, gelegen aan het meer van Thun. Moritz Losenegger, een burger van Thun, zat daar al in 1532 in de gevangenis. Wat de verspreiding en ontwikkeling van het wederdomschap in het district Thun betreft, is er niet veel informatie. In de 17e eeuw en waarschijnlijk eerder werden dopers gevonden in de dorpen Goldenwil, Wattenwil, Hilterfingen, Sigriswil, Diesbach en enkele andere gehuchten, alle bergdorpen aan de noordkust van het meer van Thun. Jakob Amman, de stichter van de Amish-mennonieten, was van Erlenbach bij Thun. In de loop van de tijd emigreerden een aantal Doopsgezinden uit het Thun-gebied. Onder de emigranten die in 1711 naar Nederland verhuisden, waren leden van de Schneider, Ruff (Rupp), Reuszer (Risser), Richard, Sorg, Schlappach, Eicher, Kienzi, Krahenbuhl,
~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Thun (Bern, Switzerland)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1538

- Op **8 november 1538** werd **Steffen Ruegsegger** geëxecuteerd op het meer van Thun.

~ ~ ~

Zurich

"De stad is, door het grootste deel van zijn geschiedenis, het grootste en belangrijkste economische centrum in Zwitserland geweest. Hier begon de Zwitserse Reformatie met het werk van Ulrich Zwingli, die in 1519 naar de stad kwam als hoofdpastor en de beweging leidde tot zijn dood in de Slag bij Cappel in 1531....

De Doopsgezinde beweging ontstond uit de kring van intieme vrienden en volgelingen van Zwingli in Zürich die, na verzuim om Zwingli over te halen om een vrije kerk van alleen gelovigen te stichten, de volwassendoop op 21 januari 1525 introduceerden, in een vergadering van ongeveer 15 mannen in het huis van Felix Manz's moeder op Neustadt Street. De leiders waren twee jonge burgers van Zürich, Conrad Grebel en Felix Manz, samen met George Blaurock, een voormalige priester van Chur....

Krachtige onderdrukking van de beweging met geweld, opgestegen in 1526 door het instellen van de doodstraf voor het onderwijzen of prediken van het wederdoopgedrag, verhinderde de ontwikkeling van een georganiseerde gemeente in Zürich. De eerste gemeente in de buurt was in het aangrenzende dorp Zollikon, dat van februari tot mei 1525 bestond en toen werd onderdrukt. '

~ Uittreksel van: Bender, Harold S. "Zürich (Zwitserland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1527

- Op **5 januari 1527** werd **Felix Manz** geëxecuteerd door verdrinking in de rivier de Limmat. Manz was een van de oorspronkelijke leden van de Zwitserse Broeders. Hij was waarschijnlijk slechts 29 jaar oud toen hij stierf. Zijn hele loopbaan als Wederdoper duurde amper twee jaar.

1528

- Op **5 september 1528** werden **Heini Reimann** en **Jakob Falk** terechtgesteld door verdrinking in de rivier de Limmat.

1532

- Op **23 maart 1532** werd **Hans Herzog** geëxecuteerd door verdrinking.

1614

- Op **30 september 1614** werd **Hans Landis** geëxecuteerd door onthoofding.

Toevoeging Gihonbron:

1638-1654

Th. J. Van Braght beschrijft over de vervolging in Zwitserland en Tirol, in het kort de gevangennamen en dood van een aantal Doopsgezinden. De taktiek van de Overheid was om hen door ondervoeding langzaam te laten uitteren en sterven. Enkel volgen hieronder:

1638. Hans Meyli, Sr., en de vrouw van zijn zoon ontvoerd naar **Zürich** en gevangen genomen **1638**.

1639.

Dit jaar (**1639**), vruchtbaar van martelaren en martelaressen; velen hebben geleden in de gevangenis, in **Zürich**, zowel in lichaam als aan hun leven; een verslag van hen wordt gegeven in volgorde, namelijk **Catharina Mulerin; de vier zussen, Barbara Meylin, Ottila Mulerin, Barbara Kolbin en Elizabeth Meylin; zoals ook, Elizabeth Hilzin; de broeders, Hans von Uticken, Burckhardt Aman, Jacob Egly, Uly Schedme, bijgenaamd Schneider, Jacob Rustenhel van Horgerberg, Stephen Zehender van Byrmensdorf, Ulrich Schneider, met zijn twee zonen, Henry Gutwol van Lehnmer, Hans Jacobs Hess, evenals zijn vrouw.**

1640.

Werner Phister en de vrouw van zijn zoon, evenals Callus Schneider, Rudolph Bachman en Ulrich Muller, werden in 1640 in de gevangenis Othenbach in Zürich ter dood gebracht.

1642.

Felix Landis (de zoon van Hans Landis) sterft van de honger in de gevangenis Othenbach, 1642; hoewel zijn vrouw verlost werd uit haar banden.

Rudolph Suhner, een jonge knaap, treedt in de voetsporen van de bovengenoemde Felix en sterft ook van gebrek in de gevangenis, 1643.

1643

Een aantal vrouwen lijden veel voor de waarheid, namelijk, Elizabeth Bachmanni, Elsa Bethezei, Sarah Wanry, Verena Landis, Barbara Neef [of Neff] en Barbly Ruff, rond 1643.

1644

Henry Boller sterft in de gevangenis, 1644.

1654.

Uly Wagman en een andere broeder, beide gevangen gezet; Uly sterft in 1654.

Zie: Van BRAGHT DE MARTELAARSPIEGEL www.theologinet.nl

Italië

"Bronnen uit de zestiende eeuw bevatten vele verwijzingen naar het wederdopersgedrag in Italië, en latere waarnemers, waaronder Karl Benrath, hebben een organische band tussen de Zwitserse of Duitse Taufer en de Italiaanse Gemeentes aangenomen. Een kritische studie van het bestaande bewijs laat echter een dergelijke relatie niet zien.

Italië biedt daarom een klassiek voorbeeld van de misverstanden die kunnen ontstaan wanneer losjes gedefinieerde termen als 'anabaptisme' vrij worden gebruikt voor polemische doeleinden....

De vrijdenkende ideeën van sommige vluchtelingen, die een rationalistische benadering van de fundamenteën van het christendom weerspiegelen, trokken de aandacht van de Hervormde leiders in Zwitserland. Camillo Renato van Sicilië was de meest lastige van deze Italianen.

Hij was actief in Chiavenna in 1546 en volgende jaren en raakte verwickeld in controverse over de sacramenten en andere onderwerpen met de gereformeerde predikant Mainardi.

De strijd sleepte zich enkele jaren voort en tijdens zijn loopbaan werd Renato veroordeeld door synodes en door **Bullinger** zelf. Mainardi noemde Renato een 'anabaptist' en somde zijn ketterijen op: hij verwierp de kinderdoop en hield zich niet orthodox op met betrekking tot de aard van Christus, redding, het bestaan van de hel en de slaap van zielen.

Een andere man, Tiziano bij naam en een vriend van Renato, die beweerde alleen door de Geest geleid te worden, combineerde anti-trinitarische opvattingen met afwijzing van de kinderdoop. Hoewel hij zich verzette tegen het magistrale gebruik van het zwaard door christenen, werden noch hij noch Renato in verband gebracht met enige noordelijke Taufer-gemeenschap.

Zowel Renato als Tiziano worden het best beschouwd als 'spirituele hervormers'. Er zijn verspreide verwijzingen naar latere Italiaanse 'anabaptistische' activiteiten in deze grensregio's, maar het zijn achteloze polemische beschuldigingen.'

~ Uittreksel van:

DeWind, Henry A. "Italy." Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online. Februari 2011

~ ~ ~

1557.

ALGERIUS, [POMPONIU] EEN JONGE EEN STUDENT VAN PADUA,
VERBRAND OM HET GETUIGENIS VAN JEZUS, IN ROME,

Th. J. van Bragt

TIROL - OOSTENRIJK

Brixen

"Brixen is een stad en een district in Tirol (nu onderdeel van Suditirol, Italië), waar er grote aantallen Doopsgezinden waren door

1527

Op 23 december 1527 had de prins-bisschop het bevel uitgezonden om de roerende opruiers te bekijken, 'waarvan er sommigen beweren dat zij in de hoeken prediken over de nieuwe sekte en de herdoop.'... In de volgende jaren worden wederdopers zowel in het noorden als het zuiden van de Brenner steeds vaker aangetroffen, en er worden herhaaldelijk scherpe edicten tegen hen uitgevaardigd.... Het was in het Brixenfief van Michelsburg dat het anabaptisme wortel had geschoten. Aantallen Doopsgezinden werden van hier naar Brixen gebracht en ter dood veroordeeld, met uitzondering van degenen van wie werd gezegd 'dat ze over het algemeen vrij eenvoudig en van weinig intelligentie waren'. Onder de bevrijde was Agnes, de zuster van Jakob Hutter van Moos, de stichter van de Hutteriaanse Broeders."

~ Uittreksel van:

Loserth, Johann."Brixen (Trentino-Alto Adige / Südtirol, Italië)."

Wereldwijde (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online. 1953

1538

- Op 31 oktober 1538 werd **Onophrius Griesinger** op de brandstapel verbrand. Hij was een Hutterite.

~ ~ ~

Klausen (Chiusa)

"Klausen is een oud dorp van Tirol, Oostenrijk, dat na de Eerste Wereldoorlog Italiaans werd. Hoog boven de stad ligt de abdij van Saben en het kasteel van Branzoll. In de wederdopersgeschiedenis is Klausen belangrijk. Het was het toneel van de laatste arbeid van verschillende Doopsgezinde leiders. Hier werd Georg Blaurock, een van de grondleggers van de beweging in 1525 in Zürich, verbrand. Enkele jaren later werd Jakob Hutter in de kerker van Branzoll geplaatst en vervolgens op de brandstapel van Innsbruck verbrand.

Zeven wederdopers werden geëxecuteerd voor hun geloof in Klausen.... Toen Georg Blaurock, die net uit Zwitserland was verbannen, hoorde van het verlangen naar het evangelie in Tirol, wilde hij de leiding nemen over de verweesde gemeente van Kurschner. In mei 1529 kwam hij met Hans Langegger naar Klausen. Zijn succes bleef niet verborgen voor de regering. Om gevangenneming te voorkomen ging hij naar andere plaatsen om te werken, maar in augustus keerde hij terug naar Klausen en Gufidaun en werd hij verraden aan de autoriteiten. Op 14 augustus kwamen hij en Hans Langegger in handen van Hans Preu, de magistraat, en werden op 6 september 1529 in Klausen verbrand."

~ Uittreksel van:

Loserth, Johann."Klausen (Tirol, Oostenrijk)."

Wereldwijde (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online. 1957

1529

- Op 6 september 1529 werden **George Blaurock en Hans Langegger** op de brandstapel verbrand. Blaurock was een van de oorspronkelijke leden van de Zwitserse Broeders in Zürich. Hij was waarschijnlijk aan het eind van de dertig op het moment van zijn overlijden. Zijn carrière als een De anabaptist heeft minder dan vijf jaar geduurd.

1531

- Op 2 oktober 1531 werd **Ulrich Mullner** onthoofd.

~ ~ ~

Michelsburg

"Michelsburg, een kasteel in Tirol, Oostenrijk, in de buurt van St. Lorenzen in de Pustertal, speelde een belangrijke rol in de wederdopersbeweging. In december 1527 ontving de directeur van Michelsburg orders van de autoriteiten van Brixen om op zoek te gaan naar wederdopers afkomstig uit Venetië. Een jaar later zocht de rechter van Michelsburg naar wederdopers, die kennelijk ontsnapten. De autoriteiten van Brixen bevelen hen achtervolgd te worden, en op 27 april 1529 slaagde de Michelsburgse bewaker, Balthasar Gerhard, er in om vijf Doopsgezinden te arresteren, waaronder de leider in het district, Gregor Weber van Pflaurenz, prediker en vertrouwde vriend van Jakob Hutter....

In 1538, Bernhard, kardinaal van Trient, beval de pastor van de St. Lorenzen om al zijn energie te wijden de uitroeiing van de sectarians. Juist op dit moment vond een opwindend incident plaats in Michelsburg. Agnes van Waldhofen, awidow behorend tot een oud adellijk geslacht, nam al haar geld en juwelen en haar dochttertje mee naar de Broeders in Moravië. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen van de lokale en hogere autoriteiten om te voorkomen dat ze het land zou verlaten, was ze blijkbaar met succes naar Moravia gereisd....

De lijst van martelaren van de Hutteriaanse kronieken vermeldt in totaal 48 executies in de Pustertal, de helft daarvan in Michelsburg."

~ Uittreksel van:

Dedic, Paul."Michelsburg (Bruneck, Südtirol, Oostenrijk)." Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online. 1957

1529

- Op 17 juni 1529 werden **Gregor Weber, Kaspar Mayrpaulle** en een wederdopersvrouw op de brandstapel verbrand. Op de dag van vandaag werd **Wilhelm Samsfeuer** geëxecuteerd door onthoofding.

1531

- Op een gegeven moment in de zomer van 1531 werd **Georg Schraffl** samen met zijn dienaar geëxecuteerd.

~ ~ ~

St. Lorenzen

1591

- Op 5 augustus 1591 werd **Georg Wenger** geëxecuteerd door op weg te gaan.

~ ~ ~

Venetië

1562

- In oktober 1562 werd **Gherlandi Giulio** geëxecuteerd door verdrinking. Hij was een Hutterite.

1565

- Op 26 februari 1565, **Francesco della Sega en Antonio Rizzettowere** uitgevoerd door verdrinking. Het waren Hutterites.

Oostenrijk

"De meest intense activiteiten van Doopsgezinde leiders vielen in de twee jaar 1527 en 1528. Het was toen dat Hans Hut, Oswald Glait en Leonhard Schiemer zo succesvol werkten voor hun nieuwe doctrine in Neder- en Oberösterreich.... De eerste plaats van werk voor Hans Hut was Weenen, waar hij meer dan 50 mensen zou hebben gedoopt en zo een kleine onafhankelijke groep zou vormen. Toen ging hij verder naar Opper-Oostenrijk, waar we hem weer in de stad Steyr vinden. Ondertussen werd Oswald Glait actief in Weenen en doopte onder anderen Leonhard Schiemer, een vroegere Barefoot-frater, later een van de voortreffelijke wederdopers. Ook hij ging al snel naar Steyr aan de rivier de Enns, het belangrijkste centrum van het dopendom in die tijd.... Gedreven door Nikolsburg ging Hubmaier naar Neder-Oostenrijk, waar hij werd gevangengezet en geëxecuteerd op de brandstapel (maart 1528). Het was een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van het anabaptisme, hoewel het niet de consequenties had waar de regering op had gehoopt vanuit deze 'objectles'. De Doopsgezinde beweging heeft feitelijk nieuwe aanhangers gekregen. De autoriteiten waren echter niet traag in het bewijzen van hun vastberadenheid: de Hutterite *Chronologisch* rapporteert voor 1528 maar liefst 91 executies, waarvan 28 in Weenen alleen....

De Munsterite-tragedie van 1534-35 gaf de regering een nieuwe rechtvaardiging voor geïntensiveerde vervolgingen. Nu beweerden zij dat de Oostenrijkse Doopsgezinden dezelfde doctrine onderwezen als de Munsterieten, die het alleen verborgen voor de inquisiteurs. De waarheid was echter dat de inheemse Dopersbeweging in Neder-Oostenrijk al was uitgestorven. De martelaren die we vanaf nu zullen ontmoeten zijn slechts Hutteritische zendelingen die overal getuige zijn van hun reizen.... Al met al leden broeders tussen 150 en 180 marteldood in Opper-Oostenrijk, waarvan er in de jaren 1528-1530 alleen al ongeveer 100 geëxecuteerd werden. Wat Neder-Oostenrijk betreft, de *Chronicle* rapporteert een totaal van 150 martelaren tot 1542."

~ Uittreksel uit: Friedmann, Robert en Lawrence W. Warkentin. "Oostenrijk." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Februari 2011.

~ ~ ~

Hall op de Inn

1529

- Ergens **eind augustus 1529** of kort daarna werden **Anna Malerin en Ursula Ochsentreiberin** verdronken in de rivier de Inn.

~ ~ ~

Innsbruck

1529

- Op **2 juni 1529** werd **Michael Kurschner** op de brandstapel verbrand.

1536

- Op **25 februari 1536** werd **Jacob Hutter** op de brandstapel op het dorpsplein verbrand. Hij was een leider van de wederdopers in Tirol, en later in Moravië. De Hutterites zijn naar hem vernoemd.

1561

- Op **10 juni 1561** werden drie Hutterites geëxecuteerd. Hun namen zijn: **Eustachius Kotter** (onthoofd), **Jorg Rack** (onthoofd) en **Hans Mandl** (vastgebonden aan een ladder en levend op een vuur gegooit).

~ ~ ~

Kitzbuhel

"Kitzbuhel is een stad in Tirol, Oostenrijk. Weinig plaatsen in Tirol hadden net zoveel Doopsgezinden als Kitzbuhel, in het aartsbisdom Salzburg. De Tirolse regering had op 28 november 1527 geëist dat de aartsbisschop zou helpen bij het elimineren van de sekte en gaf de autoriteiten daarom bevelen. Maar deze ambtenaren hadden niet de interesse of de macht om de beweging te stoppen. In plaats daarvan kwamen hier vluchtelingen en wederdopers uit Salzburg en andere delen van Tirol samen. Een aantal werd in maart 1528 in beslag genomen. In april waren 200 mensen gearresteerd. Velen werden ontslagen toen ze herriepen, maar 110 weigerden dit te doen. Een bevel van 2 april 1528 beloofde pardon aan iedereen behalve de predikanten en degenen die hadden gesproken over christelijke vrijheid, gemeenschap van goederen, of tegen de sacramenten. '

~ Uittreksel van: Loserth, Johann. "Kitzbühel (Tirol, Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957.

1528

- Op **12 augustus 1528** werden **Hans Schwaighofer** en **Hans Platzer** geëxecuteerd.
- Op **28 augustus 1528** werd **Thomas Herrmann** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Lengbach (Lembach)

"Lengbach, Oostenrijk, ligt in het Wienerwald. De eerste vermelding van Lengbach verschijnt in een verontschuldiging van de regeringsraadsleden tegen een beschuldiging van de koning, gedateerd 4 maart 1528, waarin staat dat ze verschillende Doopsgezinden in Lengbach vasthielden. Vervolging in Moravië bracht veel Doopsgezinden naar Neder-Oostenrijk, waar de marshal Dietrich van Hartitsch op hen jaagde. Het was echter niet de maarschalk maar de klerk van Neulengbach, de ridder Blasius Notlitsch, die erin slaagde hen te vangen.

Op 3 juni 1528 meldde hij aan de regering dat hij met hulp van Gryss, jachtmeester, 33 pasgedoopte personen naar Lengbach had gebracht, die drie weken in het bos 'op een hoge berg' hadden gewoond - 16 mannen en 17 meisjes en vrouwen. De meesten waren jong; slechts vier waren ouder dan 40. Er was onder hen een bontwerker die de predikanten werk van dopen had aangenomen....

De koning besloot dat de kosten moeten worden gedragen door de magistratuur, maar de gevangenen moeten worden overgedragen aan Hartitsch, die kort daarna 18 mannen en vrouwen executeerde.

Hoewel de registers van de rechtbank op dit punt zwijgen, moeten hier andere Doopsgezinden zijn geweest, want de kronieken vermelden 45 executies in Lengbach, van in totaal 105 voor heel Neder-Oostenrijk.

~ Uittreksel van: Dedic, Paul. "Lengbach (Wienerwald, Neder-Oostenrijk, Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1958.

1528

- Op enig moment in de **nazomer van 1528** werden **18 wederdopers** (mannen en vrouwen) geëxecuteerd.

~ ~ ~

Linz

"Linz, Oostenrijk, is een stad aan de Donau. De omvang van de Doopsgezinde beweging in Opper-Oostenrijk aan het einde van de jaren 1520 kan worden getrokken uit de verslagen van de kruisverhoren die de gevangengenomen Doopsgezinden in 1527-1528 in verschillende steden in Duitsland hebben gegeven, en ook uit de rapporten die verschillende autoriteiten aan de regeringen hebben gestuurd.. We leren dat Linz na de verspreiding van de gemeente gesticht door Hans Hut in Steyr, een centrum werd voor de Opper-Oostenrijkse Doopsgezinden.... De Doopsgezinde groep in Linz omvatte Jakob van Meissen, die als een 'apostel' in de buurt van Freistadt diende, en met name Wolfgang Brandhuber, 'de prediker van Linz', en Hans Schlaffer ook 'soms de predikant van Linz' noemde, Hans Fischer secretaris van de barOp van Stahremberg, ook Thomas van Grein, meestal Waldhauser genoemd,

~ Uittreksel van: Loserth, Johann."Linz (Opper-Oostenrijk, Oostenrijk)." *Wereldwijd Doopsgezinde Encyclopedie Online*. 1957e

1529

- Ergens in **1529** werden de Doopsgezinde leiders **Wolfgang Brandhuber** en **Hans Niedermayer**, samen met **70 anderen**, hier gegrepen en geëxecuteerd, sommigen door onthoofding, sommigen door verbranding.

~ ~ ~

Rankweil

1583

- Op **6 november 1583** werd **Melchior Platzer** geëxecuteerd door onthoofding, waarna zijn lijk werd verbrand. Hij was een Hutterite.

~ ~ ~

Rattenberg

"Rattenberg, Tirol, Oostenrijk, een klein vestingstadje aan de rivier de Inn, ongeveer 40 km ten oosten van Innsbruck, met enkele konermijnen in de buurt. Ruïnes van het fort zijn nog steeds aanwezig. Ook blijft het pittoreske stadje sinds de 16e eeuw bijna onveranderd. In de 1520s was het anabaptisme hier krachtig zoals overal langs de Inn, misschien vanwege de mijnwerkers, het meest waakzame deel van de bevolking. De Hutterite Chronik rapporteert (tot 1542) in totaal 71 martelaren uit deze stad alleen. Alleen Kitzbühel met 68 martelaren en Schwaz, een ander mijnstadje van het Inntal, met 20, had zulke grote aantallen.

Kirchmaier meldt dat er vóór 1530 duizend 'ketters' in Tirol werden geëxecuteerd en dat overal in de Innvallei takkenbossen brandden. Helaas is er weinig bekend over de innerlijke geschiedenis van de gemeente Rattenberg, die zoveel martelaren heeft. Het was ongetwijfeld een sterke groep. Slechts twee feiten zijn zeker: (1) de Doopsgezinde 'bisschop' Leonhard Schiemer werd op 25 november 1527 in deze stad betrapt en onthoofd op 14 januari 1528; en (2) Pilgram Marpeck werd hier geboren en opgeleid, werd een mijnmagistraat en in 1525 lid van de binnenraad van de stad."

~ Uittreksel van: Friedmann, Robert."Rattenberg (Tirol, Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1528

- Op **14 januari 1528** werd **Leonhard Schiemer** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een leider in de Zuid-Duitse vleugel van de Doopsgezinde beweging. (*Martelaarspiegel* ten onrechte noemt hem Leonhard Schoner.) Zijn martelaarschap kwam minder dan een jaar nadat hij lid van de wederdopers.

~ ~ ~

Ried im Innkreis

"Ried im Innkreis, een stad in Opper-Oostenrijk. Het wederdom kwam in de beginperiode van de beweging naar Ried. Wolfgang Brandhuber, uit Passau, had hier in 1528 een groep gewonnen voor de zaak van de wederdopers. In de jaren 1530 vestigden de Filippijnen zich hier na hun terugtrekking uit Moravië. Riedemann bezocht hen in Ried. Maar begin 1540 verdweenen ze uit de stad. '

~ Uittreksel uit: Crous, Ernst. "Ried im Innkreis (Opper-Oostenrijk, Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959

1545

- Op **24 juni 1545** werd **Hans Bluettl** op de brandstapel verbrand. Hij was een Hutterite.

1605

- Op **5 augustus 1605** (of mogelijk 26 augustus) werden **Marx Eder** en **Hans Poltzinger** onthoofd en vervolgens verbrand.

~ ~ ~

Salzburg

"De strijd tegen de wederdopers kon met veel meer kracht worden voortgezet in Salzburg dan in de Oostenrijkse erflanden, omdat hier de tijdelijke en geestelijke autoriteit werd verenigd in de aartsbisschop. In Salzburg waren er al in 1526 Wederdopers.... De uitgebreide verspreiding van het anabaptisme in het bisdom Salzburg is te zien in de vele mandaten en de klachten van aartsbisschop Matthaus, die op 4 juli 1527 schreef dat hij dag moest werken en nacht met zijn raadsleden om Doopsgezinden uit te roeien.'

~ Uittreksel van: Loserth, Johann. "Salzburg (Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1527

- Op **25 oktober 1527** werd **Barbara Grunauer** door verdrinking geëxecuteerd, samen met een vrouw genaamd **Elsbeth**.
- Op **27 oktober 1527**, kwamen **37 wederdopers** in een huis terecht dat vervolgens werd op slot gedaan en in brand werd gestoken. Alle 37 kwamen om in de vlammen. Onder de doden bevonden zich **Eucharius Binder** en **Wolfgang Wimmer** en zijn vrouw **Martha**.

~ ~ ~

Scharding

1529

- Ergens in **1529** werd een wederdoper met de naam **Vigil Plattner** geëxecuteerd door onthoofding.

1571

- Ergens in **februari 1571** werd een Hutterite genaamd **Wolf Binder** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Schwaz

"Schwaz, een stad aan de Inn bij Innsbruck in Tirol, Oostenrijk, was, net als Rattenberg en andere steden in dit gebied, een centrum van de wederdopersactiviteit 1526-1550. In 1526-1542 stierven twintig doopsgezinden als martelaren in Schwaz, waaronder Hans Schlaffer en Leonhard Frick, beiden gearresteerd in 1527 en geëxecuteerd in 1528, en Ludwig Fest in 1533. In 1544 verhuisden vele wederdopers van Schwaz naar Moravië om zich bij de Hutterite-gemeenschappen aan te sluiten."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Schwaz (Tyrol, Austria)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1528

- Op **4 februari 1528** werden **Hans Schlaffer** en **Leonhard Frick** geëxecuteerd door onthoofding.

1533

- Op **3 juli 1533** werd **Ludwig Fest** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was waarschijnlijk een lid van de cirkel van Pilgram Marpeck.

~ ~ ~

Steyr

"Steyr, een stad in Opper-Oostenrijk, met een rijk en trots burgerschap. Tijdens de 14e en 15e eeuw bestond er in deze stad grote en invloedrijke Waldenzen gemeenten. Hoewel er geen geregistreerde relaties tussen Waldenzen en Doopsgezinden kunnen worden geproduceerd, zijn verbindingen het meest waarschijnlijk. Het is bijvoorbeeld opmerkelijk dat er al in 1526 een Doopsgezinde gemeente in Steyr bestond, van onbekende oorsprong, want toen Balthasar Hubmaier onderweg was van Zürich naar Nikolsburg vond hij een kleine gemeente geleid door de kapelaan van het 'keizerlijke kasteel', 'Johann Portner....

Toen Hans Hut in Augsburg terecht stond en ondervraagd werd over zijn activiteiten, beweerde hij dat hij 10 of 12 personen 'in Eysenstadt' (Steyr) had gedoopt, maar het aantal bekeerlingen was zeker groter dan dat. '

~ Uittreksel van: Mercenseffy, Grete en Robert Friedman."Steyr (Oberösterreich, Oostenrijk)." *Wereldwijd Doopsgezinde mennoniet Encyclopedie online*. 1959.

1528

- Op **30 maart 1528** werden zes Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding, waarna hun lijken werden verbrand. Hun namen zijn:
Hans Schutzenecker, Sigmund Peutler, Hans Muhr, Leonhard Alexberger, Mathaus Purchinger en Hans Penzenauer.
- In **mei 1528** werden **Hans Heher** en **vijf andere Doopsgezinden** hier geëxecuteerd.

~ ~ ~

Weenen

"Weenen, de hoofdstad van Oostenrijk, gelegen aan de Donau op het kruispunt van Oost naar West en Noord naar Zuid. Weenen was sinds... de zetel van het heersende huis van Habsburg. 1300, en een sterk bolwerk tegen de Turken in 1529 en opnieuw in 1683. Het is

een plaats waar veel naties en rassen zich vermengen, maar met een overwegend Duitse bevolking. Weenen heeft nooit een doopsgezinde gemeente gehad gedurende enige tijd, maar was het toneel van de executie van ten minste 23 Doopsgezinden tijdens het bewind van Ferdinand I.... De eerste Doopsgezinde invloed in Weenen werd blijkbaar door voorbijgaande broeders op weg naar en van Nikolsburg gebracht, waar het anabaptisme een krachtige groei had laten zien sinds Hubmaier en Glait de beweging leidden.

Hans Hut, die begin 1527 Nikolsburg met Glait verliet, stopte in Weenen en hield vergaderingen bij een huis in de Kirntnerstrasse, waar hij naar verluidt niet minder dan 50 personen had gedoopt. De ontdekking van de groep door de autoriteiten dwong Hut om te vluchten en lijkt te hebben geleid tot de definitieve ontbinding van deze ontluikende Gemeente."

~ Uittreksel uit: Loserth, Johann en Robert Friedmann."Weenen (Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1528

- Op **10 maart 1528** werd **Balthasar Hubmaier** op de brandstapel verbrand. Zijn vrouw Elsbeth werd drie dagen later vermoord. Hubmaier werd geboren in Duitsland, maar hij bevond zich in Zürich net toen de Zwitserse Broedersbeweging begon. In 1526 verhuisde hij naar Nikolsburg, Moravië, waar hij een sleutelrol speelde in het maken van die stad voor een tijdje een centrum van Doopsgezinde activiteit. Hij was achter in de veertig toen hij stierf. Zijn carrière als anabaptist duurde amper drie jaar.
- Op **13 maart 1528** werd **Elsbeth Hugeline** (de vrouw van Balthasar Hubmaier) geëxecuteerd door verdrinking. Een grote steen werd om haar nek gebonden en ze werd van een brug de Donau in gegooit.

1535

- Op een gegeven moment in **1535** (of mogelijk 1536) werd **Jakob Wiedemann** (bekend als "One-eyed Jakob") samen met **verschillende mede-Moravische Doopsgezinden** geëxecuteerd.

1536

- Op **31 maart 1536** werden drie Hutterites op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Hieronymus Kals**, **Michael Seifensieder** en **Hans Oberecker**.

1546

- Op enig moment in de **nazomer van 1546** werd **Oswald Glait** geëxecuteerd door verdrinking in de Donau. Glait werd geboren in Duitsland en werd later een belangrijke dooper-leider in Moravië. Hij was in de vijftig toen hij stierf.
- Op **22 november 1546** werden **Blasius Beckh**, **Anthoni Keim**, **Leonhard Schneider** en **Hans Staudacher** geëxecuteerd door onthoofding. Het waren Hutterites.

1550

- Op **27 juni 1550** werd **Hans Gurtzham** geëxecuteerd door verdrinking in de Donau.

~ ~ ~

Wels

"Wels, een stad in Opper-Oostenrijk, de zetel van een wederdopersGemeente in 1528, die echter al snel met geweld werd onderdrukt door de regering. Een aantal leden vluchtte uit de stad toen vervolging begon. In 1528 stuurde Luther een waarschuwing over hen naar Wenzel Link, een predikant in Nurnberg. Degenen die zijn gebleven, zijn gearresteerd en degenen die niet zijn teruggekomen, zijn geëxecuteerd. Minstens 12 geleden martelaarschap."

~ Uittreksel van: Hege, Christian."Wels (Oberösterreich, Oostenrijk)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1528

- Op **8 juni 1528** werden **Hans Neumair** en **Leonhard Haslinger** geëxecuteerd door onthoofding, waarna hun lijken werden verbrand.
- Op **28 juni 1528** werd **Jorg Kreutzinger** geëxecuteerd met het zwaard en vervolgens verbrand, samen met **zeven andere personen**.

~ ~ ~

Ybbs

1545

- Ergens in **1545** werd **Andreas Kofler** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een Hutteriaan

NOORD EN ZUID VLAANDEREN

"Tijdens het bewind van Karel V was **België** het zuidelijke deel van Nederland en werd het in zijn naam bestuurd door de vice-regent, die in Brussel woonde. De invloed van het hof was meer uitgesproken in het zuiden dan in het noorden; vandaar dat de religieuze vervolgingen ook gewelddadiger waren in de zuidelijke provincies dan in het noorden.... Terwijl in het noorden de aanhangers van Melchior Hoffman talrijker waren, is er weinig informatie over hun activiteit in het zuiden.

David Joris, vermoedelijk geboren in Brugge, had blijkbaar volgelingen in Vlaanderen. Ook vonden de unitaire ideeën van Adam Pastor de ontvangst bij sommigen hier, zoals bleek uit het kruisverhoor van de martelaar Herman van Vlekwijk. [hoewel op beperkte manier]...

We mogen aannemen dat het aantal Doopsgezinden groot was, omdat er zoveel Belgische martelaren bekend zijn. In de regel werden slechts kleine delen van de Gemeentes gevangengezet en honderden mensen moesten naar het noorden zijn gevlucht na de vrijlating van een scherp edict tegen de Doopsgezinden in 1555. Het aantal executies kan niet langer precies worden bepaald, maar ik schat het bij meer dan 800."

~ Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der en Robert Charles."België." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Februari 2011.
Grote Markt, Antwerpen

~ ~ ~

Antwerpen

"Antwerpen is een stad en gemeente in België en de hoofdstad van de provincie Antwerpen in Vlaanderen. Antwerpen ligt aan de oever van de Schelde. In Antwerpen was er al in de late middeleeuwen sprake van ketterij en verzet tegen de Roomse kerk. Omdat er in de stad veel drukpersen waren, vond de Reformatie hier vroege toegang....

Doopsgezinde leer wOp al snel aanhangers en in 1534 was er een grote groep.... Jan Smeitgen of Smekens, een prediker die vanuit Maastricht naar Antwerpen was gevlucht, werd verbrand op 24 mei 1537.

Op dit moment lijkt het revolutionaire wederdoop (Munsterites) een grote aanhang te hebben gehad. Jan van Geelen bezocht Antwerpen in 1534. De Davidjoristische groep had ook enkele aanhangers. Maar de vreedzame mennonieten overheersten snel."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Antwerpen (Belgium)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1953.

1535

- Op **17 februari 1535** werd **Jeronimus Pael** geëxecuteerd door onthoofding in Antwerpen. Hij lijkt een revolutionair te zijn geweest

Doperse.

- Op **3 maart 1535** werden **Matheus Sauviage** en **Godevaert van Holaer** verbrand op de brandstapel op de markt. Matheus 'vrouw, Lysbeth Smeets, werd twee weken later geëxecuteerd door verdrinking.
- Op **12 maart 1535** werd **Peeter Mouwe** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op **16 maart 1535** werden vier Doopsgezinde vrouwen geëxecuteerd door verdrinking in de Schelde. Hun namen zijn: **Digna Jacobs, Barbele Gheerts, Neelken Clercx** en **Lysbeth Smeets**. De man van Lysbeth, Matheus Sauviage, werd twee weken eerder op de brandstapel verbrand.

1536

- Op **26 januari 1536** werd **Joos Baten** geëxecuteerd door onthoofding.

1537

- Op **19 mei 1537** werd **Cornelis van Middeldonck** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op **24 mei 1537** werd **Jan Smeitgen** op de brandstapel verbrand.
- Op enig moment in **1537** werd **Lambrecht Linthermans** op de brandstapel verbrand.
- Op enig moment in **1537** werd **Janne de Hane** op de brandstapel verbrand.

1544

- Op **23 oktober 1544** werd **Eloy Pruystinck** op de brandstapel verbrand. Hij was een anabaptist, een universalist en een leraar met veel volgers (bekend als Loisten). Pruystinck geloofde onder andere dat iedereen de 'Heilige Geest' heeft, omdat de 'Heilige Geest' in werkelijkheid de eigen reden is. Hij ontkende het bestaan van de hel en drong erop aan dat iedereen van het eeuwige leven zou genieten.

1550

- Op **18 augustus 1550** werd **Peter van den Broecke** op de brandstapel verbrand.

1551

- Op **1 september 1551** werden **Hendrik Beverts** en **Jeronimus Segersz** op de brandstapel verbrand.

1552

- Op **19 februari 1552** werd **Lysken Dirks** geëxecuteerd door verdrinking. Ze werd in een zak gestopt en in de Schelde gegooid.
- Op **23 september 1552** werden vier Doopsgezinden geëxecuteerd, drie mannen door op de brandstapel te branden en een vrouw door te verdrinken. Hun namen zijn: **Willem van Roosendaele**, **Hans de Druckere**, **Adriaen Wouters** en **Mechtelt Melis**. Adriaen en Mechtelt waren man en vrouw.

1553

- Op **20 januari 1553** werden **Adriaen de Wintere** en **Anthonis Jacobssone** op de brandstapel verbrand. Daarna werden hun hoofden op palen geplaatst.
- Op **13 juli 1553** werd **Jan Boulin** op de brandstapel verbrand.
- Op **17 juli 1553** werden **Frans Jorissen** en **Hans de Schoenmakere** op de brandstapel verbrand.

1555

- Op **27 augustus 1555** werden vier Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Pieter van Beringen**, **Jan Droochscheerder**, **Hans Borduerwercker** en **Frans Sweertveger**.
- Op **5 oktober 1555** werd **Tanneken van der Leyen** geëxecuteerd door verdrinking in de Schelde. Verschillende andere leden van de familie van der Leyen werden beschuldigd van ketterij en ter dood gebracht.
- Op **Nov. 22, 1555**, **Bartholomeus Potbacker** was executed in the Grote Markt of Antwerp.
- Op **10 december 1555** werd **Rommeken** (ook bekend als Rombout Smit) op de brandstapel verbrand.

1556

- Op **4 september 1556** werd **Jan de Cudse** verbrand op de brandstapel op de Antwerpse markt.

1557

- Op **Jan. 30, 1557**, 5 Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen: **Willem Droochscheerder**, **Pieter de Backer**, **Joris Oud-Kleer-kooper**, **Maerten Saey-Wever**, en **Victor Willemsz**.
- Op **22 mei 1557** werden vijf Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Jacob van Yperen**, **Laurens van Gelder**, **Pieter de Meulenaer**, **Maerten de Wael**, en **Jeronimus van der Capellen**. Maerten's wife, Claerken Boucket, was

martyred a few weeks later, Op Juli 6. Jeronimus's wife, Margriete, was also martyred Op Juli 6.

- Op 6 juli 1557 werden **Clairette Boucket, Margriete Jeroons Huysvrouw** en **Janneken op Dextrelaer** (stiekem) geëxecuteerd door te verdrinken in het Steen-kasteel. Daarna werden hun naakte lijken in de Scheide-rivier geworpen. De echtgenoot van Clairette, **Maerten de Wael**, en de echtgenoot van Margriete, **Jeronimus**, waren op 22 mei geëxecuteerd.

1558

- Op 5 februari 1558 werd **Jacob Daneels** op de brandstapel op het Antwerpse marktplein verbrand.
- Op 22 april 1558 werd **Louwys de Wever** geëxecuteerd na onthoofding
- Op 10 juni 1558 werd **Anthonie Rocke** geëxecuteerd. Hij was getrouwd met Noelle Mazille, die twee maanden later werd geëxecuteerd, op 20 augustus, ook in Antwerpen.
- Op 7 juli 1558 werd **Frans Tibau** geëxecuteerd door onthoofding in het Steenkasteel.
- Op 21 juli 1558 werd **Cleynen Dirck** geëxecuteerd door onthoofding in het Steen-kasteel.
- Op 20 augustus 1558 werd **Noelle Mazille** geëxecuteerd door te verdrinken in een badkuip. Ze was getrouwd met Anthonie Rocke, die twee maanden eerder, op 10 juni, in Antwerpen was geëxecuteerd.
- Op 8 oktober 1558 werden drie Doopsgezinden in het Steen-kasteel geëxecuteerd, waarschijnlijk door onthoofding. Hun namen zijn: **Antonis van Houtere, Dirck de Schilder**, en **Hendrik Leerkoner**. Antonis's wife, Grietgen, was executed here a few months later, in December of 1558.
- Op 26 oktober 1558 werd **Hans den Duytsch** geëxecuteerd door onthoofding in het Steenkasteel.
- Op 19 november 1558 werd **Sander Hendriksz**, waarschijnlijk door onthoofding, in het Steenkasteel geëxecuteerd.
- Op 12 december 1558 werd **Stijntgen van Aken** samen met drie andere vrouwen geëxecuteerd door verdrinking in Steen Castle.
- Op 16 december 1558 werden vier Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Aerdt Aerssens, Geraert Passamentwerker, Hans van Borculo**, en **Pieter Vettewarier**.
- Op 31 december 1558 werden vier vrouwen geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel. Hun namen zijn: **Lynken Jacobs, Stijntgen van Aken, Tanneken van Cluyten**, en **Grietgen**. Grietgan was the wife of Antonis van Houtere, who had been executed here a few months earlier, in October.

1559

- Op 19 maart 1559 werden drie vrouwen in het geheim geëxecuteerd door te verdrinken in een badkuip in het Steen-kasteel van Antwerpen. Hun namen zijn: **Pleuntgen van der Goes, Fransken de Vroedvrouwen Naentgken Leerverkooper** (ook bekend als Adriana Lambrechts).
- Op 18 juni 1559 werd **Michiel Beernaerts** op de brandstapel verbrand. Op dezelfde dag werd **Adriaen Pan** geëxecuteerd door onthoofding. Adriaens vrouw Neelken Jacobs werd 10 dagen later door verdrinking geëxecuteerd.
- Op 18 juni 1559 werd **Magdaleentken Andriesd** samen met twee andere vrouwen in het Steen-kasteel door verdrinking geëxecuteerd.
- Op 28 juni 1559 werden drie vrouwen geëxecuteerd door te verdrinken in het Steen-kasteel. Hun namen zijn: **Betgen de Haze, Mariken Fransse** en **Neelken**

Jacobs. Neelken, die net bevallen was, was de vrouw van Adriaen Pan, 10 dagen eerder geëxecuteerd.

- Op **19 juli 1559** werd **Aechtken Joris Adriaensdochter** geëxecuteerd door verdrinking in het **Steenkasteel**, samen met **vijf andere vrouwen**.
- Op **12 oktober 1559** werd **Grietgen Bonaventuers** verbrand. (*Martelaarspiegel* ten onrechte, zegt dat ze onthoofd werden.)
- Op **8 november 1559** werd **Andries Langedul** geëxecuteerd door onthoofding.

1560

- Op **20 januari 1560** werd **Hans de Bakker** (stiekem) geëxecuteerd door te verdrinken in een kuip in het Steen-kasteel van Antwerpen.
- Op **1 februari 1560** werden drie Doopsgezinden geëxecuteerd door te verdrinken in een badkuip in het Steen-kasteel. Hun namen zijn: **Gomer de Metser, Jacob Schot, en Pedro de Soza**.
- Op **16 maart 1560** werden drie vrouwen in het geheim geëxecuteerd door te verdrinken in een badkuip in het Steen-kasteel. Hun namen zijn: **Betken van Gent** (ook bekend als Elisabeth Berents), "**Doof**" (**doof**) **Betken** (ook bekend als Elisabeth Heuvels) en **Lysken Smits**.
- Op **20 maart 1560** werd **Cleerke Hiems** geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel.
- Op **4 april 1560** werden **Maeyken de Hont, Janneken van Aken** en **Lenaert Plovier** geëxecuteerd door te verdrinken in een kuip (of een wijnavat) in het Steen-kasteel.
- Op **9 augustus 1560** werd **Jan Cleeren** geëxecuteerd door verdrinking in het Steenkasteel.
- Op **5 oktober 1560** werd **Willem de Cleermaker** geëxecuteerd door (in het geheim) te verdrinken in het Steen-kasteel. (*Martelaarspiegel* ten onrechte zegt dat hij werd verbrand op de brandstapel.)
- Op **9 november 1560** werden **Joris Leerse** en **Joachim Ooms** geëxecuteerd door verdrinking in het **Steenkasteel**.

1561

- Op **21 juni 1561** werd **Joost Verbeeck** op de brandstapel verbrand.
- Op **23 juli 1561** werd **Adam Henricx** geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel.
- Op **24 juli 1561** werd **Franchoys de Corte** (in het geheim) geëxecuteerd door te verdrinken in het Steen-kasteel.
- Op **6 september 1561** werden **Jan van Lyere** en **Jan Vaetz** geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel.

1562

- Op **3 april 1562** werd **Heyndrik van Dale** geëxecuteerd door verdrinking. (*Martelaarspiegel* zegt ten onrechte dat hij op 15 augustus 1561 is geëxecuteerd.)
- Op **4 april 1562** werd **Nicolaes de Penty** (stiekem) geëxecuteerd door te verdrinken in het Steen-kasteel.
- Op **26 juni 1562** werd **Michiel Seyn** geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel.
- Op **5 september 1562** werden **Mariken van Meenen** en **Lyntgen Wendelyn** geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte de datum aan als 15 augustus 1561.)
- Op **17 oktober 1562** werden twee broers geëxecuteerd door te verdrinken in het Steen-kasteel. Hun namen zijn: **Aert van Gershoven** en **Jacob van Gershoven**.
- Op **31 oktober 1562** werd **Hans de Goudsmid** geëxecuteerd door verdrinking.

- Op **13 november 1562** werden **Lyntgen van Dale** en **Beetken van Brugh**, samen met een aantal anderen, geëxecuteerd door verdrinking in het Steenkasteel.

1563

- Op **31 oktober 1563** werd **Marinus van Dale** geëxecuteerd door verdrinking in het Steen-kasteel.

1567

- Op **13 september 1567** werden vier Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Christiaen Janssens**, **Hans Symonsz**, **Cornelis Claesz** en **Mattheus de Vik**.

1568

- Op **17 maart 1568** werden **Jacob Dirks** en zijn twee zonen, **Andries** en **Hans**, opgehangen en vervolgens verbrand op de brandstapel.

1569

- Op **15 maart 1569** (of mogelijk 16 maart) stierf **Jan Ghyselinck** terwijl hij werd gemarteld in het Steen-kasteel van Antwerpen. Zijn lijk werd later opgehangen en in het openbaar tentoongesteld.
- Op **19 maart 1569** werden vier Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Hans Vermandele**, **Jan Poote**, **Jan de Schaperen** **Joos van Beke**. Jan Poote was de echtgenoot van Baetken Crauwels die hier ongeveer 6 weken later werd geëxecuteerd.
- Op **30 maart 1569** werden **Pieter Verlonge**, **Gerrit Vermandele** en **Willem de Clerck** op de brandstapel verbrand. Willem's vrouw, Maeyken Christaens, werd een maand later op dezelfde plaats een martelaar.
- Op **April 2, 1569**, **Baltasar de Rosieres**, **Jan de Timmerman**, en **Jan van Ackeren** werden verbrand op de brandstapel Op Grote Markt square.
- Op **30 april 1569** werden **Maeyken Christiaens** en **Baetken Crauwels** op de brandstapel verbrand. Maeyken was de vrouw van Willem de Clerck, die hier een maand eerder was geëxecuteerd. Baetken was de vrouw van Jan Poote, die ongeveer 6 weken eerder was geëxecuteerd.
- Op **22 juni 1569** werden **Joos de Hoymaekere** en **Jasper de Taschringmaker** (aka Jasper Hermansz) op de brandstapel verbrand. Jaspers vrouw Meyken werd later in het jaar, op 22 november, marteldood en hun dochter, Neelken, werd in juni 1570 vermoord.
- Op **12 oktober 1569** werd **Willem Timmerman** op de brandstapel verbrand.
- Op **22 november 1569** werden **Maeyken Janssens van der Goes**, **Abraham Picolet** en **Hendrik van Etten** op de brandstapel verbrand. De man van Maeyken, Jasper de Taschringmaker, werd vijf maanden eerder op de brandstapel verbrand en hun dochter, Neelken, werd in juni 1570 op de brandstapel verbrand.

1570

- Op **14 maart 1570** werden **Carel Thys** en **Hans Keune** op de brandstapel verbrand.
- Op **27 juni 1570** werden **Herman Hermansz** en **Neelken Jaspers** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar voor het martelaarschap Neelken als 1571.) Neelken vader Jasper was verbrand op de brandstapel in juni 1569, en haar moeder verbrand in november 1569.
- Op **12 september 1570** (of mogelijk 13 september) werden **Joost Verkindert** en **Laurents Andriesz** op de brandstapel verbrand.

1571

- Op Vastenavond (ooit **begin februari 1571**) werd **Joost van der Straten** op de brandstapel verbrand. Twee van zijn zonen, Hans en Martin, werden ook martelaren:

Hans werd in maart 1571 op de brandstapel in Brussel verbrand en Martin werd in december 1572 op de brandstapel in Gent verbrand.

- Op **Feb. 26, 1571**, 3 Doopsgezinden verbrand: **Maerten van Wijk, Jan van de Walle**, en **Calleken Meevels**. Jan en Calleken waren man en vrouw. Jan's broer, Martin, was in oktober 1558 geëxecuteerd in Brugge.
- Op **9 mei 1571** werd **Gillis van Havre** op de brandstapel verbrand. (Gillis kan dezelfde persoOp als Jelis Claversz en / of Jelis de Metselaer die worden vermeld in zijn *Martelaarspiegel* als verschillende personen, uitgevoerd op 2 mei de officiële verslagen van Antwerpen hebben de informatie in niet ondersteunt *Martelaarspiegel* met betrekking tot Jelis Claversz en Jelis de Metselaer.)
- Op **Aug. 14, 1571**, **Jenneken Peeters en Jan van Ryssele** werden verbrand op de brandstapel.
- Op **19 oktober 1571** werd **Michielken Huls** op de brandstapel verbrand.
- Op **13 november 1571** werd **Guillam Roels** op de brandstapel verbrand.

1573

- Op **28 januari 1573** werden drie Doopsgezinden (één man en twee vrouwen) verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Jacques van Hulten, Grietken van den Steene** en **Janneken Croecx**. De vrouw van Jacques, *Lynken Ghyssseleers*, werd hier een maand later gemarteld.
- Op **Jan. 31, 1573**, **Jenneken de Beaucoup, Jacques Verbruggen**, en **Hans der Weduwe** werden verbrand op de brandstapel.
- Op **17 februari 1573** werden vijf Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Tanneken Janssen, Adriaen van Daele, Gielis de Hevile, Heylken Baillaerts** en **Hans van Munstdorp**. Hans's vrouw, Janneken, werd later in het jaar, op 6 oktober, na de bevalling martelaar.
- Op **21 februari 1573** werden **Lynken Ghyssseleers, Lysken Pennaerts** en **Willem Huyberts** verbrand op de brandstapel. De man van Lynken, Jacques van Hulten, is hier een maand eerder vermoord.
- Op **28 februari 1573** werden **Lynken Baillaerts** en **Henry Hannon** verbrand op de brandstapel.
- Op **20 mei 1573** werden drie vrouwen en één man op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Boudewijne Boccaert, Trynken van Spelle, Grietken Govaerts** en **Mathijs Baseliers**. Mathijs 'vrouw, Diericxken Roels, werd later in het jaar, in november, geëxecuteerd.
- Op **26 mei 1573** werden vier Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Maeyken Groffelaers, Loyse de Coucq, Pierre Wandesoyne** en **Hans Inghelberts**.
- Op **28 mei 1573** werden **Lynken Groffels** en **Jenneken de Cantere** op de brandstapel verbrand.
- Op **6 juni 1573** werden twee wederdopersvrouwen op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Peryne de Corte** en **Gheerardyne Ryckelmans**. Gheerardyne was de vrouw van Adriaen van Daele die eerder dit jaar, op 17 februari, was geëxecuteerd.
- Op **6 oktober 1573** werd **Maeyken Wens** samen met een paar andere vrouwen verbrand: **Janneken van Munstdorp** en **Lysken Luchtens**. Janneken was de vrouw van *Hans van Munstdorp*, die hier eerder in het jaar, in februari, was geëxecuteerd.
- Op **19 november 1573** werd **Sijntgen van Roesselare** geëxecuteerd door te branden aan de staak en werd **Diericxken Roels** geëxecuteerd door verdrinking. De echtgenoot van Diericxken, Mathijs Baseliers, was eerder in het jaar, in mei, geëxecuteerd.

1574

- Op **24 januari 1574** werd **Olivier Willemsz** op de brandstapel verbrand. Hij was de eigenaar van een boekhandel in de Steenhouwersvest, Antwerpen.

1575

- Op **May 22, 1575**, **Anneken van Brussel**, **Tanneken Walraven**, **Jacob Antheunis**, een weduwe **Grietgen** werden verbrand op de brandstapel in Antwerpen.
- Op **7 oktober 1575** werd **Claes van Armentieres** (ook bekend als Nicolaes de Stevele) op de brandstapel verbrand.
- Op **Dec. 16, 1575**, **Augustijn de Vuelpere** en **Lambrecht Henricx** werden geëxecuteerd.
-

1577

- Op **4 januari 1577** werden **Hans Bret**, **Hans Corneliszoon** en **Jacques Mergaert** op de brandstapel verbrand.
- Op **18 januari 1577** werd **Lourens Janssen** op de brandstapel verbrand.

In de Antwerpse Martyrologium worden de volgende martelaars genoemd over 1575: 21 januari 1575. OLIVIER WILLEMSSENS, van Nimegen

~ ~ ~

BRUGGE

"Brugge, hoofdstad van West-Vlaanderen, België. Er waren Doopsgezinden hier waarschijnlijk al in 1530, die naar deze plaats waren gevlucht na het overlijden van het Edict van Speyer in 1529. Er was hier een zeer actieve gemeente in 1534, die onaangeroerd bleef door het fanatisme van Munster.

Tijdens de 16e eeuw was er een grote Gemeente in deze stad. De beruchte ketterjager, broeder Cornelis Andriaensz, spreekt van maar liefst 700 wederdopers die daar wonen. Een groot aantal martelaren komt uit deze stad. Van Braght noemt minstens 24. Het feitelijke cijfer was 47, van wie er twee in de gevangenis stierven, twee werden levend begraven en 43 stierven op de brandstapel. Zeven martelaren werden in 1538 geëxecuteerd; één in 1552; zeven in 1558; twaalf in 1561; elf in 1568; vijf in 1570; en twee in 1573. Het feit dat bij één gelegenheid 12 en nog eens 11 tegelijk werden verbrand, suggereert dat de kerk een grote kerk was, omdat anders het niet mogelijk zou zijn geweest om er zoveel tegelijk te vangen....

De belangrijkste martelaren van Brugge waren de twee predikers en oudsten, Jacob de Rore of Keersgieter, en Herman van Vlekwijk, die op 18 juli 1569 ter dood werden gebracht."

~Uittreksel van: Karel Vos, en Nanne van der Zijpp."Bruges (West-Vlaanderen, Belgium)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia online*. 1953.

1536

- Op **28 augustus 1536** werd **Adriane Vyncx** op de brandstapel verbrand.

1538

- Op **17 augustus 1538** kreeg een Wederdopermet de naam **Margriet de opdracht** om levend begraven te worden, ook al had ze zich teruggetrokken.
- Op **20 augustus 1538** werd **Josyne Schricx** op de brandstapel verbrand.
- Op **21 augustus 1538** werden twee wederdopersvrouwen geëxecuteerd. **Magdalena de Vos** werd levend begraven (hoewel ze zich had teruggetrokken). **Cornelye Andries** werd op de brandstapel verbrand.

- Op **24 augustus 1538** werd **Laurentie Jans** op de brandstapel verbrand.
- 1552**
- Op **16 januari 1552** werd **Jan Helleman** op de brandstapel verbrand.
- 1558**
- Op **15 augustus 1558** werd **Jacob de Swarte** op de brandstapel verbrand.
- Op **15 oktober 1558** werden vier Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Martin van de Walle, Hansken van den Broecke, Pauwels Vermaete** en **Jehan de la Beecke**. Martin's broer, Jan, werd een dozijn jaar later geëxecuteerd, in februari 1571, in Antwerpen.
- 1561**
- Op **10 december 1561** werden vijf Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Adriaen Brael, Lucas Hendricks, Nicasen van Alcmaers, Marijn Euwout** en **Andries Meulenaer**. Andries was de echtgenoot van Francyntgen die de volgende dag op dezelfde plaats werd geëxecuteerd.
- Op **11 dec. 1561** werden zeven Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Anthonis Keute, Hans Lisz, Jan Christiaenz, Jehan (Hans) Cant, Jelis Outerman, Maeyken Trams** en **Francyntgen Meulenaers**. Francyntgen was de vrouw van Andries Meulenaer die de vorige dag hier was geëxecuteerd.
- 1568**
- Op een gegeven moment **tussen 13 april en 28 juli 1568** werd **Maycken Heeren** op de brandstapel verbrand. Een man met de naam **Cornille Marins** werd ook in dezelfde periode op de brandstapel verbrand.
- Op enig moment in **1568** werd **Jan Diericxsone** geëxecuteerd door onthoofding.
- 1569**
- Op **8 juni 1569** werden **Jacob de Rore** en **Herman van Vlekwijk** op de brandstapel verbrand. Herman, een aanhanger van Adam Pastor, had enige anti-trinitarische neigingen.
- 1570**
- Op **18 mei 1570** werden drie Doopsgezinden verbrand op de brandstapel van het kasteel van Tillegem, buiten Brugge. Hun namen zijn: **Karel de Raed, Willem (de Snijder) VernOp** en **Hansken in 't Schaek**.
- Op of rond **20 mei 1570** werden twee vrouwen, **Grietgen** en **Christijntgen**, op de brandstapel verbrand. De man van Grietgen, Karel de Raed, en de echtgenoot van Christijntgen, Willem Vernon, waren enkele dagen eerder, 18 mei geëxecuteerd.
- 1573**
- Op **7 augustus 1573** werden **Mattheus Keuse** en **Adriaen de Hoedemaker** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft per abuis het jaar aan als 1574.)

~ ~ ~

Brussel

"Brussel, sinds 1830 de hoofdstad van België, waar de doopsgezinde doctrine in de 16e eeuw werd verspreid. Aangezien de stad toen de residentie was van de hoofdmagistraat, traceerde de Inquisitie de ketters meedogenlozer dan op andere plaatsen. Er waren waarschijnlijk minder Doopsgezinden hier dan in Brugge, Gent en Antwerpen.... De laatste wederdopers die de dood als martelaar in België moesten ondergaan, was Anneken van den Hove, die levend werd begraven op 19 juli 1597."

~Uittreksel van: Karel Vos, en Nanne van der Zijpp."Brussel (Belgie)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1953,

1534

- Op **27 juli 1534** werd **Ysbrand Dircksz Schol** op de brandstapel verbrand. (Hij was mogelijk een sacramentist in plaats van een anabaptist.)

1541

- Op **24 maart 1541** werd **Wouter van Stoelwijk** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* ten onrechte zegt dat hij werd geëxecuteerd in Vilvoorde, een paar mijl ten noordoosten van hier.)

1567

- Op **20 september 1567** werd **Govert Jaspersz** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft het jaar verkeerd aan als 1558.)

1568

- Op **2 maart 1568** werd **Geeraert Saelen** op de brandstapel verbrand.
- Op **31 maart 1568** werd **Jan Pipart** op de brandstapel verbrand.

1571

- Op **28 maart 1571** werden **Jacques de Stremont** en **Hans van der Straten** op de brandstapel verbrand. Hans's broer, Martin, werd in december 1572 vermoord in Gent. **De vader van Hans en Martin, Joost van der Straten**, werd in februari 1571 op Vastenavond in Antwerpen geëxecuteerd.
- Op **5 mei 1571** werden **Janne de Snijdere** en **Elisabeth Bruyne** (man en vrouw) op de brandstapel verbrand. Hun zes kinderen werden op dezelfde dag in de St. Gudula-kathedraal in de katholieke kerk gedoopt, hun ouders werden geëxecuteerd.

1597

- Op **19 juli 1597** werd **Anneken van den Hove** geëxecuteerd door levend begraven buiten de stad.

~~~

Gent

"Met uitzondering van Antwerpen had geen andere stad in België een even lange lijst van doopsgezinde martelaren als Gent. De Doopsgezinde en calvinistische martelaren boeken samen 110 slachtoffers. Van Braght 92 Doopsgezind-Doopsgezinde martelaren.

Het onderzoek van V. van der Haeghen dat in 1890 werd gepubliceerd, toonde aan dat het aantal slachtoffers veel hoger was. A.L.E. Verheyden, die de bronnen bestudeerde, somt in totaal 252 slachtoffers op, onderverdeeld in vijf groepen: 51 iconoclasten, 30 calvinisten, 146 doperse-mennonieten, 23 ketters, 2 Lutheranen....

Doopsgezinden zijn mogelijk al in 1530 in Gent. Tijdens de eerste periode (1530-1540) lijkt een bepaalde revolutionaire geest de overhand te hebben gehad in de gemeente. Dit feit kan worden geconcludeerd uit het moederschap van Mahieu Wagens, een revolutionair. Maar over het algemeen volgde de kerk de paden van de beweging in Holland, die van een vredig wederdopersgedrag - het mennonitisme. De Gemeente lijkt, ook in de volgende periodes, meer te bestaan uit vluchtelingen die hier onderdak zoeken in plaats van burgers van Gent. '

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Ghent (Oost-Vlaanderen, Belgium)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1956.

1535

- Op **15 juli 1535** werd **Willem Mulaer** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op **19 juli 1535** werden **Arnoudt Jaeghere** en **Jan van Gendtbrugge** geëxecuteerd door ze te onthoofden voor het kasteel Gravensteen.

1536

- Op **June 5, 1536**, **Lieven van de Walle** was executed by beheading in front of the Gravensteen Castle.

1537

- Op **15 augustus 1538** werd **Mahieu Waghens** verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Daarna werd zijn lijk aan de galg gehangen met een plakkaat met de tekst: "Aartsdiaken van de wederdopers."

1549

- Op **27 september 1549** werd **Claus Lieven** geëxecuteerd door onthoofding. Hij had twee jonge dochters, **Cathalijsje en Suzanneke Claes**, die 24 jaar later zelf martelaar werden, op dezelfde plaats.

1551

- Op **11 april 1551** werden vier Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Naenken Bornaige, Goris Cooman, Gaultier van der Weyden en Margriete van den Berghe**.
- Op **19 april 1551** werd een wederdopersvrouw genaamd **Catharina** op de brandstapel verbrand.
- Op **Juli 9, 1551**, **Hans van Overdam en Jannijn Buefkijn** werden verbrand op de brandstapel.
- Op **21 juli 1551** werden **Lysbeth Piersins en Gillis de Gussemeverbrand** op de brandstapel op het Veerleplein.

1552

- Op **27 juli 1552** werd **Peter van Olmen** op de brandstapel verbrand.

1553

- Op **17 februari 1553** werden **Cornelis Claissone en Willem van Leuven** verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar 1554 voor de executie van Willem.) De vrouw van Willem, **Levina Ghyselins**, werd een jaar later, in februari 1554, martelaar verklaard. Hun zoon **Frans van Leuvene** werd hier 20 jaar later, in juli 1573, vermoord.
- Op **Sept. 15, 1553**, **Lievin Verreken** werd op de brandstapel verbrand op de Vrijdagmarkt.

1554

- Op **19 januari 1554** werd **Pieter Neert** op de brandstapel op de Vrijdagmarkt verbrand.
- Op **14 februari 1554** werden **David van der Leyen en Levina Ghyselins** op de brandstapel verbrand. Veel leden van de familie van der Leyen werden beschuldigd van ketterij en geëxecuteerd. **Levina's** echtgenoot, **Willem van Leuven**, werd een jaar eerder, in februari 1553, gemarteld. Hun zoon, **Frans van Leuvene**, werd twee decennia later, in juli 1573, martelaar.

1556

- In **de late 1556** (of begin 1557), **Claes Praet** werd verbrand op de brandstapel.

1557

- Op **4 maart 1557** werd **Pieter de Cleercq** op de brandstapel op de Vrijdagmarkt verbrand.
- Op **3 april 1557** werden **Jan Dries en Willem de Vileers** op de brandstapel verbrand.
- Op **April 13, 1557**, **Barbara Smachscheers, Jacob Rederwijn, en Philips van Hulle** werden verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt.

1558

- Op **28 april 1558** werd **Frans van der Leyen** op de brandstapel verbrand.

1559

- Op **5 juli 1559** werd **Hans de Vette** hier geëxecuteerd. Hij was de echtgenoot van **Miertgen**, die hier op 27 juni van het volgende jaar werd geëxecuteerd.

- Op **7 augustus 1559** werden zes Doopsgezinden verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. De namen van vijf van hen waren: **Marcus de Smit, Hans de Smet, Jacob Spillebout, Abraham Tancreet** en **Maeyken Floris**. De vrouw van Hans de Smet, Tanneken Gressy, werd het jaar erop op 27 juni geëxecuteerd.

1560

- Op **Maart 2, 1560**, vijf Doopsgezinden werden verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Hun namen zijn: **Joos van de Walle, Sanders van Gremberghe, Joos de Vinck, Michiel van Houcke**, en **Joos Vlaminck**.
- Op **27 juni 1560** werden twee vrouwen in het geheim geëxecuteerd door onthoofding in het kasteel Gravensteen. Hun namen zijn: **Miertgen** en **Tanneken**. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar 1559.) Beide vrouwen zwanger waren op het moment dat ze werden gearresteerd, zodat hun executies werden uitgesteld tot nadat ze bevallen. Miertgen was de vrouw van Hans de Vette die het vorige jaar, op 5 juli, was geëxecuteerd. Tanneken was de vrouw van Hans de Smet, die ook het jaar ervoor op 7 augustus werd geëxecuteerd.
- Op **20 november 1560** werden drie vrouwen geëxecuteerd door (in het geheim) te onthoofden in het kasteel Gravensteen. Hun namen zijn: **Soetken van den Houte, Martha Baerts** en **Lynken Pieters**.

1561

- Op **14 augustus 1561** werden **Tanneken Delmere** en **Lynken Claesdochter** stiekem geëxecuteerd door onthoofding in het kasteel Gravensteen.

1562

- Op **12 maart 1562** werden **Jan van Eenhoorne** en **Pieter de Jonckheere** op de brandstapel verbrand. Pieter had drie zussen die ook martelaren werden, vier maanden later, in juli, op dezelfde plaats.
- Op **Maart 24, 1562**, three women were beheaded in the Gravensteen castle. Hun namen zijn: **Lynken de Meyere Janneken Kinderkens**, en **Kathelijne van Lokerhoute**. Lynken's husband, Pieter van Male, was martyred in the same place several months later, Op Juli 16. Kathelijne's husband, Laurens Allaerts, was also martyred Op Juli 16.
- Op **16 juli 1562** werden vier Doopsgezinden verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Hun namen zijn: **Pieter van Male, Pieter van Maldeghem, Jacques Bostijn** en **Laurens Allaerts**. Pieter van Male's vrouw, Lynken, was hier op 24 maart geëxecuteerd. Laurens' vrouw, Kathelijne, was ook op 24 maart vermoord.
- Op **Juli 21, 1562**, vijf Doopsgezinden werden verbrand op de brandstapel. Drie van hen waren zusters: **Goudeken de Jonckheere, Janneken de Jonckheere**, en **Vijnken de Jonckheere**. The other two were **Sijntgen van Gelder** en **Betgen van Maldeghem**.
- Op **23 december 1562** werd **Guillaume van Dale** op de brandstapel op de Vrijdagmarkt verbrand.

1563

- Op **April 12, 1563, Dierick Lambrechts** werd op de brandstapel verbrand.
- Op **Nov. 9, 1563, Antonijn de Waele en Christiaen van Wettere** werden verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt.

1564

- Op **Jan. 15, 1564, Pieter van der Meulen** werd op de brandstapel verbrand.
- Op **7 april 1564** werden een vrouw genaamd **Sijntgen** (alias Jozyne Steeghers) en haar zoon, **Steven de Graet**, op de brandstapel verbrand.
- Op **12 december 1564** werden twee zussen geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Marijntgen van Male** en **Pierijntgen van Male**.

1568

- Op **30 maart 1568** werden vier Doopsgezinden verbrand op de brandstapel op Veerle Square. Hun namen zijn: **Pieter Aelbrechts, Jan van Parijs, Hendrik Maelschap** en **Laurens Pietersz.**

Op dezelfde dag werden zeven iconoclasten opgehangen voor het vernietigen van beelden in de katholieke kerken van de stad.

- Op **25 mei 1568** werd **Jan de Smet** op de brandstapel verbrand.

1569

- Op **Sept. 26, 1569, Joos Inghelbijn** werd op de brandstapel verbrand op de Vrijdagmarkt.

1570

- Op **7 november 1570** werden drie Doopsgezinden (twee vrouwen en één man) verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Hun namen zijn: **Janneken van Rentegem, Janneken van Hulle** en **Hans van der Weghe**. Hans's broer Jacob zou later op dezelfde plek in juli 1573 op de brandstapel worden verbrand.
- Op **22 november 1570** werden **Barbelken Goethals** en **Saerken van Duerhoven** op de brandstapel buiten de stadspoort verbrand.

1572

- Op **25 maart 1572** werd **Martin Taelman** verbrand op de brandstapel.
- Op **4 december 1572** werden vier Doopsgezinden (drie mannen en één vrouw) verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Martin van der Straten, Adriaen Rogiers, Mattheus Bernaerts** en **Dingentgen** (ook bekend als Baudinken Het). Martin van der Straten was de echtgenoot van Beliken de Jaghere, die hier in maart werd gemarteld. Martin was ook de broer van Hans van der Straeten, die vorige maart in Brussel was geëxecuteerd. De vader van Martin en Hans, Joost van der Straten, werd vorige februari geëxecuteerd in Antwerpen.

1573

- Op **17 maart 1573** werden **Hans van Audenaerde** en **Beliken de Jaghere** verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Beliken's echtgenoot, Martin van der Straten, werd in december op dezelfde brandstapel verbrand.
- Op **25 juni 1573** werd **Maurissus van Dale** op de brandstapel buiten de Petersellepoort van de stad verbrand. Vermeld als een "bisschop van de mennonieten."
- Op **28 juli 1573** werden vier Doopsgezinden verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Hun namen zijn: **Hendrik Bauwens, Jacob van der Wege, Calleken Meere** en **Frans van Leuvene**. De toeschouwers probeerden deze executies te voorkomen, maar hun inspanningen werden vrijdeld toen de autoriteiten versterkingen verzochten. Calleken was de zuster van Martijnken Meere, die twee weken later op dezelfde plaats werd geëxecuteerd. Jacob's broer Hans werd drie jaar eerder in november 1570 op dezelfde plaats terechtgesteld. Frans was de zoon van Levina Ghyselius, die hier in februari 1554 werd geëxecuteerd, en Willem van Leuven, die in februari 1553 werd geëxecuteerd.
- Op **19 augustus 1573** werden drie Doopsgezinde vrouwen verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. Hun namen zijn: **Olyverynken's Keyzers, Janneken Dhanins** en **Martijnken Meere**. Martijnken was de zuster van Calleken Meere, die een paar weken eerder op dezelfde plaats was geëxecuteerd.
- Op **3 december 1573** werden zusters **Cathalijne** en **Suzanneken Claes** verbrand op de brandstapel op de Vrijdagmarkt. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte de datum december 4.) Zij waren de dochters van Claus Lieven, die werd uitgevoerd door hier 24 jaar eerder onthoofd, in 1549, toen Cathalijne en Suzanneken zuigelingen waren.

1576

- Op **14 juli 1576** werden **Raphael van Velde** en **Jeronimus Schepens** verbrand op de brandstapel op Veerle Square.

1589

- Op **13 april 1589** werden **Joos de Tollenaere**, **Sijntgen Wens** en **Michiel Buyse** binnen het kasteel Gravensteen geëxecuteerd. Eerst werden ze gewurgd, daarna werden ze buiten de poort opgehangen.

1592

- Op **Sept. 15, 1592**, **Bartholomeus Panten** en **Michiel de Widower** (aka Michiel de Cleercq) were executed by hanging in the Gravensteen Castle.

~~~

Kortrijk (Courtrai)

"Kortrijk, een stad in West-Vlaanderen, België, was in de 16e eeuw een centrum van laken en linnen weven en de zetel van een doopsgezinde gemeente. Doopsgezinden werden hier al in 1533 gevonden....

In 1553 zou Kortrijk de meest beïnvloede stad zijn (met het Wederdopersgedrag). In 1553 werd **Joos Kindt** hier gearresteerd en ter dood gebracht. In 1556-1561 volgden een aantal andere slachtoffers. In 1568-1659 stierven er andere martelaren, de meeste van hen wevers. Het totale aantal Doopsgezinde-Doopsgezinde martelaren dat in Kortrijk werd geëxecuteerd was 24 en een stierf in de gevangenis."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Kortrijk (West-Vlaanderen, België)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1957.

1553

- Op **16 juli 1553** werd **Joos Kint** op de brandstapel verbrand.

1556

- Op **5 februari 1556** werd **Georges Bare** op de brandstapel verbrand.

1559

- Op **18 februari 1559** werden **Gillis de Graet** en **Mahieu Antheunis** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar voor de uitvoering van Gillis als 1558.)
- Op **Dec. 12, 1559**, **Daniel van der Campt** en **Marcus de Ledersnijder** werden verbrand op de brandstapel.

1560

- Op **20 december 1560** werd **Karel van Tiegem** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft het jaar verkeerd aan als 1559.)

1561

- Op **20 november 1561** werden **Willem van Haverbeke** en **AbsolOp de Zanger** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* zegt ten onrechte dat deze mannen in 1558 zijn geëxecuteerd.)

1567

- Op **8 november 1567** werden vier Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Joos Casteels**, **Karel Hannebeel**, **Jacob Mesdag** en **Willem Aertsz**.

1568

- Op **17 december 1568** werd **Anpleunis vanden Berghe** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar 1569.) Zijn vrouw, Kalleken werd het volgende april uitgevoerd in dezelfde plaats.

1569

- Op **22 april 1569** werd **Stijntgen Vercoilgen** op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte de datum op 9 maart, 1569.)

- Op **30 april 1569** werden zes Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Fransoois de Timmerman, Jan Wattier de Jonge, Pieter den Ouden, Wouter Denys, Jan Raes** en **Kalleken**. Kalleken was de vrouw van Anpleunis vanden Berghe, die vorige december op dezelfde plaats was geëxecuteerd.
- Op **4 juni 1569** werd **Betken van der Male** op de brandstapel verbrand.
- Op **7 juni 1569** werd **Jan van der Mersch** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Kuringen 1534

- Op **Jan. 9, 1534**, **Andries van Niel** werd op de brandstapel verbrand.
- Ergens in **1534** werd **SimOp van Vliermaal** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Liege (Luik) 1544

- Op **6 maart 1544** werd **A. Schaapherder** op de brandstapel verbrand.

1570

- Op een gegeven moment in **1570** werd hier een wederdopersvrouw genaamd **Lyntgen Kernels** geëxecuteerd.

~ ~ ~

Lier 1551

- Op **31 januari 1551** werden twee vrouwen en twee mannen verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Anneken van Roosbroecke, Marie Vlaminckx, Gielis van Aerde** en **Godevaert Mertens**. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar aan als 1550.)

~ ~ ~

Meenen (Menin) 1572

- Op **Dec. 5, 1572**, **Christoffel Fierens** en **Willem Rijke** werden verbrand op de brandstapel.

1573

- Op **6 januari 1573** werd **Pieryntgen Loosvelt** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Merelbeke 1551

- Op **Juli 11, 1551**, **Pieter van den Hende** en **Willem van Ackere** werden verbrand op de brandstapel.

~ ~ ~

Oudenaarden

1565

- Op **10 juli 1565** werd **Adriaen den Burry** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Tielt

1573

- Ergens in **1573** werd **Anthonis Ysbaarts** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Tournai (Doornik)

"Doornik (Tournay) is een stad in België, [thans Frankrijk] waar in de 16e eeuw veel aanhangers van de Reformatie werden gevonden. Het eerste slachtoffer van vervolging was een voormalige Augustijner monnik, **Hendrik van Westfalen**, die hier op 13 juli 1528 werd verbrand. Het totale aantal martelaren in deze stad was 227, van wie er slechts 30 werden vermeld in Doopsgezinde of Gereformeerde martelarenboeken. De meesten van hen waren **volgelingen van Calvijn**, en het Calvinisme was erg sterk in deze stad. '

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Doornik (Hainaut, Belgium)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1956.

1558

- Ergens in het jaar **1558** werden zes Doopsgezinden verbrand op de brandstapel in een bos in de buurt hier. Hun namen zijn: **Adriaen van Hee, Joos Meeuwens, Lambert van Doornick, Willem the Hatmaker, Egbert the Hatmaker** en **Goossen the Hatmaker**.

1564

- Op **18 september 1564** werd **Maeyken Boosers** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Vilvoorde

1538

- Ergens in **1538** werd **Jan van Batenburg** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Wervik

1562

- Ergens in **1562** werden drie doopsgezinde wevers geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Jelis Strings, Jelis Potvliet** en zijn broer **Pieter Potvliet**.

~ ~ ~

Ieperen (Ieper)

"Ieper, een stad in West-Vlaanderen, België. In de Middeleeuwen was het zeer welvarend als gevolg van een bloeiende weverij. Al in 1538 was er een wederdopersactiviteit in Ieper en misschien was er op dit moment een Gemeente. '

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Ieper (Flanders, Belgium)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1561

- In het jaar **1561**, **Jan Hulle, Anthonis Schoonvelt, Laurens van de Walle**, en **Maeyken Kocx** werden verbrand op de brandstapel.
- Op **18 oktober 1561** werd **Kalleken Strings** op de brandstapel verbrand.

1568

- Op zekere tijd in **1568** werd **Claudine le Vetre** geëxecuteerd.

1569

- Op enig moment in **1569** werden **Dirk Anoot** en **Willem de Zager** op de brandstapel verbrand.

Frankrijk

"Gedurende de late Middeleeuwen was Frankrijk het belangrijkste centrum van 'pre-evangelische' ketterse stromingen. Deze bewegingen, parallel in bepaalde van hun doelstellingen en beginselen, van wiens relaties met elkaar en met het Doopsgezinde leer zo weinig bekend is, van Martin van Tours tot de Waldenzen, belichaamden in verschillende mate de zorg voor de Bijbelse reformatie die de Doopsgezinden later moesten toepassen consequent. De grootste centralisatie van koninklijke en kerkelijke autoriteit in Frankrijk verhinderde een echt begin van het wederdopersgedrag in de 16e eeuw. Protestanten zelf waren een vervolgde minderheid, de kwesties waarop de breuk tussen Zwingli en de Doopsgezinden was gericht, bereikten nooit dezelfde duidelijkheid in de Franstalige Reformatie. Vlaanderen en de Elzas waren beide centra van de wederdoper, maar waren op dat moment geen deel van Frankrijk,

~ Uittreksel van: Yoder, John Howard."Frankrijk." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Februari 2011.

Rijsel, Frankrijk

~ ~ ~

Hondschoote

"Hondschoote, een stad in **Vlaanderen**, was in de 16e eeuw eigendom van de Zuidelijke Nederlanden, nu naar **Frankrijk**. In de 16e eeuw was de bevolking veel groter dan nu, en de stad was een belangrijk centrum voor wolweverij. Er was eens een doopsgezinde gemeente hier, die een aantal martelaren leverde. In 1558 werd een jongeman genaamd Wouter op de brandstapel verbrand. Vier jaar later werden er zeven in beslag genomen, kennelijk toen een religieuze bijeenkomst werd verrast. Vijf van hen werden verbrand. Twee getrouwde vrouwen zijn heimelijk verdronken. '

~ Overgenomen uit: Vos, Karel en Nanne van der Zijpp."Hondschoote (Nord-Pas-de-Calais, Frankrijk)." *Wereldwijd Doopsgezinde mennoniet Encyclopedie online*. 1953.

1558

- Op een gegeven moment in **1558** werd een Wederdoper genaamd **Wouter** hier geëxecuteerd, hetzij door te verdrinken of te branden op de brandstapel.

1562

- Op **23 maart 1562** werd **Frans de Swarte** op de brandstapel verbrand.
- Op **4 april 1562** werd **Jasper de Schoenmaker** op de brandstapel verbrand.
- Op **April 17, 1562, Karel van de Velde** werd op de brandstapel verbrand.
- Op **3 oktober 1562** werden twee zussen, **Claesken** en **Proentgen**, geëxecuteerd door te verdrinken in een badkuip. Claesken was de vrouw van Frans de Swarte, die hier zeven maanden eerder was geëxecuteerd. Proentgen was de echtgenote van Karel van de Velde, die hier zes maanden eerder was geëxecuteerd.

1571

- Op **20 oktober 1571** werd **Josse Tam** op de brandstapel verbrand.

1588

- Op 7 april 1588 werd **Christiaen de Rijcke** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Lille

1563

- Op 16 maart 1563 werden zes Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Pieter Schoenmaker, Hendrik Aerts, Jan Maes, Perceval van den Berge, Jan de Swarte** en Jan's zoon **Claes**. De vrouw van Jan de Swarte, Claeksens, en hun andere drie zonen, werden elf dagen later op dezelfde plaats vermoord.
- Op 27 maart 1563 werd een Wederdopergenaamd **Claesken** samen met drie van haar vier zonen op de brandstapel verbrand.
Hun namen zijn: **Christiaen, Hans** en **Mahieu**. De man van Claesken, Jan de Swarte, en hun andere zoon Claes, waren 11 dagen eerder, op 16 maart, marteldood.
- Op 27 april 1563 werd **Herman Buens** op de brandstapel verbrand.

1570

- Op enig moment in 1570 werd **Maerten Karrettier** hier geëxecuteerd.

1571

- Op een gegeven moment in 1571 werden **Adriaen Jansz** en **Jelis de Backer** hier op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

MORAVIË / BOHEMEN / Tsjechische Republiek

"**Moravië** is een historische regio gelegen in wat nu de Tsjechische Republiek is. Het beslaat het grootste deel van het oostelijke derde deel van het land. In de 16e eeuw werd Moravië vaak 'het beloofde land' van de wederdopers genoemd. Tijdens de Middeleeuwen was het een markgraaf en onderdeel van het koninkrijk Bohemen. Als zodanig ervoer het ook de opkomst en verspreiding van het Hussitisme in de 15e eeuw. Toen deze pre-protestantse beweging zich vestigde om een stille sektarische kerk te worden, verschenen er verschillende namen voor, zoals Boheemse Broeders en Picards....

Niet alleen wederdopers in alle schakeringen, maar ook veel andere linkse groepen van de Reformatie, vonden een welkome schuilplaats in Moravië voor kortere of langere periodes."

~ Uittreksel van: Friedmann, Robert. "Moravia (Tsjechische Republiek)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957.

Brno (Brunn), Moravia, Tsjechië

~ ~ ~

Brno (Brunn)

"Brno, Moravia, voorheen de zetel van het Provinciaal Deel van **Moravië of Estates**. Moravië behoorde ooit toe aan **het koninkrijk Bohemen** en daarmee viel het in 1526 ten deel aan de Habsburgers. De Hutterite *Chroniek* meldt dat in de 16e eeuw vier wederdopersbroeders in de stad werden vermoord, waaronder Thoman en Balthasar Waldausen in 1528, en Wilhelm Griesbacher van Tirol in 1535. Als zetel van de Provinciale Deel, wordt de stad vaak genoemd in de *Kroniek*, met name ten tijde van de naderende uitbarsting van de Dertigjarige Oorlog.

Brno heeft een Provinciaal Staatsarchief met het meest waardevolle Doopsgezinde bronnenmateriaal, namelijk 15 Hutterite manuscriptboeken en de beroemde Beck Collection, bestaande uit 104 bestanden met transcripties en enkele originelen van vrijwel alles wat Hutterite is."

Uittreksel uit: Friedmann, Robert. "Brno (Jihomoravský kraj, Tsjechische Republiek)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1953

1528

- Op **10 april 1528** werden **Johannes Zeising** (Cizek) en **Thomas Waldhauser** op de brandstapel verbrand.

1536

- In of rond **1536** werd **Wilhelm Griesbacher** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Duitsland

"Ten tijde van de opkomst van het Doopsgezinde leer was wat nu Duitsland wordt genoemd, een verzameling van 256 autonome politieke eenheden

in een losjes georganiseerd rijk, het Heilige Romeinse Rijk genaamd. Hoewel Zwitserland, Nederland en Noord-Italië technisch gezien binnen het rijk lagen, waren ze feitelijk onafhankelijk, en de Habsburgse heerschappijen, waaronder Bohemen, Moravië, Silezië en Lausitz, bevonden zich buiten de eigenlijke baan van Duitsland.... De grond in Duitsland was geleidelijk vrij goed voorbereid op een nieuwe religieuze beweging. Reeds in de late middeleeuwen waren sektarische neigingen Duitsland binnengekomen (Waldenzen, 1211-1480; Broederen des Gemeenen Levens sinds 1401, enz.). In de vroege jaren twintig van de zestiende eeuw propageerden Karlstadt, Muntzer en de Zwickau-profeten (Storch, etc.) elk een eigen hervorming, die vaak ten onrechte Doper werd genoemd.

Toch was niet de kritiek op de kinderdoop beslissend, maar de introductie van de volwassen doop. ***Dus juist de Doopsgezinde leer, voortkomend uit de hervorming van Zwingli, maakte deel uit van de oorspronkelijke reformatiebeweging.***

De wederdopers kwamen Duitsland eerst vanuit het zuiden binnen. Wilhelm Reublin, die in april 1525 in Waldshut vanuit Zürich opdook, doopte dr. Balthasar Hubmaier, de predikant van de Lutherse kerk aldaar, en zij doopten samen het grootste deel van de samenkomst, ongeveer 360 personen in totaal. Maar in december van dat jaar veroverden de Oostenrijkers de stad en dwongen Hubmaier te vluchten, waardoor de doopsgezinde gemeente praktisch werd afgesloten. Hubmaier ging vervolgens naar Augsburg, waar hij begin 1526 een Doopsgezinde gemeente oprichtte die erg groot en invloedrijk werd. Maar hij ging door naar Moravië en liet Augsburg achter in handen van Hans Denck, die hij in mei 1526 had gedoopt. Augsburg en Straatsburg verplaatsten Zürich en Zwitserland nu als centra van de groeiende dopersbeweging, dat blijft enkele jaren zo. Michael Sattler werd de belangrijkste leider in dit gebied van Zuidwest-Duitsland tot zijn executie in Rottenburg in mei 1527. Hans Denck (die zich in Augsburg, Basel, Straatsburg en Worms bewoog) was de leider van een meer mystieke spiritualistische vleugel, maar stierf in november 1527 in Basel.

De Sattler- en Denck-groepen bleven gescheiden in Straatsburg en vormden waarschijnlijk twee afzonderlijke lichamen. Denck gaf de voorkeur aan het 'Innerlijke woord' voor het 'uiterlijke woord' en leerde Christus als een leraar om te volgen en na te doen in plaats van als een verlosser wiens verzoening mensen redt. Jakob Kautz's en Worms) was de leider van een meer mystieke-spiritistische vleugel, maar stierf in november 1527 in Bazel. De Sattler- en Denck-groepen bleven gescheiden in Straatsburg en vormden waarschijnlijk twee afzonderlijke lichamen. Denck gaf de voorkeur aan het 'Innerlijke woord' voor het 'uiterlijke woord' en leerde Christus als een leraar om te volgen en na te doen in plaats van als een verlosser wiens verzoening mensen redt. Jakob Kautz's en Worms) was de leider van een meer mystieke-spiritistische vleugel, maar stierf in november 1527 in Bazel. De Sattler- en Denck-groepen bleven gescheiden in Straatsburg en vormden waarschijnlijk twee afzonderlijke lichamen. Denck gaf de voorkeur aan het 'Innerlijke woord' voor het 'uiterlijke woord' en leerde Christus als een leraar om te volgen en na te doen in plaats van als een verlosser wiens verzoening mensen redt. Jakob Kautz's *Zeven stellingen* van 7 juni 1527 bij Worms dragen ook deze positie."

~ Uittreksel van: Bender, Harold S., Diether Götz Lichdi en John Thiessen. "Duitsland." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Mei 2014. Keulen, Duitsland

~ ~ ~

Aken

1558

- Op **19 oktober 1558** werd **Hans Schmid** (ook bekend als Hans Raiffer) op de brandstapel in Aken verbrand. Hij was een Hutterite.
- Op **22 oktober 1558** werden **Heinrich Adams** en zijn zwager **Hans Weckh** op de brandstapel verbrand. Het waren Hutterites.

1559

- Op **4 januari 1559** werden **Tillmann Schneider** en **Mathias Schmidt** geëxecuteerd. Het waren Hutterites.

~ ~ ~

Augsburg

"Aan het begin van het tweede kwart van de 16e eeuw was Augsburg het centrum van de Doopsgezinde beweging in Zuid-Duitsland. In een enkel jaar (1526) werd de grootste Doopsgezinde Gemeente in Zuid-Duitsland hier gevormd en van hieruit verspreidde de leer zich in alle richtingen toen vervolging begon en de leden verspreidde. Onder de eerste leidende figuren die hier woonden, waren Ludwig Haetzer, Hans Denck en Hans Hut. "

~ Uittreksel van: Hege, Christian. Augsburg (Freistaat Bayern, Duitsland). *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1953.

1528

- Op **25 april 1528** werd **Hans Leupold** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een belangrijke Zuid-Duitse wederdopersleider, hoewel zijn carrière amper een jaar duurde.

~ ~ ~

Bamberg

"Bamberg, een stad in Oberfranken in Beieren, de voormalige hoofdstad van het bisdom Bamberg (1007-1802), heeft samen met Nurnberg ooit beschouwd als een zetel van oud-evangelische activiteit, vooral voor de Waldenzen in Franken. Doopsgezinde leer vond ook hier vroeg ingang, voornamelijk via Hans Hut, die er in 1526 veel in de regio doopte."

~ Uittreksel van: Neff, Christian."Bamberg (Freistaat Bayern, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1953.

1527

- Op **25 januari 1527** werd een **dochter van Hans Hut** geëxecuteerd door verdrinking.

1528

- Op **30 januari 1528** werden twee mannen en drie vrouwen op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Endres Weiss, Hans Weischenfelder, Elise Koch, Margarethe Petz** en **Katharina Rosner**.
- Op **31 januari 1528** werd **Lorenz Reuschlein** geëxecuteerd door onthoofding.

1551

- Ergens in **1551** werd **Johannes Bair** geëxecuteerd nadat hij 23 jaar gevangen had gezeten in de Toren.

~ ~ ~

Bruhl

1535

- Op **1 februari 1535** werden **Johann Kloppeis** en **Gottfried Stralen** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Burghausen

1585

- Op 5 **juli 1585** werd een Hutterite genaamd **Leonhard Summerauer** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op 13 **augustus 1585** werden drie Hutterites geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Hans Aichner, Wolf Rauffer** en **Jorg**

Bruckmaier.

~ ~ ~

Cadolzburg

1528

- Op 6 **februari 1528** werd **Ambrosius Spittelmayr** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een volgeling van Hans Hut.

~ ~ ~

Keulen

"Keulen was al in de tijden van de Reformatie een grote stad, het centrum van een uitgebreide handel, de vesting van het katholicisme, en de toevluchtsoord van alle niet-katholieke bewegingen van die tijd, waaronder de wederdopers een prominente rol speelden. Talloze sporen van pre-reformatorische feesten zijn hier ook te vinden. Keulen kan een centrum van de Waldenzische groepen worden genoemd, die hun vergaderingen hielden in geheime kelders en weverskamers. Waar ze ook in de openbaarheid kwamen of ontdekt werden, ze werden het slachtoffer van de Inquisitie. In het protocol van de gemeente Keulen, 24 augustus 1531, wordt de brief van een aartsbisschop vermeld waarin staat dat er wederdopers in de stad waren. In 1533 begonnen de wederdopers een grotere activiteit....

In het midden van de beweging was de inwoner van Keulen, Gerhard Westenburg. Hij was begin 1534 naar Munster vertrokken en werd door Henric Rol in het huis van Knipperdolling gedoopt. Met zijn broer Arnold doopte hij velen in Keulen. De beweging werd gewelddadig onderdrukt. Later had zich ook een Gemeente van vreedzame Doopsgezinden in Keulen gevormd.... Toen Thomas van Imbroich in 1554 naar Keulen kwam, werd hij voorgesteld aan de prediker van de broederschap daar door Johann Schuhmacher, een burger van Keulen. Hij vond een grote gemeente. De raad gaf in 1554 een bevelschrift waarin hij waarschuwde dat de keizerlijke wetten strikt in acht zouden worden genomen in alle gevallen van volwassen doop. Op 10 juli 1555 werd deze aankondiging herhaald. Twee jaar later werd Thomas van Imbroich gearresteerd en geëxecuteerd op 5 maart 1558....

In 1560 werd het gemeentebestuur ervan op de hoogte gebracht dat de wederdopersGemeente daar 40 leden telde, en dat hun leider en prediker de capmaker was, Heinrich Krufft, 'een kleine vierkant gebouwde man.' Ze kwamen elkaar regelmatig tegen in de Neuenahrer of Moersischen Hof. '

~ Uittreksel van: Neff, Christian."Keulen (Nordrhein-Westfalen, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1956.

1534

- Op 7 **november 1534** werden **Richard van Richrath, Johann Mey** en **Gothard** geëxecuteerd. Richard werd op de brandstapel verbrand. Johann en Gothard werden onthoofd.

1558

- Op 5 **maart 1558** werd **Thomas von Imbroich** geëxecuteerd door op weg te gaan. (*Martelaarspiegel* geeft de datum 5 mei)

1561

- Op 29 **november 1561** werden **Plonius** en **Orvel** geëxecuteerd door verdrinking in de Rijn.

1562

- Ergens in **september 1562** of kort daarna werd **Georg Friesen** in de Rijn verdrinken. Hij was gevangengezet door Wilhelm van Keppel, die ook was veroordeeld tot verdrinking. Maar toen Georg onder water ging, reciteerde Wilhelm. Hij werd vrijgelaten en verbannen uit de regio.

1565

- Op 30 **juni 1565** werden **Matthias Servaes von Ottenheim**, **Hermann van Daverkhausen** en **Jost Boterknap** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Esslingen

"Esslingen, gelegen aan de Neckar, van 1209 tot 1802 een vrije keizerlijke stad, waarin het wederdoper tijdperk vroeg veel aanhangers vond, met enige bescherming tegen de adel.... Al in 1527 was er een wederdopers-Gemeente hier, die de basis legde voor de introductie van de Reformatie, maar ook zware vervolging leed. De leiders waren de messenmaker Hans Krafft uit Augsburg en de schoenmaker Felix Pfudler uit Esslingen, Zuberhans uit Hegensberg, Stephen Bohmerle en anderen....

Het stadsbestuur waarschuwde op 10 november 1527 tegen de 'bedrieglijke verleiding van het Doopsgezinde leer', maar ondernam geen stappen van onderdrukking totdat de Oostenrijkse regering in Stuttgart de raadsleden herinnerde aan zijn aanwezigheid in de stad. Veel mannen en vrouwen werden gearresteerd en door marteling gedwongen om bekentenissen af te leggen.... Het is misschien juist dat sommigen een gemeenschap van goederen nodig hadden en beweerden dat Christus niet God was, maar een profeet en een zondeloze man, net als ieder ander, want allen die Gods wil doen zijn Zijn zonen.

De hedendaagse kroniekschrijver Dyonisius Dreytwein maakt een interessante uitspraak aan het einde van een vergelijking van de verschillende geloofsbelijdenissen: 'Daarom zijn de Doopsgezinden nog steeds de beste en meest vrome; ze zweren niet, ze praktiseren geen woeker; ze drinken niet te veel, zoals gij, ellendige menigte.'

~ Uittreksel van: Hege, Christian."Esslingen (Baden-Württemberg, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1956

1528

- Op 5 **oktober 1528** werd **Stephen Bohmerle** geëxecuteerd door onthoofding in Esslingen.

1530

- Op 21 **februari 1530** werden **Joachim Fleiner** en **Ludwig Lichtenstein** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op een onbekende datum in 1530 werden **Bastian Egen** en **Jakob Schneider** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Frankenhausen

1533

- In **november 1533** werd een Doopsgezinde leider die alleen in de geschiedenis bekend was als **Alexander**, geëxecuteerd.

~ ~ ~

Freiburg

1588

- Op **8 juli 1588** werd **Peter Saimer** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Gangelt

1566

- Op **23 november 1566** werd een wederdopersvrouw genaamd **Mercken** op de brandstapel verbrand, samen met **een andere vrouw** wiens naam niet is bewaard.

~ ~ ~

Honnef

1565

- Op **26 november 1565** werd **Konrad Koch** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Ingolstadt

1543

- Ergens in het jaar **1543** werd een Hutteriet genaamd **Damiaan** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Jena

"Jena is een stad in Thüringen, Duitsland. Hier verzette de predikant Martin Reinhard, gesteund door Gerhard Westenburg, zich tegen de kinderdoop zonder echter ermee op te houden. Na Luther's geschil met Karlstadt in Jena, werd Reinhard verbannen in 1524.... Op 30 november 1535 werden 16 Doopsgezinden in beslag genomen tijdens een bijeenkomst in Kleineutersdorf. Vier mannen van deze groep, Hans Peissker, Heinz Kraut, Jobs Moller en Lorenz Petzsch, werden naar Jena gebracht. Petzsch was nog niet gedoopt en omdat hij geneigd leek terug te komen, was hij gescheiden van de anderen. De kruisverhoren zijn op 1 december begonnen door de stadspredikant en verschillende gemeenteraadsleden. Kaspar Cruciger en Philipp Melanchthon namen deel, maar alle pogingen om ze te herroepen mislukten. Melanchthon rapporteerde aan Keurvorst John Frederick de vruchteloze loop van het onderzoek en adviseerde hem om ernstige straffen tegen de gevangenen toe te passen. De drie gevangenen werden vervolgens op het rek gezet. Omdat er niets meer van hen kon worden geperst dan wat ze al hadden gezegd, werden ze op 26 januari 1536 ter dood veroordeeld. Ze werden dezelfde dag geëxecuteerd. Lorenz Petzsch, die alleen in een cel was gehouden, ontsnapte voor de executie. "

~ Uittreksel van: Hege, Christian."Jena (Thüringen, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957.

1536

- Op **26 januari 1536** werden **Heinz Kraut, Hans Peisker** en **Jobst Moller** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Julbach

1591

- Op **18 maart 1591** werd **Leonhard Boltzinger** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Kaufbeuren

"Kaufbeuren, een stad in **Zwaben, in het zuidwesten van Beieren**, Duitsland, was ooit een keizerlijke stad, die in 1803 naar Beieren trok. De stad ging langzaam open voor de Reformatie. Dopers kwamen hier snel vanuit Augsburg. Onder hen waren Hans Kraft en Callus Fischer invloedrijk. Aanvankelijk probeerden de protestantse herders hen te winnen door een vriendelijke overtuiging. Toen achtervolgde de Zwabische Liga in 1528 de Doopsgezinden met een squadron van 400 ruiters. In Kaufbeuren werden 40 personen in beslag genomen, van wie er vijf werden onthoofd (13 mei 1528) en zeven wangen werden verbrand."

~ Uittreksel van: Quiring, Horst. "Kaufbeuren (Vrije Staat Beieren, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957e

1528

- Op **13 juni 1528** werd **Martin Burkhard** geëxecuteerd door onthoofding, samen met **drie anderen**.

~ ~ ~

Konstanz (Constans)

"Konstanz, een stad aan de Bodensee, Baden, Duitsland, een zetel van een rooms-katholieke bisschop tot 1817, toen het werd onderdrukt. Hier werd John Huss in 1415 op de brandstapel verbrand. Doopsgezinde leer verscheen hier al heel vroeg. Reeds in 1524 schreef Urban Rhegius aan Thomas Blaurer, die hem waarschuwde....

In 1528 kwam Ludwig Haetzer naar Konstanz. Hij werd gearresteerd en geëxecuteerd op 4 februari 1529. Zijn executie veroorzaakte grote opwinding in de stad, waaruit bleek hoeveel sympathie er was onder de bevolking met Haetzer en de Doopsgezinden."

~ Uittreksel van: Neff, Christian. "Konstanz (Baden-Württemberg, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1953.

1529

- Op **4 februari 1529** werd **Ludwig Haetzer** geëxecuteerd door onthoofding, precies op de plek waar Jan Hus in 1415 op de brandstapel was verbrand. Haetzer behoorde tot de Zwitserse Broederen-vleugel van de wederdopersbeweging, hoewel hij geen centrale figuur was. Hij was een naaste medewerker van Hans Denck en deelde veel van Denck's opvattingen. Hij was niet-trinitair en waarschijnlijk een universalist. Ongeveer 29 jaar oud op het moment van zijn overlijden.

~ ~ ~

Landshut

"Landshut, een stad aan de rivier de Isar in Beieren, Duitsland. In het voorjaar van 1528 predikte en doopte Wurzlburger, de leider van de wederdopersvereniging Regensburg, op het grondgebied van Landshut. Tijdens een kort bezoek wOp hij een aantal bekeerlingen, waaronder Hans Sedlmaier met zijn vrouw en hun zoons Paul en Willibold en dochter Katharina. Ook Hans Frank, een wever van Oberhain. Hans Sedlmaier en Hans Frank werden snel ontdekt. Sedlmaier zei dat hij in zijn geloof zou blijven, terwijl Frank smeekte om genade. Op 26 mei schreef het concilie van Regensburg aan de raad van Augsburg dat een paar dagen daarvoor een man was onthoofd in Landshut, die door Wurzlburger was

gedoopt. Dit was waarschijnlijk Sedlmaier. Hertog Louis schreef op 2 juni dat alle andere personen die door Wurzlburger waren gedoopt ter dood werden gebracht, ongeacht de bereidheid om te herroepen - in totaal negen personen. Iets later overkwam hetzelfde lot enkele Hutteriaanse broeders. Op 2 april 1560 werden Klaus Felbinger, een Hutteritische prediker en Hans Leitner in de Neumarkt in Neder-Beieren gegrepen en op 7 april in Landshut in de toren geplaatst.... Aangezien Felbinger en Leitner beiden standvastig bleven in hun geloof, werden ze onthoofd op 19 juli 1560. Deze executie verhoogde het aantal Doopsgezinde executies in Landshut naar 12."

~ Uittreksel van: Hege, Christian."Landshut (Freistaat Bayern, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957.

1528

- Ergens halverwege **mei 1528** werd een wederdoper geëxecuteerd door onthoofding. Dit was vermoedelijk **Hans Sedlmaier**.
- Op enig moment **eind mei 1528** werden **negen Doopsgezinden** ter dood gebracht.

1560

- Op **19 juli 1560** werden twee Hutterites geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Hans Leitner** en **Klaus Felbinger**.

~ ~ ~

Mühlhausen

"Mühlhausen in Thüringen, Duitsland, gelegen aan de Unstrut, tot 1802 een vrije keizerlijke stad, en tijdens de Boerenoorlog de zetel en plaats van executie van Thomas Muntzer, later een tijdelijk centrum van de Doopsgezinde beweging in Noord-Thüringen. Het Doopsgezinde leer vond zijn weg naar Thüringen omstreeks 1527 blijkbaar uit Franken, waar Hans Hut aan het werk was. Het eerste hoofd van de Thüringse wederdopers was Hans Romer, een bontbont van Eisenach. Na hem werd zijn leerling Ludwig Spon uit Ershausen 'de ziel van de beweging' in dit gebied. De predikant Alexander die ook in deze regio doopte, werd in 1533 in Frankenhausen gevangengenomen en onthoofd, 'een van de edelste karakters van het Doopsgezinde leer'. Een centrum voor de wederdopers in de stad was voor een tijd het huis van Barbara Meissrod, die gedoopt in de herfst van 1534 door Heinz Kraut. Begin 1535, Peter Reusse doopte een aantal vrouwen van Muhlhausen....

De groei van de beweging in Mühlhausen wekte de toorn van de autoriteiten in 1537 op. Barbara Meissrod en een aantal anderen werden gearresteerd en op het rek onderzocht. Georg, hertog van Saksen, gaf opdracht tot onmiddellijke executie van de wederdopers door te verdrinken. Op 8 november 1537 werden er tien ter dood gebracht. Ze werden in de Unstrut geworpen en hun lichamen begraven op de oever van de rivier. Deze daad van terreur heeft blijkbaar de wederdopersbeweging in Muhlhausen teniet gedaan. 'Ze werden in de Unstrut geworpen en hun lichamen begraven op de oever van de rivier.' Deze daad van terreur heeft blijkbaar de wederdopersbeweging in Muhlhausen teniet gedaan.

~ Uittreksel van: Hein, Gerhard."Mühlhausen (Thüringen, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957e

1537

- Op **8 november 1537** werden negen Doopsgezinden terechtgesteld door verdrinking in de Unstrut-rivier net ten noorden van Muhlhausen. Hun namen zijn: **Appolonia Kaiser, Elise Graef, Barbara Meiszrod, Tele Obelecker, Katharina Schaefer, Klaus Scharf, Ottilie Franke, Jakob Storger** en **Christina Strobel**.

~ ~ ~

München

"München, hoofdstad van Beieren, Duitsland, waar in de 16e eeuw voor een tijd wederdopers waren. Net als de Lutheranen werden ze binnen enkele jaren met geweld vervolgd en onderworpen. Zelfs voordat keizer Karel V zijn mandaat tegen de Doopsgezinden uitvaardigde, vaardigden de hertogen William IV en Louis er één uit op 15 november 1527. Net als in andere steden waren de meeste van hun volgers handwerkslieden, van wie sommigen martelaren werden.... Tot aan hun proces werden degenen die in beslag werden genomen in de kerker van de Falkenturm gegooid, een toren waarvan nooit iemand tevoorschijn kwam zonder zware straf....

Een van de eerste martelaren die in München werd verbrand, was George Wagner van Emmering. Hij werd op 8 februari 1527 op het plein van de Frauenkirche terechtgesteld. Deze uitvoering had niet het effect dat de kerk en de regering verwachtten."

~ Uittreksel van: Hege, Christian. "München (Freistaat Bayern, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische encyclopedie online*. 1957.

1527

- Op **8 februari 1527** werd **Georg Wagner** op het Frauenkirche-plein geëxecuteerd.

1528

- Op **7 januari 1528** werden **Augustin Perwanger** en **Christoph Perwanger** geëxecuteerd door onthoofding. Het waren broers.
- Op **28 januari 1528** werden **Hans Feyerer** en **vijsf andere 'hardnekkige' wederdopers** op de brandstapel verbrand.
- Op **31 januari 1528** werd de **vrouw van Hans Feyerer**, samen met de **echtgenotes van twee mannen** die drie dagen eerder waren vermoord, door verdrinking geëxecuteerd, waarna hun lichamen werden verbrand. Een hedendaagse kroniekschrijver beschreef de vrouwen als "veel meer eigzinnig dan hun echtgenoten."

1586

- Op **13 september 1586** werd **Christian Gasteiger** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een Hutterite.

~ ~ ~

Munster

1536

- Op **22 jan. 1536**, werden **Jan van Leyden, Bernhard Knipperdolling** en **Bernhard Krechting** gemarteld en geëxecuteerd op de centrale marktplaats van Munster. Deze mannen waren de overgebleven leiders van het zogenaamde "*wederdopers koninkrijk van Munster*". Hun vlees werd door een gloeiend hete tang uit hun lichamen gescheurd, en vervolgens werden dolken door hun hart gestoken. Nadat ze dood waren, werden de lichamen in ijzeren kooien geplaatst die aan de torenspits van de St. Lambert's kerk waren opgehangen. De botten werden uiteindelijk verwijderd, maar de kooien zijn er tot op de dag van vandaag. Honderden andere Doopsgezinden werden gedood in Munster in het voorgaande anderhalf jaar. Sommigen in de handen van mede-Doopsgezinden, sommigen in de handen van de soldaten die de stad belegerden. Vele anderen stierven aan de hongerdood.

~ ~ ~

Neurenberg (Nurnberg)

"Nurnberg ligt in Middle Franconia, Bavaria, Duitsland. De Reformatie vond vroege toegang tot de stad, met de predikers Andreas Osiander en Lazarus Spengler als haar belangrijkste vertegenwoordigers. Tekenen van wederdoop verschenen hier al heel vroeg. Het is mogelijk dat Diepold van Thon, een boer die in februari 1524 in de buurt van Neurenberg bijeenkwam

met een grote opkomst, en Gallus, een gezelschapswever van Nordlingen, de voorlopers waren van de nieuwe beweging. Want het is bekend dat er Waldenzen in en rond Neurenberg waren. Ondertussen was Hans Denck in het najaar van 1523 naar Nurnberg gekomen. Na een jaar als rector van de school van St. Sebald te hebben gewerkt, raakte hij betrokken bij een theologisch dispuut met Osiander en werd op 20 januari 1525 uit de stad gezet. Hier in Nurnberg ontmoette hij Ludwig Haetzer, Hans Hut, en Hans Schlaffer. Hans Hut werkte voor een boekbinder genaamd Valantin en woonde op verschillende tijdstippen in het huis van Denck. Later, in 1526, nadat hij door Denck was gedoopt als wederdopers in Augsburg, wOp Hut Wolfgang Vogel, de predikant in Eltersdorf bij Nurnberg, voor wederdoop. Het stadsbestuur van Nurnberg gaf opdracht tot de executie van Vogel op 26 maart 1527, als een opruiend persoon, omdat hij 'probeerde een vereniging te vormen voor de eliminatie van alle goddelozen en een nieuw koninkrijk van Christus te stichten, waar alleen gelijkheid heerst.'

~ Uittreksel van: Neff, Christian."Nürnberg (Freistaat Bayern, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1957.

1527

- Op **26 maart 1527** werd **Wolfgang Vogel** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Passau

"Passau, een stad aan de Donau, in Neder-Beieren, ooit een fort, waar volgens sommige rapporten een kleine doperikaanse gemeente ontstond aan het begin van de Reformatieperiode. In 1527 doopte Hans Hut Hermann Kheil, een inwoner van Passau. Wolfgang Brandhuber, Lienhard Stieglitz en andere leiders van Doopsgezinden kwamen uit Passau. In 1537 werden ongeveer 60 Doopsgezinden op hun weg van Moravië naar Zuid-Duitsland in Passau gegrepen en vijf jaar in de kasteelgevangenis gehouden. Velen stierven, inclusief de liedekens-schrijvers Hans Betz en Bernhard (Michael) Schneider."

~ Uittreksel van: Neff, Christian."Passau (Freistaat Bayern, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1528

- In **januari 1528** werd **Leonhard Dorfbrunner** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Ravensburg

1530

- Ergens in of rond **1530**, nabij de stad Ravensburg, werden **Margret Hottinger** en haar vader **Jacob Hottinger** geëxecuteerd. Margret was verdrongen, Jacob werd onthoofd. Ze waren onlangs uit Zwitserland vertrokken en waren op weg naar Moravië toen ze gevangen werden genomen.

~ ~ ~

Regensburg

"Regensburg, de hoofdstad van de Oberpfalz, Beieren, voorheen een keizerlijke stad, was in de vroegste tijd van de Reformatie de zetel van een wederdopers Gemeente. Het kan zijn gesticht in de herfst van 1527 (door Ludwig Haetzer), toen verschillende personen werden gedoopt. In dat jaar stopten verschillende Doopsgezinde leiders hier op weg naar andere plaatsen - Oswald Glait, Hans Schlaffer, Wolfgang Brandhuber en waarschijnlijk ook Hans Hut. Hut wordt genoemd als waarschuwing voor de Doopsgezinden die op 18 maart 1527 door de gemeenteraad van Neurenberg naar Regensburg werden gestuurd. Aan het eind van het jaar werd de Gemeente door de autoriteiten ontdekt.

Sommige leden, voornamelijk Oostenrijkse Doopsgezinden, waaronder Leonhard Freisleben, werden op 15 november gevangengezet en ondervraagd en vervolgens uit de stad gezet. Een slechter lot trof de Augsburgse onderwijzer Augustin Wurzlburger. Hij werd op 21 mei 1528 gevangengenomen en geëxecuteerd op 10 oktober van dat jaar. Hij is de enige wederdoopster die stierf als een martelaar in Regensburg.'

~ Uittreksel uit: Landes, Emanuel en Ernst Crous."Regensburg (Vrije Staat van Beieren, Duitsland)." *Wereldwijd Doopsgezinde Doopsgezinde Encyclopedie online*. 1959.

1528

- Op **10 oktober 1528** werd **Augustin Wurtzlburger** geëxecuteerd.

~ ~ ~

Reinhardsbrunn

"Reinhardsbrunn, een dorp in de wijk Hausbreitenbach, Thüringen, Duitsland. Hier en in het kasteel werden in januari 1530 negen Doopsgezinden gevangengezet en kruislings onderzocht door Friedrich Myconius, de opzichter van Gotha. Drie werden geciteerd. Zes van hen bleven standvastig en werden op 18 januari 1530 ter dood gebracht."

~ Uittreksel van: Neff, Christian."Reinhardsbrunn (Thuringia, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1530

- Op **18 januari 1530** werden zes Doopsgezinden (vier vrouwen en twee mannen) terechtgesteld in een voormalig benedictijns klooster.
Hun namen zijn: **Elsa Kuntz, Christoph Ortlep, Katharina Konig, Barbara Unger** en een getrouwd stel, **Andreas en Katharina Kolb**.

~ ~ ~

Rottenburg aan de Neckar

"In het voorjaar van 1526 verscheen Wilhelm Reublin, een inwoner van deze stad, hier met zijn vrouw en verbleef in het huis van Jorg Schuhmacher. In zowel Rottenburg als Horb won en doopte hij een groot aantal volgers. Hij stuurde zijn vriend Michael Sattler naar Horb.

In februari 1527, toen de autoriteiten zich bewust werden van de wederdopers, vluchtte Reublin naar Reutlingen, terwijl Sattler (met zijn vrouw en zijn medemensen) werd gearresteerd en naar Binsdorf werd overgebracht.

Op 17 mei vond een rechtszitting plaats in Rottenburg en op 21 mei werd de onmenselijke executie van Sattler uitgevoerd. De volgende dag werd zijn vrouw in de Neckar verdrongen. Van zijn metgezellen werden sommigen ter dood gebracht en sommigen verbannen.

In 1528 werden 11 personen veroordeeld, sommigen tot de dood en sommigen tot ballingschap.

In 1529, werden wederdopers die 157 dagen in de gevangenis hadden gelegen verdreven uit de stad met roeden nadat de uitvoering van een beeld van de duivel op hun voorhoofd hadden gebrand. "

~ Uittreksel van: Bossert, Jr., Gustav en Ernst Crous."Rottenburg am Neckar (Baden-Württemberg, Duitsland)." *Wereldwijde anabaptist Doopsgezinde Encyclopedie Online*. 1959.

1527

- Op **20 mei 1527** (of mogelijk 21 mei) werd **Michael Sattler** op de brandstapel verbrand. Later die dag, in de avond, werden vier andere Doopsgezinden ter dood gebracht. Hun namen zijn: **Mathis Kurssner, Michel Lenzi, Stoffel Schuhmacher** en een oude man genaamd **Geiger**.

- Op **22 mei 1527** werd **Margaretha Sattler**, de vrouw van Michael Sattler, geëxecuteerd door verdrinking in de rivier de Neckar.

~ ~ ~

Sangerhausen 1534

- In **april 1534** werd **Greta Knobloch** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Schwabisch Gmund

"Schwabisch Gmund is een stad in Württemberg, Duitsland, in de Rems-vallei. Het was rijk aan industrie, in de middeleeuwen sterk geestelijk, met drie kloosters van Augustijnen, Dominicanen en Franciscanen. De eerste opwinding van de Reformatie vond hier in 1523 plaats, onder de invloed van Hans Schilling, een blote voetenbroeder in Rothenburg aan de Tauber, wiens stormachtige prediking de bevolking zozeer opriep dat hij uit de stad werd verbannen....

Op 27 februari 1527 vond de raad het nodig om de mensen van het Doopsgezinde leer te waarschuwen, dat zijn volle kracht in Augsburg en Esslingen had bereikt. In Gmund was Martin Zehentmayer, een schilder van Langenmoosen bij Inchofen, een belangrijke doper-leider.... De raad midden februari 1528 arresteerde Zehentmayer en 40 van zijn aanhangers, waaronder 19 meisjes en vrouwen. Onder de mensen was er veel sympathie voor hen....

De gevangenen werden veroordeeld om te sterven door het zwaard, maar als ze zouden herroepen zouden ze genade ontvangen. Zehentmayer en **vier mannen, een vrouw en een 15-jarige jongen** bleven standvastig en werden geëxecuteerd op dinsdag 7 december....

De populaire stemming was zo opgewonden en opstandig tegen de raad dat de raad niet de troepen van de Zwabische Liga durfde te ontslaan of meer Doopsgezinden te executeren."

~ Uittreksel van: Bossert, Gustav, Sr. "Schwäbisch Gmünd (Baden-Württemberg, Duitsland)." *Wereldwijd Doopsgezinde mennoniet*

Encyclopedie online. 1956.

1529

- Op **7 december 1529** werden **zeven Doopsgezinden** geëxecuteerd door ze te onthoofden net buiten de stad. De namen van twee van hen waren: **Wolfgang Esslinger** en **Martin Zehentmayer**.

~ ~ ~

Schweinfurt 1529

- Op een bepaald moment tegen het **einde van februari 1529** werd **Georg Braun** geëxecuteerd door onthoofding op het marktplein.

~ ~ ~

Stuttgart 1530

- Op **30 maart 1530** werd **Augustin Bader** geëxecuteerd met zijn eigen zwaard.

~ ~ ~

Warthausen 1571

- Op **13 december 1571** werd **Hans Missel** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Wesel

"Wesel, een stad aan de Neder-Rijn in Duitsland. In 1534, toen wederdopers uit Nederland en van Cleves naar Munster stroomden, werden actieve contacten onderhouden tussen Wesel en Munster.... Er gingen geruchten dat er grote aantallen Doopsgezinden in Wesel waren. De raad arresteerde verdachte zwervers. Heinrich Graess, een van de 'profeten' uitgezonden door Munster, werd gevangengenomen en zijn missie in Wesel bekend en ook zijn broeders in de stad verraden....

Achttien personen werden in 1535 gevangengezet. Er waren Weselburgers onder deze wederdopers: Otto Vink en zijn vrouw, Wilhelm Schlebusch en zijn vrouw, en Lijntgen Bottermanns. Ze werden ook gearresteerd, hoewel ze tot de eerste families van de stad behoorden en in de gemeenteraad hadden gezeten. Vink, Schlebusch, hun vrouwen en vier anderen werden geëxecuteerd op Mt. Golgotha en daar begraven in aanwezigheid van de hertog van Cleve. '

~ Uittreksel van: Hege, Christian."Wesel (Nordrhein-Westfalen, Duitsland)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. 1959.

1535

- Op **13 april 1535** werd **Otto Vinck** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een revolutionaire anabaptist verbonden aan de leiders in Munster.

1580

- Op **12 maart 1580** werd **Jan Willemsz** (de schoenmaker "King" van Roermond) op de brandstapel verbrand. Hij was een revolutionaire anabaptist. Met zijn dood stierven de laatste sintels van de Munsterites en de Batenburgers uit.

~ ~ ~

Würzburg

1528

- Op **15 april 1528** werd **Friedrich Pretscher**, een monnik die Anabaptist werd, geëxecuteerd.

Engeland

"De naam 'Anabaptist' in Engeland komt voor het eerst voor in verwijzingen naar de beweging op het continent met die naam. Al in 1526 bevatte een lijst met verboden boeken een traktaat van Zwingli tegen de Doopsgezinden....

Vanaf ongeveer 1535 werd de naam ook gegeven aan zowel buitenlandse als inheemse aanhangers van de beweging die in Engeland aanwezig was. Voortaan werd 'Anabaptist' een veel voorkomende pejoratief van de Engelse Reformatie en gedurende de 16e en 17e eeuw werd gebruikt met zowel specifieke als generieke connotaties....

De eerste Dopers in Engeland, volgens verschillende polemische behandelingen geschreven in het 17^e eeuw en later, kwam uit Nederland na de oproerige opstand in Amsterdam op 10 mei 1535. De bron van deze informatie is Lambertus Hortensius, een Nederlandse kerkelijke en chroniqueur, die hedendaags leefde met de gebeurtenissen en wiens *Tumultuum Anabaptisticarum* werd voor het eerst gedrukt in 1548 in Bazel, maar hij beweert nergens dat deze Doopsgezinden de oorspronkelijke waren in Engeland. De 25 Nederlandse Doopsgezinden die gearresteerd en berecht werden in St. Paul's op 25 mei 1535, waarvan 14 veroordeeld en verbrand werden in Londen en andere Engelse steden op 4 juni 1535, mochten lid zijn van de partij genoemd door Hortensius. Doopsgezinden waren vóór 1535 in Engeland aanwezig. Tijdens de val of vroege winter van 1534 waren predikant-predikanten uit Engeland in Amsterdam. Anneken Jans, een vrome Nederlandse Doopsgezinde en later een martelaar, vluchtte met haar man Arent Jansz in de zomer van 1534 naar Engeland vanuit Den Briel in Holland. Zes Engelse en twee Vlaamse personen die Dopers denken hielden werden gearresteerd in verband met de invoer en distributie van 'de boeken van de wederdopersbekentenis' ergens in 1532-34. Ze hadden een ontmoetingsplaats in Londen en hun leider was een zekere Vlaming genaamd Bastiaan....

De relatie tussen Doopsgezinden en Lollards tijdens de vroege Reformatie in Engeland is duister. Het spiritistische karakter van Lollardy vormde een vruchtbare voedingsbodem voor de Nederlands-Vlaamse variant van het Doopsgezinde leer, en er kan gezegd worden dat 'de nieuwe anabaptist slechts oude Lollard was die Nederlands schrijft'. Niettemin verdringde het Doopsgezinde leer in de jaren 1530 Lollardy zowel in naam als in doctrine en werd het de linkervleugel van de Engelse Reformatie....

De connecties tussen Doopsgezinde leer en separatisme bevatten geen exacte verklaring. Er werd op gewezen dat de bolwerken van beide bewegingen zich in dezelfde geografische gebieden bevonden.... Relaties tussen wederdopers en quakerisme zijn ook niet duidelijk vastgesteld. quakerisme, die rond 1644 ontstond rond het profetisch leiderschap van George Fox, leek in veel opzichten meer op het historische Doopsgezinde leer dan welke van de segmenten binnen het separatisme, vooral met betrekking tot de leer en praktijk van niet-weerstand. De Engelse historicus, G.P. Gooch, stelt dat een groot aantal 'baptisten' tijdens de puriteinse revolutie naar de Quaker-beweging gingen toen hun leiders geen standpunt innamen tegen deelname aan het leger van Cromwell. '

~ Uittreksel van: Horst, Irvin B., Harold S. Bender en Alan Kreider. "Engeland." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Februari 2011.
Smithfield, Londen

~ ~ ~

Londen

"Londen, de hoofdstad van Groot-Brittannië, was in de beginjaren van de Reformatie het toneel van de wederdopersactiviteit, vooral van de volgelingen van Melchior Hoffman, die in 1530 vanuit Nederland naar Engeland kwam. Omstreeks 1535 arresteerden de autoriteiten

vier Engelsen in Londen voor hun aandeel in de verspreiding van een doops-predikatie van geloof. Ze hadden connecties met Vlaamse Doopsgezinden....

Op 25 mei 1535 werden 25 Nederlandse Doopsgezinden onderzocht in St. Paul's onjuiste opvattingen over de incarnatie, de mis en de doop, met als gevolg dat 14 werden veroordeeld. Twee van dit aantal werden op 8 juni 1535 in Smithfield verbrand en de anderen stuurden naar verschillende Engelse steden voor een vergelijkbare dood."

~ Uittreksel van: Horst, Irvin B. "London (Engeland, Groot-Brittannië)." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische encyclopedie online*. 1959.

1538

- Op **22 november 1538** werd **John Nycolsen Lambert** verbrand op de brandstapel in de Londense sectie Smithfield (waar vele executies plaatsvonden in de loop van de eeuwen). **Drie andere Doopsgezinden**, namen onbekend, werden samen met hem verbrand.
- Op **29 november 1538** werden **Pieter Franke** en **zijn vrouw**, samen met **Jan Mathijsz. van Middelburg**, op de brandstapel van Smithfield verbrand.

1550

- Op **2 mei 1550** werden **Johan Knel** en **Anna Cantiana** op de brandstapel verbrand.

1575

- Op **22 juli 1575** werden **Jan Pietersz Wagenmaker** en **Hendrik Terwoort** op de brandstapel van Smithfield verbrand

NEDERLAND

"Het was iets later dan in Zwitserland, Duitsland, Tirol en Moravië dat de wederdoper in Nederland is verschenen. In 1530 bracht Jan Volkertsz Trypmaker de doop bij de geloofsbelijdenis van Emden naar Nederland. Hij was daar in contact gekomen met Melchior Hoffman, een Chiliast en Doopsgezinde hervormer, die kort daarvoor zich had verenigd met de wederdopers in Straatsburg. De beweging verspreidde zich met grote snelheid. De vruchten konden hier zo snel volwassen worden omdat de grond gereed was voor de beweging....

Een gretige verwachting van het naderende koninkrijk van God was de overhand. Hoffman's bezoeken in Nederland en zijn geschriften hadden deze verwachtingen verder versterkt....

De keizerlijke regering in Brussel, en vooral Karel V, zag de achteruitgang van het katholicisme en de groei van de Doopsgezinde beweging met diepe afkeer.

Verschillende proclamaties werden uitgegeven, te beginnen in 1521, tegen de verspreiding van de Reformatie. De proclamatie van 10 juni 1535 was uitsluitend tegen de Doopsgezinden....

De ernst bereikte zijn hoogtepunt toen de Munster-episode plaatsvond en Jan van Leyden begon zich in Nederland te voelen. Over het algemeen kan worden gezegd dat de Nederlandse Doopsgezinden zich van deze gruweldaden hebben afgekeerd. Een bijeenkomst van 32 Doopsgezinde leiders in Spaarndam bij Haarlem eind 1534 of begin 1535 verwierp voor het grootste deel alle geweld. Maar vele Doopsgezinden, aangezet door eindeloze vervolging, moe van het passief wachten op het koninkrijk van God, leenden een oor voor de bevelen van de sluwe verleider om naar Munster te komen, of raakten in de val van zijn criminele afgezant Jan van Geelen. Toen waren er zelfs in Nederland rellen, dwz de inbeslagname van het Oldeklooster door een troep revolutionaire Doopsgezinden (30 maart 1535) en de aanslag op het stadhuis van Amsterdam (10 mei 1535) en andere gewelddaden hier en daar, de manie van vervolging kende geen grenzen.

Revolutionair en vreedzaam Doopsgezinden werden samengebracht in één klasse, hoewel de autoriteiten heel goed wisten dat er een groot verschil tussen hen was....

De vervolgingen bleven vele martelaren claimen. Het is nooit mogelijk geweest om hun exacte aantal te bepalen. Kuhlers schatting van ongeveer 1500 is te laag; 2.500 is waarschijnlijk meer bijna correct."

~ Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der en CF Brüsewitz."Nederland." *Wereldwijd (Doopsgezinde) Anabaptistische Encyclopedie Online*. Februari 2011.

~ ~ ~

Alkmaar

"Kort na 1530 waren Alkmaar en de omgeving al een centrum van de doperse activiteit. Er moet een actieve en nogal grote kring zijn geweest van wederdopers, van wie er velen in de loop van de tijd ter dood werden gebracht. De meeste van deze slachtoffers waren onder de invloed van Munsterite. Langzaamaan kwam de Gemeente tot vreedzamere beginselen. Leenaert Bouwens doopte hier niet minder dan 123 personen tussen 1551 en 1578."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Alkmaar (Noord Holland)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1955.

1535

- Op 1 februari 1535 werd **Frans Dirksz Quintijn** (ook bekend als Frans van Wormer) op de brandstapel in Alkmaar verbrand. Hij was een **revolutionaire anabaptist** die een plan had bedacht om Alkmaar met geweld te nemen, maar bij zijn aankomst in de stad werd hij gearresteerd.

1536

- Op 1 februari 1536 werd **Elbert Pieter Sinckes** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een **revolutionaire Munsteriet**. Op dezelfde dag werd een vrouw met de naam **Aegje Elinxdochter** geëxecuteerd door verdrinking.

1537

- Op 14 juli 1537 werden **Jaepgen Maertensd** en **Kathryn Willemsdr** geëxecuteerd door verdrinking.

1538

- Op 6 februari 1538 werd **Guert Jansdochter** geëxecuteerd door verdrinking. Haar moeder, **Stijntgen**, werd hier twee jaar later, in april 1540, geëxecuteerd. Ze waren mogelijk volgelingen van **revolutionair leider** Jan van Batenburg.
- Op 24 juni 1538 werd **Cornelis Claesz** geëxecuteerd door onthoofding.

1539

- Op 1 januari 1539 werd **Lambert Dirks** geëxecuteerd.
- Op 4 juni 1539 werd **Maerten Luykensz** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was mogelijk een volgeling van David Joris.
- Op 7 juni 1539 werden **Marytgen Davidsdochter** en **drie andere personen** geëxecuteerd door verdrinking. Het kunnen volgers van David Joris zijn geweest.
- Op 17 juni 1539 werden een Wederdoper met de naam **Elsge** en **twee andere vrouwen** geëxecuteerd door verdrinking. Het kunnen volgers van David Joris zijn geweest.
- Op 7 juli 1539 werden **Trijntje Jans van Dulmen** en **twee andere vrouwen** geëxecuteerd door verdrinking. Het kunnen volgers van David Joris zijn geweest.

1540

- Op 15 april 1540 werd **Garbrant Gabbisz** (ook bekend als Gerbrand Gabesz) geëxecuteerd door onthoofding. Hij was mogelijk een volgeling van revolutionair leider Jan van Batenburg.
- Op 16 april 1540 werd **Stijntgen Jan Mickers** geëxecuteerd door verdrinking. Haar dochter, **Guert Jansdochter**, werd hier twee jaar eerder, in februari 1538, geëxecuteerd. Ze waren mogelijk volgelingen van revolutionair leider Jan van Batenburg.

1541

- Op 23 januari 1541 werd **Hendrik Busch Varcken** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Amsterdam

"De oorsprong van de Amsterdamse Doopsgezinde Gemeente gaat terug tot 1530. Eind dit jaar kwam Jan Volkertsz Trypmaker, een leerling van Melchior Hoffman, van Emden naar Amsterdam, waar hij het hoofd werd van een kerk, waarop hij, zoals zijn leraar, drong aan op vrede en gehoorzaamheid aan de regering. In 1531 was Hoffman zelf in Amsterdam en hij doopte er veel. In november gaf de gemeenteraad van Amsterdam de burgemeester opdracht om de volgelingen van de nieuwe leer te vervolgen. Trypmaker gaf zich vrijwillig over, en met acht andere Doopsgezinden werd hij naar Den Haag gebracht en onthoofd op 5 december 1531. Jan Matthyszoon, de Haarlemse bakker, verscheen al snel in Amsterdam als een profeet en zond zijn 12 apostelen uit. Vroeg in 1534 creëerde de oproep om naar Munster te gaan een 'kruistocht', wat echter werd voorkomen. Ondertussen, Jacob van Campen

slaagde erin de vreedzame elementen te verzamelen en de vergadering van 32 predikers in Sparendam per brief te overreden om het plan om de stad te bestormen (december 1534) in te trekken....

In februari 1535 schreeuwde een groep van 12 mannen en vrouwen, die 's nachts op straat schreeuwden: 'De waarheid is naakt', wekte meer woede dan angst. Ze betaalden met de doodstraf. Ondertussen verscheen echter een leider voor de opstandelingen. Hij was Jan van Geelen, die in december 1534 uit Munster ontsnapt was. Met 40 volgelingen bestormde hij het gerechtsgebouw in de nacht van 10 op 1535. De aangevallen mislukte....

Nu begon er voor de wederdopers een Gemeente, hoewel het geen deel had gehad aan de rel, een tijd van ernstig lijden. De overheid, aangespoord door publieke verontwaardiging, leverde alle Doopsgezinden die het kon vinden aan de beul; 46 werden van 10 mei tot 28 juli in Amsterdam geëxecuteerd. Jacob van Campen werd gegrepen na een lange zoektocht en wreed vermoord (10 juli 1535). **Vervolging duurde bijna 40 jaar.**"

~Uittreksel van: Doornkat Koolman, J. ten en Frits Kuiper."Amsterdam (Noord-Holland, Netherlands)." *Global Anabaptist*

Doopsgezinde Encyclopedie Online. 1953.

1532

- Op **11 mei 1532** werd **Jan Arends** in Amsterdam geëxecuteerd.

1534

- Op **6 maart 1534** werd **Willemsz Cornelis** geëxecuteerd door onthoofding, samen met **acht andere personen**.
- Op **30 maart 1534** werden **Jacob Symonsz** en **Dominicus Abels** geëxecuteerd door onthoofding. Het waren predikers van de wederdopers. Ze waren ook leiders van de groep van 3000 die eerder in de maand vanuit Amsterdam naar het Doopsgezinde koninkrijk Munster waren gereisd, maar in Bergklooster waren gearresteerd.
- Op **April 25, 1534**, **Claes Claesz** of Westzaan werd op de brandstapel verbrand.
- Op **8 mei 1534** werden twee revolutionaire Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Jan Jansz de Timmerman** en **Geryt van Campen**.
- Op **11 mei 1534** werd **Jan Jacobsz** op de brandstapel in Amsterdam verbrand. Op dezelfde dag werd een revolutionaire anabaptist genaamd **Ydewons** geëxecuteerd door onthoofding, waarschijnlijk in Amsterdam.
- Op **May 28, 1534**, **Andries Gherytsoen** van Castricum hij werd onthoofd.
- Op **15 september 1534** werd **Jan Fransz** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een van degenen die op weg waren gegaan naar het Doopsgezinde koninkrijk Munster, maar werd in maart 1534 in Bergklooster gearresteerd.
- Op **31 december 1534** werd **Jan Evertsz van Wij** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was waarschijnlijk een lid van de revolutionaire vleugel van de Doopsgezinde beweging.

1535

- Op **25 februari 1535** werden zeven mannen geëxecuteerd door onthoofding. Ze maakten deel uit van de groep Doopsgezinden die op 10 februari naakt door de straten renden, de zogenaamde "Naaktlopers". Hun namen zijn: **Gerrit van Benschop**, **Dirck Janssen**, **Adriaen Antheunis Focsen**, **Steven van Oudewater**, **Steven Janssen**, **Claes van Venlo** en **Hendrik Hendriksz**. De vrouwen Naaktlopers werden een paar maanden later geëxecuteerd, in mei 1535.
- Op **6 maart 1535** werden negen Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. De namen van zeven van hen waren: **Arent Jacobssen Keyser**, **Jan van Genck**, **Arent Janssen**, **Barent Claesz**, **Jan Paeuw**, **Hendrik Biesman** en **Claes Claesz uit Monnikendam**.
- Op **21 april 1535** (of mogelijk 22 april) werd **Goechjen Jans** samen met **10 andere vrouwen** geëxecuteerd door verdrinking.
- Op **14 mei 1535** werden **Anthoenis Elberts** en **10 andere revolutionaire Doopsgezinden** geëxecuteerd voor deelname aan de aanval op het stadhuis van Amsterdam vier dagen eerder, op 10 mei. De namen van negen anderen waren: **Jacob Ghysbertszn van Gameren**, **Jacob van Emden**, **Peter Gael**, **Michiel Egbertszoon**, **Albert (van Meppel)**, **Zijbrandt Claesz**, **Claes Janssen**, **Evert Aerts** en **Gheryt**. Hun executies waren bijzonder wreed. Voordat ze werden onthoofd, werden ze opengesneden terwijl ze nog leefden en werden hun harten verwijderd. Na de onthoofding werden hun lijken in vieren gedeeld en hun hoofden op palen weergegeven.
- Op **15 mei 1535** werden 10 wederdopers (zeven vrouwen en drie mannen) geëxecuteerd. De vrouwen werden verdrongen, de mannen onthoofd. De namen van de vrouwen waren: **Grietje Maes**, **Adriana Ijshrantsdochter**, **Baef Claesd**, **Barbara Jacobsdochter**, **Trijn Jans**, **Lysbeth**

Jansdochter en **Brecht Alberts**. De mannen waren: **Gerrit Claesz**, **Adriaen Cornelisz** en **Jan Jacobsz**.

- Op **21 mei 1535** werd **Trijn Jansdochter** gewurgd en vervolgens opgehangen voor de deur naar haar huis aan de Pijlsteeg (een smalle straat ten oosten van de Dam). Ze werd schuldig bevonden aan het hosten van een bijeenkomst van de Doopsgezinden die het stadhuis aanvielen op 10 en 11 mei.
- Op **21 mei 1535** werden 11 wederdopersvrouwen geëxecuteerd door verdrinking. De executies vonden 's nachts plaats. De vrouwen hadden stenen om hun nek gebonden en werden in het water gegooid. De namen van acht van de slachtoffers waren: **Leentgen Hendricxdochter**, **Aeltgen Gielisdochter**, **Aeltgen Wouters**, **Marritgen Nadminx**, **Griet Pieter Mollendochter**, **Jannetgen Jansdochter**, **Adriana Jansdochter** en een vrouw genaamd **Leentgen** die de moeder was van Adriana. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte de datum voor deze executies in mei 15)
- Op **25 mei 1535** werd **Pieter Claesz** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een van degenen die in maart 1534 vanuit Amsterdam waren vertrokken om naar Munster te gaan, maar werd gearresteerd voordat hij daar aankwam.
- Op **1 juni 1535** werd **Frans Frederycxzoon** geëxecuteerd door onthoofding. Frans was een revolutionaire anabaptist die de sleutel had gekregen voor het stadhuis van Amsterdam en deelnam aan de mislukte poging om de regering over te nemen van 10 tot 11 mei 1535.
- Op **10 juli 1535** werden vier Doopsgezinden geëxecuteerd in Amsterdam. De mannen (**Jacob van Campen** en **Pieter Pieters**) werden onthoofd. De vrouwen (**Fije Danen** en **Margriete Willems uyt Hitland**) werden opgehangen. Margriete was de weduwe van Willem de Cuyper, die in maart 1534 in Den Haag was geëxecuteerd.
- Op **28 juli 1535** werden twee revolutionaire Doopsgezinden geëxecuteerd. Hun namen zijn: **Harman Hoen** en **Hans van Coelen**.

1537

- Op **12 april 1537** werden **Albert Reyersz**, **Andries Hermansz** en **Thijmen Hendriksz** geëxecuteerd door onthoofding.

1539

- Op **Juli 8, 1539**, **Jan Jansz van den Berg** was executed in Amsterdam.

1540

- Op **9 augustus 1540** werd een revolutionaire **doper**, genaamd **Claes Dircxzn Mug**, geëxecuteerd door op te hangen.

1541

- Op **28 maart 1541** werd **Elze Quirijnsdochter** geëxecuteerd door verdrinking. Ze was een revolutionaire anabaptist.

1544

- Op **19 januari 1544** werden **Jan Claesz** en **Lucas Lambertsz van Beveren** geëxecuteerd door onthoofding. Lucas was 87 jaar oud, waarschijnlijk de oudste doopsgezinde martelaar.

1545

- Op **April 16, 1545**, **Quirijn Pietersz** werd op de brandstapel verbrand.

1546

- Op **24 mei 1546** werden **Dirck Pietersz** en **Jacob de Geldersman** op de brandstapel verbrand.

1549

- Op **20 maart 1549** werden twee vrouwen en zes mannen op de brandstapel verbrand. De namen van zeven van hen waren: **Barbara Thielemans**, **Truyken**, **Lucas Michielsz**, **Tobias Quintincxs**, **Ellert Jans**, **Ghysbert Jansz** en **Pieter Jansz**. De vrouwen van Ghysbert Jansz en Pieter Jansz werden het volgende jaar, in januari 1550, het martelaarschap.
- Op **30 maart 1549** werd **Jan Pennewaerts** samen met **zeven anderen** op de brandstapel verbrand.
- Op **9 november 1549** werden **Cecilia Jheronimusd.** en **Jacob Claesz** op de brandstapel verbrand. Ze waren man en vrouw.

1550

- Op **Jan. 15, 1550**, **Anneke Gerrits en Trijntje Dircxd** were executed by drowning. Anneke en Trijntje were widows whose husbands (Ghysbert Jansz en Pieter Jansz) had been martyred together in Amsterdam the previous year.
- Op **3 maart 1550** werd **Anneken Boens** geëxecuteerd door verdrinking.

1552

- Op **6 augustus 1552** werden zes Doopsgezinden verbrand op de brandstapel. Hun namen zijn: **Hendrik Anthonisz, Lieven Jansz, Claes Gerbrandsz, Reyer Egberts, Pieter Thymans en Hermansz Meynert.**

1553

- Op **16 januari 1553** werden vijf Doopsgezinden geëxecuteerd. **Felistis Jans** en **Herman Jansz** werden op de brandstapel verbrand. De andere drie hadden zich onder foltering teruggetrokken en kregen zo de kleinere zin om te onthoofden. Hun namen zijn: **Cornelis Aelbrechts, Gerrit Dirksz, en Anthoenis Courtsen.**

1569

- Op **26 februari 1569** werd **Pieter Pieters** op de brandstapel verbrand. Hij was een veerman die de mennonieten toestond om vergaderingen te houden op zijn boot.
- Op **12 maart 1569** werd **Willem Jansz** op de brandstapel verbrand. Op hetzelfde moment werden ook op de brandstapel **Quirijn Janssz** (ook bekend als Jan Quirijnsz) en **Cornelis Jansz.**
- Op **17 december 1569** werd **Clement Henricksz** op de brandstapel verbrand.

1571

- Op **26 juni 1571** werd **Gerrit Cornelisz** op de brandstapel verbrand.
- Op **10 november 1571** werd **Anneken Hendriks** geëxecuteerd door te branden op de Dam.

1572

- Op **3 september 1572** werden **Sander Woutersz** en **Evert Hendricks** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Arnhem

1550

- Op **9 augustus 1550** werd een wederdopersvrouw genaamd **Jater** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Asperen

1569

- Op **16 mei 1569** werd **Dirk Willems** op de brandstapel buiten de stad verbrand.

~ ~ ~

Culemborg

1552

- Op **13 augustus 1552** werd **Cornelis Aertsz de Man** op de brandstapel verbrand. (Het jaar was mogelijk 1562 in plaats van 1552.)

~ ~ ~

Delden

1544

- Op **13 november 1544** werden twee wederdopersvrouwen, schoonzusters, verbrand op de brandstapel in kasteel Twickel bij Delden. Hun namen zijn: **Maria van Beckum** en **Ursula van Beckum**.

~ ~ ~

Delft

"Delft is een stad in de Nederlandse provincie Zuid-Holland. Al in 1534 was er een levende wederdopersactiviteit hier. Op 27 maart 1534 noemde de martelaar Jan Evertsz uit Middelburg, die kort daarvoor Delft had bezocht, negen personen in Delft die opnieuw waren gedoopt, waaronder David Joris en zijn vrouw.

In het najaar van 1534 bezocht Obbe Philips Delft en verordonneerde David Joris als ouderling. Begin maart 1535 en in december 1535 werden enkele Doopsgezinden geëxecuteerd wiens namen niet bekend zijn. Waarschijnlijk was er op dat moment een Gemeente, die sterk werd beïnvloed door David Joris. In januari 1539 werden er 31 Dopers gedood. Al deze personen waren Davidjorists."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Delft (Zuid-Holland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1956.

1535

- In **maart 1535** en **dec. 1535** werden verschillende wederdopers wier namen niet bekend zijn ter dood gebracht.

1539

- Op **7 januari 1539** 11 werden Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. De namen van 10 van hen waren: **Barent Heyndricksz. Volkeringsoen, Frans Pietersz, Harman Coenraetsz, Herman van Kelder, Jan Aertsz, Jan Heyndricx, Jan Jansz, Michiel Pietersz, Outgert Jacob Barbierszoon, en Willem Aelbrechts**. Bijna alle waren volgelingen van David Joris.
- Op **10 januari 1539** werden **Cornelis Wolfartsz, Damas Jacobsz en Hendrik Koel van Gelder** geëxecuteerd door onthoofding. Ze waren waarschijnlijk volgelingen van David Joris.
- Op **17 januari 1539** werden vijf vrouwen geëxecuteerd door verdrinking. De namen van drie van hen waren: **Heynderickgen Aert Kielezdochter, Imme Eyckendochter, en Toengen Diruc Jansdochter**. Ze waren volgers van David Joris.
- Op **23 januari 1539** werden vier vrouwen geëxecuteerd door verdrinking. De namen van twee van hen waren: **Elsge Heynderic Schenckelberghsdochter en Geertgen Cort Pietersd**. Waarschijnlijk volgelingen van David Joris.
- Op **24 januari 1539** werden vier vrouwen geëxecuteerd door verdrinking. De namen van twee van hen waren: **Geert Cornelis en Vincente Adriaensdochter**. Ze waren volgers van David Joris.
- Op **jan. 31, 1539, Lysbeth Hermansdochter** werd geëxecuteerd door verdrinking. Waarschijnlijk een volgeling van David Joris.
- Op **Feb. 6, 1539, Katrijn Huyghendochter** was executed by drowning.
- Ergens tegen het **einde van februari 1539** werd **Marytge Jan de Gortersdochter** geëxecuteerd na onthoofding. Zij was de moeder van David Joris.
- Op **aug. 26, 1539, Machtelt Dieric Jansdochter en Marritgen Jansdochter** werden uitgevoerd door verdrinking in een wijnavat.

1544

- Op **8 november 1544** werd **Jan Henricxz** geëxecuteerd door onthoofding. Volger van David Joris.

1550

- Op **Jan. 22, 1550, Jorisz Huig en Quirijn Jorisz** (broeders) onthoofd.

1572

- Op **Feb. 5, 1572, Maerten Jansz Corendrager en Jan Hendricksen** werden verbrand op de brandstapel.

~ ~ ~

Deventer

"Deventer is een stad in de Nederlandse provincie Overijssel. De wederdopers kwamen hier voor het eerst in de jaren 1530. De eerste fase van het Doopsgezinde leer in deze stad was van een revolutionair karakter, onder de directe invloed van Munster en later van Batenburg....

Jacob van Wijnssen en vijf andere Doopsgezinden werden in februari 1535 op de Brink (een plein) onthoofd en Fenne, de vrouw van de beruchte leider Jan van Geelen, werd in april verdrinken. Desalniettemin ging de leer in het geheim door, ondanks de herhaalde proclamaties van de regering, en na 1540 manifesteerde hij zich in het revolutionaire gevolg van Batenburg en later van de mystieke David Joris. Jurriaen Ketel, de uitgever van Joris's *Wonderboek*, werd onthoofd voor deze publicatie op 9 augustus 1544....

Na deze repressie was het Doopsgezinde leer nauwelijks voelbaar in Deventer tot ongeveer 1570, toen de religieuze strijd werd hernieuwd en in maart 1571 werden twaalf vreedzame mennonieten (6 mannen en 6 vrouwen) uit hun huizen door de Spaanse soldaten en gevangen gezet, soms gepijnigd en uiteindelijk onthoofd of verbrand door de Inquisitie."

~Uittreksel van: van Slee, J. C. en Nanne van der Zijpp."Deventer (Overijssel, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia online*. 1956.

1535

- Op **6 februari 1535** werden vier Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding op Brink Square. Hun namen zijn: **Willem Glaesmaker, Herman Schroer, Johan Lubelei en Johan van Wynssem**. Het waren munsteriet revolutionairen.
- Op **17 februari 1535** werd **Jellys Ballam** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een volgeling van de revolutionaire leider Jacob van Antwerpen.
- Op **17 april 1535** werd een wederdopersvrouw genaamd **Fenneken** geëxecuteerd door verdrinking in de IJssel. Zij was de vrouw van revolutionair leider Jan van Geelen. Een maand later werd van Geelen gedood tijdens een onverstandige aanval op het stadhuis van Amsterdam.
- Op **17 mei 1535** werd **Jacob van Antwerpen** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een leider van de revolutionaire Doopsgezinden.

1544

- Op **9 augustus 1544** werd **Joriaen Ketel** geëxecuteerd door onthoofding op Brink Square. Aanvankelijk was Joriaen een volgeling van Jan van Batenburg. Na de dood van Batenburg in 1538 werd hij een volgeling van David Joris. De echtgenote van Joriaen, Elsken, werd in juni 1539 in Utrecht geëxecuteerd.

1571

- Op **May 25, 1571**, **Anthonis de Wever en Bruyn de Wever** were executed by beheading.
- Op een onzekere datum, ergens **tussen 24 mei en 16 juni 1571**, werden **Harmen de Wever, Dirk Wessels** en zijn vrouw **Janneken** en een **aantal andere personen** verbrand op de brandstapel.
- Op **16 juni 1571** werden **Ydse Gaukes, Claes Opreyder, Catharina Somerhuys, Lysbeth Somerhuys, Lyntgen Joris en Trijntgen** verbrand op de brandstapel. Catharina en Lysbeth waren zussen. Lyntgen en Trijntgen waren moeder en dochter.

~ ~ ~

Dordrecht

"Vroege wederdopers had hier geen groot aantal aanhangers, hoewel Bartholomeus Boeckbinder en Willem de Cuyper hier al in 1533-1534 predikten. Van grote zegen was de activiteit van ouderling Leenaert Bouwens, die hier in 1557-1561 zes personen doopte en niet minder dan 44 in 1563-1565. Rond deze tijd werd de Gemeente sterk verhoogd door immigranten uit Vlaanderen, zoals blijkt uit de familienamen.

Toch werd de Gemeente streng vervolgd. De *Martelaarspiegel* namen als martelaren hier: Digna Pieters, 1555; Joris Wippe, burgemeester van Meenen, België, 1558; 10 personen in 1569; Jan Woutersz van Cuyck, een kunstenaar, 1572."

~Uittreksel van: Vos, Karel en Nanne van der Zijpp. "Dordrecht (Zuid-Holland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1956.

1555

- Op **23 november 1555** werd **Digna Pieters** geëxecuteerd door in een zak te worden gestopt en te verdrinken.

1558

- Op **1 oktober 1558** werd **Joris Wippe** geëxecuteerd door verdrinking (in het geheim). Hij werd ondergedompeld in een wijnvat gevuld met water.

1569

- Gedurende het jaar 1569 werden hier minstens **10 Doopsgezinden** geëxecuteerd, namen onbekend.

1572

- Op **Maart 28, 1572, Jan Woutersz van Cuyck en Adriaenken Jansdochter** werden verbrand op de brandstapel in Dordrecht.

~ ~ ~

Gouda

1570

- Op **30 mei 1570** werd **Faes Dirks** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Groningen

1535

- Ergens in **april 1535** werd **Jacob Cremer** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een **revolutionaire** anabaptist.

~ ~ ~

Haarlem

"Rond 1530 waren er al Doopsgezinden in Haarlem. Rechterlijke rechtszaken tegen wederdopers vonden hier in die tijd herhaaldelijk plaats, hoewel deze broeders en zusters uit andere delen van de provincie Holland kwamen. Het is ook duidelijk dat onder degenen die terecht waren gestaan, sommigen waren die een rol speelden in de Munster-affaire of erbij betrokken waren. Jan Matthijs was zelf afkomstig uit Haarlem. Een groot aantal Doopsgezinden werd in maart 1534 gearresteerd in Spaarndam ten noorden van Haarlem, slachtoffer van de gewetenloze Jan van Leyden....

Het is duidelijk dat hier in 1560 en mogelijk eerder een kerk was. In de tussentijd werden de Doopsgezinden van Haarlem vervolgd. De sheriff Jacob Foppens, bijgestaan door een spion genaamd Aagt, was in staat om verschillende leden te arresteren, vooral in 1570."

~Uittreksel van: Hylkema, C. B. "Haarlem (Noord-Holland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1956.

1534

- Op **26 maart 1534** werden zeven Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. De namen van vijf van hen waren: **Adriaen Lourysz**, **Jan Pieter Eggesz**, **Bartel Boeckbinder**, **Dirk Vredricx** en **Pieter de Houtzager**. Dit waren de fanatici die vier dagen eerder door de straten van Amsterdam waren gerend, met getrokken zwaarden, wee jammend over de stad en iedereen opriepen zich te bekeren.
- Op **30 maart 1534** werd **Barthout Heynricsz** geëxecuteerd door onthoofding.

1536

- Op **7 november 1536** werd **Dirck Ewoltsz** geëxecuteerd door onthoofding.

1539

- Op **29 mei 1539** werden drie Doopsgezinde vrouwen geëxecuteerd door verdrinking. Hun namen zijn: **Gheese Aelbrechtsdochter**, **Ursula Corffis** en **Alijt Henrich Rommertsdochter**. Volgelingen van David Joris. Gheese was de vrouw van Lambrecht Duppijns die drie dagen later op dezelfde plaats werd vermoord.
- Op **2 juni 1539** werden **Lambrecht Duppijns**, **Cornelis van den Bosch** en **Steffen van Halteren** geëxecuteerd door onthoofding. Ze waren volgelingen van David Joris. Lambrecht was de echtgenoot van Gheese Aelbrechtsdochter die drie dagen eerder was vermoord.
- Op **June 3, 1539**, 4 Dopers verdronken. Hun namen zijn: **Geertgen Geluwers**, **Geertruyt Jansdochter**, **Maritgen Thonisdochter**, en **Clara Joostendochter**.

1557

- Op **26 april 1557** werden **Joriaen Simonsz** en **Clement Dirksz** op de brandstapel verbrand. Joriaen was een boekhandelaar. De autoriteiten waren van plan zijn boeken samen met hem te verbranden, maar de mensen in de menigte grepen de boeken en liepen weg.

1570

- Op **13 februari 1570** werd **Barber Jans** geëxecuteerd door verdrinking, waarna haar lijk werd verbrand.
- Op **6 mei 1570** werd **Allert Jansz** op de brandstapel verbrand.
- Op een onbekende datum in **1570** werd **Anneken Ogiers** geëxecuteerd door verdrinking, in het geheim, in het stadhuis van Haarlem.
- Ergens in **1570** werd **Adriaen Pietersz** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Hoorn

1535

- Op **7 juni 1535** werden vijf Doopsgezinden (drie mannen en twee vrouwen) geëxecuteerd. De mannen (**Hendrik Gysbrecht**, **Sijbrant Jansz** en **Steven Benedictus**) werden onthoofd, waarna hun hoofden op palen werden getoond. De vrouwen (**Femmetgen Egberts** en **Welmoet Jans**) werden naar de waterkant geleid, met zware stenen om hun nek gebonden en in de zee geworpen.

~ ~ ~

Kampen

1535

- Op **15 februari 1535** werden vier Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. De namen van twee van hen waren: **Ghele Hame** en **Michiel**. Ghele herriep voor zijn executie.

1540

- Op **14 juni 1540** werd **Pieter Jans** geëxecuteerd door onthoofding.

~ ~ ~

Leeuwarden

"Leeuwarden, de hoofdstad van de Nederlandse provincie Friesland, was de zetel van een grote doopsgezinde gemeente, de oudste gemeente van Friesland en een van de oudste in

Nederland. Deze Gemeente is terug te voeren tot Melchior Hoffman die hier in 1532 predikte. Hoffman's volgelingen behoorden meestal tot de middenklasse. Ongetwijfeld leidde de groep aanvankelijk een verborgen bestaan.

In het najaar van 1533 bezochten twee apostelen van Jan Matthijsz van Haarlem de groep en doopten zij Obbe Philips en Hans Scheerder.

Zowel de eerste als de laatste Doopsgezinde martelaar in Nederland werden geëxecuteerd in Leeuwarden. De eerste was Sicke Freerks in 1531, de laatste Reytse Aysesz in 1574. De martelares Elisabeth Dirks, die in 1549 werd geëxecuteerd, was een lid van de gemeente Leeuwarden en zegt 'veel mensen te hebben verleid'."

~ Uittreksel van: Yntema, J. en Nanne van der Zijpp. "Leeuwarden (Friesland, Nederland)." *Wereldwijd Doopsgezinde mennoniet*

Encyclopedie online. 1957.

1531

- Op **20 maart 1531** werd **Sicke Freerks** onthoofd. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar 1533.) Daarna werd zijn lichaam gebonden aan een wiel en zijn hoofd op een paal.

Een lokale priester hoorde over het lot van Sicke Freerks en vond het vreemd dat een vrome man zou worden geëxecuteerd omdat hij opnieuw werd gedoopt. De priester was **Menno Simons**, die later in 1536 lid werd van de Doopsgezinden zelf.

1533

- Op **13 april 1533** werd **Peter Witses** geëxecuteerd.
  - Op **22 april 1533** werden **Aucke Broersz** en **Aucke Tzallincxz** op de brandstapel verbrand.

1535

- Op **13 maart 1535** werd **Andries Claessen** geëxecuteerd door onthoofding. (*Martelaarspiegel* geeft de datum aan op 16 maart.)
- Op **7 april 1535** werd **Hahske Sascher** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een revolutionaire anabaptist, een van die gevangen genomen in het Oldeklooster-klooster in de buurt van Bolsward. (Het klooster was op 30 maart gegrepen en ongeveer vijf weken lang bewaard door een grote groep Doopsgezinden, onder leiding van Jan van Geelen.)
- Op **10 april 1535** werden vijf revolutionaire Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Frans Metselair**, **Marck Jettyezoon**, **Focke Ublezoon**, **Sippe Claeszoon** en **Willem Willemzoon van der Leye**. Zij waren onder degenen die werden gearresteerd bij de herovering van het Oldeklooster-klooster.
- Op **12 april 1535** werd **Hobbe Buwezoon** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een **revolutionaire** anabaptist, gearresteerd bij

Oldeklooster.

- Op **14 april 1535** werden meer dan twee dozijnen Anabaptist door verdrinking geëxecuteerd. Ze maakten deel uit van de groep revolutionairen die het Oldeklooster-klooster in maart in beslag namen en bezetten. Hun namen zijn: **Barbara Diricks**, **Barbara Tiardsdochter**, **Baucke Jorisdochter**, **Lysbeth Bouwes**, **Lysbeth Diricxdochter**, **Marie Sioucke huysvrouwe**, **Tiets Jan Colmerswijff**, **Harmen Thys huysvrouwe**, **Trijn, Tryn Rieurtschter**, **Tryn Willemsdochter**, **Aefke Harmen Thysdochter**, **Alyt Claesdochter**, **Anna Jacledochter**, **Anne Jansdochter**, **Anne Luythiedochter**, **Anske Lieuwe Hayedochter**, **Atte Nanne Sybrandtsdochter**, **Aucke Sieurdsdochter**, **Fedde Bindertsdochter**, **Geerdt Nannedochter**, **Geert Hansdochter**, **Hisse Lambertsdochter**, **Inthie Claesdochter**, **Rieme Douwedochter**, **Rinske Obbedochter**, **Siouw Harmen Thysdochter** en **Sibrandt Sibrandtszoon**.
- Op **15 april 1535** werden **Aucke Haythiedochter** en **acht andere vrouwen** geëxecuteerd door verdrinking.

1536

- Op **okt. 21, 1536**, **Obbes Sybout** werd geëxecuteerd door onthoofding.

1537

- Op **17 maart 1537** werden drie Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Peter Frericx**, **Rypert Claesz** en **Symonsz Symon**. Peter's vrouw, Janneken, werd later in het jaar, in december, in dezelfde stad vermoord.

- Op **19 december 1537** werd een vrouw met de naam **Janneken** geëxecuteerd door verdrinking. Ze was de vrouw van Pieter Frericxs, die eerder in het jaar, in maart, het martelaarschap had gekregen.
- 1538**
- Op **8 mei 1538** werd **Uble Claesz** geëxecuteerd door onthoofding.
- 1539**
- Op **8 februari 1539** werden vijf Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Tjaert Renicx**, **Tjaert Tyercxz**, **Tiaert Tyercxzoon**, **Frans Claesz** en **Frans Snyder**.
  - Op **11 februari 1539** werden **Melis Jansz** en **Jan Hesselsz** geëxecuteerd door onthoofding.
  - Op **12 november 1539** werd **Dirk Roloffszoon** geëxecuteerd door onthoofding.
- 1544**
- Op **27 september 1544** werd **Henrick Herckemaiker** geëxecuteerd door onthoofding.
- 1545**
- Op **28 maart 1545** werd **Frans Dammasz** op de brandstapel verbrand.
- 1549**
- Op **27 mei 1549** werd **Elisabeth Dirks** geëxecuteerd door dr. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte de maand aan als maart.)
  - Op **7 juni 1549** werden twee wederdopers mannen geëxecuteerd. Hun namen zijn: **Fije** (verbrand op de brandstapel) en **Eelke** (onthoofd). Volgens het verslag waren de twee enorm opgewonden toen ze voor de rechter verschenen, 'kuste elkaar en danste van geluk omdat ze het martelaarschap mocht ondergaan'.
  - Op **16 november 1549** werd **Ysbrant Scheerjer** op de brandstapel verbrand.
  - Op **7 december 1549** werden **Tiettye Douwes** en **Laurens Tiettyezoon** geëxecuteerd door onthoofding.
- 1550**
- Op **19 juli 1550** werd **Peecke Vulckezoon** op de brandstapel verbrand.
- 1551**
- Op **dec. 20, 1551**, **Dirck Cuiper** werd uitgevoerd door onthoofding.
- 1553**
- Op **2 mei 1553** werden **Thijs Hendriksz** en een andere vrouw genaamd **Berendge** in het geheim geëxecuteerd door verdrinking. Ze waren gebonden, in zakken gestopt en in de gracht gegooid.
  - Op **13 mei 1553** werd **Schelte Aedelezoon** op de brandstapel verbrand.
  - Op **28 juni 1553** werden **Aleph Jacobs**, **Thomas Arentsz** en **Lauwereyns Claesz** op de brandstapel verbrand.
- 1554**
- Op **13 december 1554** werden **Allart Jansz.** en **Anthonis Fockesz** de brandstapel verbrand.
- 1555**
- Op **5 maart 1555** werd **Gielt Eelckezoon** op de brandstapel verbrand.
  - Op **nov. 22, 1555**, **Trijn Jacobs** werd geëxecuteerd door verdrinking.
- 1557**
- Op **4 februari 1557** werd **Ulcke Ricoltswiif** geëxecuteerd door verdrinking.
  - Op **14 maart 1557** werd **Richt Heynes** geëxecuteerd door verdrinking. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar aan als 1547.)
- 1559**
- Op **14 maart 1559** werd **Jacques d ' Auchy** in het geheim geëxecuteerd door te verdrinken in een badkuip in de gevangenis. Ook dezelfde dag uitgevoerd op dezelfde manier als: **Hendrik Eeuwesz** en **Claesken Gaeledochter** (man en vrouw).
  - Op **30 september 1559** werd **Taede Ruyerdtszoon** geëxecuteerd door onthoofding.
- 1571**
- Op **12 oktober 1571** werd **Douwe Eeuwouts** door verdrinking geëxecuteerd.

1574

- Op **23 april 1574** werd **Reytse Aysesez** geëxecuteerd door verdrinking.

~~~

Leiden

"Leiden, een stadje in de provincie Zuid-Holland, waar sinds de vroegste tijd Doopsgezinden zijn gevonden, die kennelijk aanvankelijk vooral tot de revolutionaire tak behoorden. Werkloosheid en armoede onder de wevers, die talrijk waren in de stad, waren een vruchtbare matrix voor revolutionaire leringen, die de wederdopersouder Cornelis Pieters van den Briel hier kort na 1530 verkondigde. Pieter Pieters, alias Borrekieck, berecht en geëxecuteerd in Amsterdam in juli 1535, meldt een aantal namen van wederdopers in Leiden in 1534 die waren gedoopt door Cornelis Pietersz.

In 1533 woonde Jan Beuckelszoon (Jan van Leyden) hier. In april 1534 werd een aanval op de stad bedacht maar niet uitgevoerd en in januari 1535 werd een nieuwe aanval gepland maar voorkomen door verraad. In die tijd werden een aantal Doopsgezinden gearresteerd en ter dood gebracht. Nadat Munster was gevallen (25 juli 1535), waren er nog steeds sporen van het Münsterisme in Leiden, maar langzamerhand daalde dit en nadat een aantal volgelingen van Batenburg in mei 1544 waren gearresteerd, verdwenen de revolutionaire Doopsgezinden. Blijkbaar bestond er in die tijd al een Gemeente van vreedzame Doopsgezinden, van wier vroegste geschiedenis niet veel bekend is. '

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Leiden (Zuid-Holland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1955.

1535

- Op **11 februari 1535** of kort daarna werd **Maritgen Ysbrandsdochter** op de brandstapel verbrand. Zij was de vrouw van Jan van Leyden, de zogenaamde "Koning van Zion" in Munster, Duitsland. Zij was ook de eigenaar van de herberg "Three Herrings" in Leiden en een revolutionaire anabaptist.

1539

- Op **Nov. 25, 1539**, **Jannetje Matthysdochter** was executed by drowning.
- Op **20 december 1539** werden **Claes Claesz** en **Willem Eynoutsz** geëxecuteerd door onthoofding.

1544

- Op **14 juli 1544** werd **Aechte Coenen** geëxecuteerd door verdrinking. Ze was waarschijnlijk een volgeling van David Joris.

1552

- Op **21 augustus 1552** werd **Pieter Matthijsz** op de brandstapel verbrand.
- Op **24 november 1552** werden vijf Doopsgezinden geëxecuteerd. Hun namen zijn: **Adriaen Cornelisz**, **Hendrick Dirksz**, **Dirk Jansz**,

Annetgen Symonsdochter, en **Mariken**.

1554

- Op **Nov. 13, 1554**, **Neeltje Jans** was executed by drowning.

~~~

Maastricht

"Maastricht, hoofdstad van de Nederlandse provincie Limburg. De grond was goed voorbereid op de wederdopersbeweging, want de stad was in de middeleeuwen een centrum van de Begards en Begijnen geweest. Net als in het hertogdom Julich was er in Maastricht in ieder geval in 1527 een separatistische broederschap, die zichzelf de 'christelijke broeders' noemde. De arrestatie van een lid werd in dat jaar gemeld. Het is mogelijk dat dit een Doopsgezinde groep was. In de leer waren ze op zijn minst nauw verwant aan de Zwitserse Broeders. Maar er is geen bewijs dat zij de doop met volwassenen uitvoerden. Ze werden

beschuldigd van 'Lutheraanse ketterij'. Dit bewijst natuurlijk niet dat ze Luthers waren. Ze waren waarschijnlijker Sacramentisten. De broederschap had een sterke aanhang in de gilden....

Rond 1530 waren er Doopsgezinden in Maastricht. De groep groeide snel, met een nummer van meer dan 100 in 1533. Het werd in 1533 bezocht door Hendrik van Tongeren, een reizende Doopsgezinde prediker. Van groter belang voor hen was Henric Rol, een prediker die Munster had verlaten, en leidde ze nu, stil en intelligent, als een 'bisschop'. Hoewel hij rustig werkte, ontkwam hij niet aan de autoriteiten. Hij werd op 2 september 1534 gevangengenomen en kort daarna op de brandstapel in Maastricht verbrand. Toen nam Jan Smeitgen zijn plaats in.

In januari 1535 brak een ernstige vervolging over hen uit en werden 16 personen geëxecuteerd. Slechts drie van hen bleven standvastig en werden verbrand op de brandstapel. De andere 13 herriepen en werden onthoofd."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Maastricht (Limburg, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1957.

1534

- Op een gegeven moment **begin september 1534** (mogelijk de 8e of 9e eeuw) werd **Henric Rol** op de brandstapel verbrand.
- Op **8 september 1534** (of mogelijk 9 september) werd **Grietchen Bildesnider** verbrand op de brandstapel op het Vrijthof.

1535

- Op **1 februari 1535** werden **Bartholomeus van den Berge** en **Mente Jan Heynendochter** (ook bekend als Clementia Heymen), man en vrouw, geëxecuteerd. Bartholomeus werd verbrand op de brandstapel op het Vrijthof. Clementia herriepen en werd daarom ter dood gebracht door de mindere bestraffing van verdrinking in de Maas.
- Op **4 februari 1535** werd **Mathys Spangemecker** (ook bekend als Thijs in die Starre) geëxecuteerd na herroeping.
- Op **6 februari 1535** werden drie Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Allen hadden een Munsterite-gezindheid en allen hebben herroepen voordat ze ter dood werden gebracht. Hun namen zijn: **Michiel Geldoff**, **Philip Mutsemeker** en **Vuegen Servaes**.
- Op **13 februari 1535** werd **Francois van Ludick** geëxecuteerd door onthoofding. Hij had zich teruggetrokken en kon dus gespaard blijven.

1538

- **April 1538**, **Jan van Bemelen** onthoofd op Vrijthof.

1559

- Op **11 maart 1559** werd **Trijnen Keuts** op de brandstapel verbrand.
- Op **Sept. 23, 1559**, **Jan Durps** (aka Jan Bosch van den Berge) werd op de brandstapel verbrand.

1570

- Op **9 januari 1570** (of 10 januari) werden **Arent van Essen** en zijn vrouw **Ursula** op de brandstapel verbrand.
- Op **24 januari 1570** werden twee wederdopersvrouwen, moeder en dochter, op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Neeltgen** en **Trijntgen**.

1573

- Op **27 juli 1573** werd **Marie Kerckhoffs** verbrand op de brandstapel op de Houtmarkt.

~ ~ ~

Middelburg

"Middelburg, de hoofdstad van de Nederlandse provincie Zeeland, is al heel vroeg de zetel van een wederdopers Gemeente. Al in 1532 had de magistraat geleerd dat er wederdopers in de stad waren....

Tussen 1535 en 1571 werden hier minstens 18 Doopsgezinden ter dood gebracht. Jan Everts werd onthoofd op 19 april 1535; en in hetzelfde jaar, Marcus Cornelisz en Cop Heyne; de laatste was een Munsteriet geweest, maar was bekeerd in Amsterdam. Van Munsterite-ideeën is er geen verder spoor onder de Doopsgezinden van Middelburg. Marcus Cornelisz verklaarde dat noch hij noch de anderen iets met hen te maken hadden.... Gillis Matthijsz, een chirurg, werd in 1564 op een avond in de gevangenis geëxecuteerd uit angst voor de bevolking....

De bloedige vervolgingen hielden op toen de stad in 1574 overging in de macht van Willem van Oranje. Onmiddellijk de calvinistische predikers, hoewel ze in de minderheid waren, begonnen ze de wederdopers lastig te vallen.

In 1576 gaf de regering hun een hoorzitting en verplichtte het de wederdopers om de eed af te leggen. Zonder dit zouden ze geen burgers kunnen zijn of een beroep of ambacht kunnen uitoefenen. Toen William de stad in 1577 bezocht, dienden de wederdopers hem een verzoekschrift in. In zijn antwoord van 26 januari 1577 beloofde William hen vrij te laten van deze verplichting. Bij deze gelegenheid werden de woorden gebruikt die van **grote betekenis zijn geworden voor de Nederlandse Mennonieten omdat zij het begin van religieuze vrijheid voor hen betekenden**: 'Zijne Excellentie die de magistraten van Middelborgh en alle anderen die dit betreft, opdraagt en aanreket, niet verder onderdrukt de rekwestranten in strijd met hun geweten, met betrekking tot de eed en anderszins.'

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Middelburg (Zeeland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1957.

1535

- Op een gegeven moment in **1535** werd **Cop Heyne** hier geëxecuteerd. Hij heeft herroepen, maar kreeg toch de doodstraf.
- Op **30 april 1535** werd **Marcus Cornelisz** geëxecuteerd na onthulling.

1559

- Op **21 februari 1559** werden **Andries van Laarbeke, Maeyken Daniels** en **Jan Hendricks** verbrand op de brandstapel op "de Markt"?. Nadien werden hun lijken publiekelijk tentoongesteld.

1561

- Op of rond **5 februari 1561** werd **Dirck Jansz** gewurgd en vervolgens verbrand op de brandstapel.

1564

- Op **26 oktober 1564** werd **Willeboort Cornelisz** geëxecuteerd door onthoofding.

1569

- Op **9 februari 1569** werden drie Doopsgezinden verbrand op de brandstapel op het marktplein. Hun namen zijn: **Hendrick Alewijnsz, Gerrit Janssen Duynherder** en **Hans Marijnsz**.
- Op of rond **2 mei 1569** werd **Bastiaan Corsz** op de brandstapel verbrand. Rond dezelfde datum werden ook **Maeyken Jans** en **Aelken Jansdochter** hier op de brandstapel verbrand.

1571

- Op **3 december 1571** werd **Anneken Jans** op de brandstapel verbrand.

1572

- Op **13 maart 1572** werden **Mattheus Maurisz** en **Magdaleene Jans** (man en vrouw) op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Nijmegen

"Nijmegen is een stad in de Nederlandse provincie Gelderland. De eerste vermelding van wederdopers vindt plaats in 1539. Op 19 april van dat jaar werden drie niet nader genoemde wederdopers hier op de brandstapel verbrand en kort daarna werden twee vrouwen in de rivier de Waal verdrinken. Twee andere slachtoffers van vervolging in deze stad zijn bekend. In 1557 werd Gerrit Hazenpoet op de brandstapel verbrand en in 1569 ontmoette Jan Block hetzelfde lot. Maar het stadsbestuur nam niet altijd zo'n krachtige actie tegen de Doopsgezinden. Al in 1565 werd Jan van den Berg met zijn hele familie uit de stad gezet omdat hij weigerde zijn kinderen te laten dopen. '

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Nijmegen (Gelderland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1957.

1539

- Op **19 april 1539** werden **drie Doopsgezinde mannen** verbrand op de brandstapel. Kort daarna verdrinken **twee Doopsgezinde vrouwen** in de rivier de Waal.

1557

- Op enig moment in het jaar **1557** werd **Gerrit Hazenpoet** hier op de brandstapel verbrand. (*Martelaarspiegel* geeft per abuis het jaar aan als 1556.)

1569

- Op **23 juli 1569** werd **Jan Block** op de brandstapel buiten de stadspoort verbrand. (*Martelaarspiegel* ten onrechte zegt 1572.)

~ ~ ~

Rotterdam

"Rotterdam, een stad in de Nederlandse provincie Zuid-Holland. Het feit dat twee doopsgezinden van de Doopsgezinden hier in januari 1539 zijn verdrinken, bewijst niet het bestaan van een Gemeente op die vroege datum, want beide vrouwen liepen gewoon door toen ze werden gearresteerd. Niettemin was er hier in 1534 enige Doopsgezinde activiteit, geleid door Jan Jansz Schot, en ongetwijfeld was er na 1540 een Doopsgezinde Gemeente gevestigd in Rotterdam, die zich stilletjes voortbewoog. Omdat de regering hier toleranter was dan in Amsterdam of Antwerpen, of misschien omdat er minder Dopers woonden, waren er relatief weinig martelaren in Rotterdam - in totaal ongeveer 24 in 1534-1568. **Een van de anonieme martelaren van 1544 was een meisje van 14.** In 1558, op de plaats van een wederdopersuitvoering,

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Rotterdam (Zuid-Holland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1534

- Op **22 december 1534** werd een man genaamd **Martijn Pietersz**, die in Doopsgezinde kringen was verhuisd, geëxecuteerd door onthoofding. Niet voor Doopsgezinde leer, maar voor pocket-picking.

1535

- Op **4 maart 1535** werd **Cornelis Stevensz** geëxecuteerd door onthoofding.

1539

- Op **jan. 24, 1539**, **Anneken Jans** (alias Anneken van Rotterdam) en **Christiana Michiel Barents** werden geëxecuteerd door verdrinking. Ze waren eerst volgers van David Joris.

~ ~ ~

Den Haag

1531

- Op 5 **december 1531** werden negen (of 10) Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Ze hebben allemaal hun overtuigingen (onder foltering) herroepen voordat ze ter dood werden gebracht. Nadien werden hun hoofden naar Amsterdam vervoerd waar ze publiekelijk werden getoond. Hun namen zijn: **Jan Volkertsz Trypmaker, Evert Jans, Jan van Delft, Geryt Meynerts, Vranck Willemsz, Jan Hermansz, Jan Gouweszn, Thomas Janszn en Jan Thomaszn.**

1534

- Op 4 **februari 1534** werden twee zussen, **Anna Jansdochter en Geertruydt Jansdochter**, geëxecuteerd door onthoofding in Den Haag.
- Op **Feb. 10, 1534, Jan Joosten van Goedereede** was executed by beheading.
- Op 26 **maart 1534** werd **Willem de Cuyper** (ook bekend als Willem de Profeet) geëxecuteerd door onthoofding. Willem was een van de fanatici die vier dagen eerder door de straten van Amsterdam had gerend en ze had gehuild over de stad en iedereen had opgeroepen zich te bekeren. Willem's vrouw, **Margriete Willems uyt Hitland**, werd in juli 1535 in Amsterdam geëxecuteerd.
- Op 10 **april 1534** werd **Cornelis Geryts** geëxecuteerd door onthoofding in Den Haag. Op dezelfde dag werden twee mannen met dezelfde naam, **Jan Dirksz**, op het spel gezet.
- Op 15 **april 1534** werden vijf Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Jacobsz Kraen Huyge, Willem Cornelisz, Cornelis Luytsz, Jan Cornelisz en Jan Echtwerken.**
- Op 25 **april 1534** werd een wederdopersvrouw genaamd **Marijten** geëxecuteerd door verdrinking. (*Martelaarspiegel* ten onrechte geeft het jaar 1532.) Ze was de vrouw van **Jacobsz Kraen Huyge** die hier 10 dagen eerder gemarteld was.
- Op 11 **mei 1534** werd **Engel Cornelisz** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op 28 **juli 1534** werden **Arys Gerritsz en Lourys Lourisz** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op 15 **september 1534** werden **Thijs Olbrants en Jan Thymansz** geëxecuteerd door onthoofding.

1535

- Op 15 **februari 1535** werd **Geryt Jansz** geëxecuteerd door onthoofding in Den Haag. Hij was een munsteriet.
- Op 17 **maart 1535** werden **Lenaert Willemsz en Beatrix Jansdochter** (man en vrouw) geëxecuteerd door verdrinking.
- Op 24 **maart 1535** werd **Jan Claesz Cock** geëxecuteerd door in stukken te worden gescheurd. Hij was een revolutionaire anabaptist.
- Op 10 **april 1535** werden **Jan Damas, Adriaen de Kleermaker en Jan Jansz Schot** geëxecuteerd door onthoofding. Het waren blijkbaar revolutionaire Doopsgezinden.
- Op 19 **april 1535** werd **Jan Everts** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op 28 **april 1535** werd **Claes Ysbrands** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op 8 **juni 1535** werd **Neel Mypeis** geëxecuteerd.
- Op 1 **juli 1535** werd **Cornelis Gysbrechtsz** op de brandstapel verbrand. (Een andere wederdop, **Claes Claesz uit Beverwijk**, is waarschijnlijk dezelfde dag hier verbrand.)
- Op 15 **september 1535** werd **Herk Dirksz** geëxecuteerd. Hij was een revolutionaire anabaptist.

1536

- Op 13 **maart 1536** werd de wederdopers revolutionaire **Claes Jansz** geëxecuteerd door zijn hart uit zijn lichaam te laten knippen, als straf voor deelname aan de opstanden in Hazerswoude in december vorig jaar.
- Op 14 **maart 1536** werden vier revolutionaire Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Heijnric Willemse Saelmaker, Aernt Gerytsz, Lenaert Aerntsz en Willem Huygen.**
- Op 17 **maart 1536** werd **Jutte Eeuwouts** geëxecuteerd door op te hangen. Ze had haar huis in het dorp Poeldijk toegelaten als ontmoetingsplaats door revolutionaire Doopsgezinden en andere radicalen.
- Op 18 **maart 1536** werden **Trijn Pietersdochter en Haze Claesdochter** geëxecuteerd door verdrinking. Het waren revolutionaire Doopsgezinden.
- Op 29 **mei 1536** werd **Pieter Pietersz** geëxecuteerd door onthoofding. Gezien zijn associatie met Jan van Leyden was hij waarschijnlijk een revolutionair.
- Op **Oct. 11, 1536, Cornelis Cornelisz Kelder** werd geëxecuteerd.

1539

- Op 6 **november 1539** werd **Peter Dirks Snijder** geëxecuteerd door onthoofding in Den Haag. Hij was een van degenen die in maart 1534 naar Munster waren vertrokken, maar werd gearresteerd in Bergklooster voordat hij daar aankwam. Hij recidiveerde zijn wederdoper, werd vrijgelaten en "keerde terug in zijn vorige fout".

1540

- Op of kort na **22 september 1540** werd **Lambrecht Jacobs** geëxecuteerd door het zwaard in Den Haag. Hij was een revolutionaire anabaptist, een volgeling van Jan van Batenburg.

1542

- Op **3 juli 1542** (of mogelijk 4 juli) werd **Marytje Simons** op de brandstapel verbrand.

1544

- Op **30 juli 1544** werd **Jan Wermbouts** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een revolutionaire anabaptist, een volgeling van Jan van Batenburg.
- Op **31 juli 1544** (of de dag erna) werd **SimOp Maertsz Vernouwen** verbrand op de brandstapel in Den Haag. Hij was een revolutionaire anabaptist, een volgeling van Jan van Batenburg.
- Op **Aug. 6, 1544**, **Jan Dirck Volbrechtsz** was executed by beheading. Misschien een volgeling Jan van Batenburg.

1545

- Op **5 maart 1545** werd **Jochem Joosten** geëxecuteerd door onthoofding in Den Haag.
- Op **26 juni 1545** werd **Marie Baernt Gerytsdochter** geëxecuteerd door verdrinking. Ze was een revolutionaire anabaptist.

1558

- Op **Juli 7, 1558**, **Adriaen Pietersz, Waechlink Dirks**, en **Maerten Cornelisz** werden verbrand op de brandstapel.

1564

- Op **15 december 1564** werd **Jan Geertsz** op de brandstapel verbrand.

1568

- Op **18 december 1568** werden **Job Janze** en **Jan Thielemansz** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Utrecht

"In de stad Utrecht werden Doopsgezinde opvattingen gevonden tegen 1530, toen sommige personen moesten antwoorden op ketterse visies. In 1535 werden in Utrecht enkele revolutionaire dopers van buiten geëxecuteerd, onder wie Walraven Herberts van Middellie, die was gestuurd om de leer van Munsteriten te verspreiden. Jacob Claesz en Govert Aertsz, Utrechtse, ook geëxecuteerd in 1535, lijken vreedzame wederdopers te zijn geweest. In 1539 werden 15 wederdopers, waarschijnlijk volgelingen van David Joris en geen enkele inwoner van Utrecht, gedood. Een aantal kerkrovers die hier in 1540 zijn terechtgesteld, in de archieven Doopsgezinden genoemd, hadden nauwelijks iets te maken met het Doopsgezinde leer, en hetzelfde kan worden gezegd van een aantal volgelingen van Jan Batenburg, in 1544-45 in Utrecht geëxecuteerd, van wie er één was de beruchte Appelman."

~Uittreksel by: Zijpp, Nanne van der. "Utrecht (Utrecht, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1535

- Op **11 maart 1535** werd **Walraven Herberts** op de brandstapel in Utrecht verbrand. Hij was een munsteriet.
- Op **12 maart 1535** werden **Jan Hendriks** en **Jan Jansz van Calckeren** geëxecuteerd door onthoofding. Het waren revolutionaire Doopsgezinden.
- Op **13 maart 1535** werden **Govert Aertsz** en **Jacob Claesz van der Veer** geëxecuteerd door onthoofding.
- Op **11 juni 1535** werden drie Doopsgezinde vrouwen geëxecuteerd door verdrinking. Alle drie werden Anna genoemd: **Anna Matijs van**

Doncksdochter, **Anna Bueckhorst** en **Anna** (echtgenote van Gerryt Roggens).

1539

- Op **11 juni 1539** werden negen Doopsgezinden geëxecuteerd, sommigen door onthoofding en sommigen door verdrinking. De namen van de onthoofden waren: **Cornelis**

Evertsz, Claes Jan Nachtegaelsz, Jan van den Velde en Cortoys. De namen van de verdronkenen waren: **Aecht Jan Middelborchsdochter, Lysbet van Dulmen, Margriet Jan Herkensdochter, Mary Oth en Mergriet Horstmans.**

- Op **18 juli 1539** werd een vrouw genaamd **Elsken** geëxecuteerd door onthoofding. Zij was de vrouw van Joriaen Ketel, die in augustus 1544 in Deventer martelaar werd.

1541

- Op **18 juli 1541** werd **Oede Willemsdochter**, een revolutionaire anabaptist, geëxecuteerd door verdrinking. Ze werd beschuldigd van onderdak van Doopsgezinden in haar huis.

1544

- Op **21 juli 1544** werden drie revolutionaire Doopsgezinden geëxecuteerd. Hun namen zijn: **Heynrick Willemsz, Swaene Hermansdochteren Willemken Willem Claesdochter.** Heynrick werd onthoofd. Swaene en Willemken zijn verdronken.

1545

- Op **7 februari 1545** werden **Cornelis Jan Oliviers Appelman** en **Willem Zeylmaker** op de brandstapel verbrand. Het waren revolutionaire Doopsgezinden.
- Op **27 juni 1545** werd **Herman Dirksz** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was een volgeling van de revolutionaire doper-leider Jan van Batenburg.

1562

- Op **10 juni 1562** werd **Hendrik Eemkens** op de brandstapel verbrand.

1569

- Op **1 juli 1569** werden echtgenoot en echtgenote **Lenart Kerstenzoonen Trijntgen Jan Pannebackersdochter** geëxecuteerd, Lenart door te branden op de brandstapel en Trijntgen door verdrinking.
- Op **5 juli 1569** werden **Steven Pietersz, Gosen Heymans** en **Jacob Heymans Tollincx** geëxecuteerd door onthoofding. Gosen en Jacob waren broers.
- Op **25 augustus 1569** werd **Vincent van der Hoeve** geëxecuteerd door onthoofding. Hij was de sheriff van de stad Amersfoort. Hoewel hij zelf geen mennoniet was, had hij toegelaten dat doopsgezinde vergaderingen in zijn rechtsgebied werden gehouden.

1570

- Op **20 april 1570** werd **Geerloff Gerritsz** geëxecuteerd door op te hangen. Hij werd gearresteerd en veroordeeld omdat hij aanwezig was op een bijeenkomst waar hij naar een Doopsgezinde prediker luisterde.

~ ~ ~

Valkenburg

1549

- Op **22 augustus 1549** werd **Clara Vrencken** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Veere

"Veere, een oude stad op het eiland Walcheren, provincie Zeeland, was in de 15e en 16e eeuw een belangrijke zeehaven. Doopsgezinde leer wordt hier al in 1534 gevonden, in welk jaar sommige Doopsgezinden de stad ontvluchtten om vervolging te omzeilen. Een paar van hen zouden naar Münster in Westfalen zijn gegaan. In 1537 werden een aantal Munsterse Doopsgezinden, waarvan de namen onbekend zijn, in Veere geëxecuteerd."

~Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Veere (Zeeland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1539

- Op **14 oktober 1539** werd **Adriaen Wouters** geëxecuteerd door onthoofding.

1560

- Op "de maandag voor Kerstmis" werd **Joost Joosten** op het martelrek gemarteld en verbrand op de brandstapel.

~ ~ ~

Vianen

1569

- Op **Maart 22, 1569**, **Adriaen Willemsz** werd onthoofd.

~ ~ ~

Vlissingen

1571

- Op **8 mei 1571** werd **Dirk Meeuwesz** op de brandstapel verbrand.

~ ~ ~

Vught

1538

- Op **Sept. 9, 1538**, 4 Doopsgezinden werden geëxecuteerd. Hun namen zijn: **Paulus van Drunen, Jan Blok, Michiel Stevens**, en **Adriaen van 's Gravenhage**.
- Op **11 september 1538** werden vier Doopsgezinden op de brandstapel verbrand. Hun namen zijn: **Jan van Capel, Geertken Erasmusdochter, Lysken** en **Neelken**. Lysken was de vrouw van Jan Blok, die hier twee dagen eerder werd gemarteld. Neelken was de vrouw van Paulus van Drunen, ook hier twee dagen eerder martelaar.

1544

- Op of rond **14 augustus 1544** werd een wederdopersvrouw genaamd **Magdalena** geëxecuteerd op beschuldiging van een volgeling van David Joris.

~ ~ ~

Workum

1574

- Op enig moment in het jaar **1574** werd **Hendrik Pruyt** door Spaanse soldaten gearresteerd toen hij met zijn boot door deze stad kwam. Toen eenmaal was vastgesteld dat hij een mennoniet was, werd hij ter dood veroordeeld. Hij werd gestript, geteerd en in een boot gegooid met zijn handen en benen met elkaar verbonden. Toen werd de boot in brand gestoken en op drift gereden.

~ ~ ~

Zierikzee

" Doopsgezinde leer ontstond hier al in 1534. Zowel Galenus Abrahamsz als Pieter Cornelisz Plokhoy waren inboorlingen van Zierikzee.

In 1535, Adriaen Aersen suffered martyrdom at Zierikzee. Op 4 September 1536, four Doopsgezinden were executed here: Adriaen Jorisse, Pieter Gerritsz, Janneken Mels, en Jan Iansze. Adriaen Cornelisse was executed at Zierikzee in 1737. Volgens K. Vos waren al deze martelaars revolutionaire Doopsgezinden. Paulus Harrouts stierf in 1540 als martelaar in Zierikzee. Geen van deze slachtoffers was inboorlingen van Zierikzee. Ze waren gekomen om Doopsgezinde doctrines te verspreiden. '

Uittreksel van: Zijpp, Nanne van der. "Zierikzee (Zeeland, Netherlands)." *Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online*. 1959.

1535

- Op **8 mei 1535** werd **Adriaen Aersen** geëxecuteerd door onthoofding. Waarschijnlijk een revolutionaire anabaptist.

1536

- Op **4 september 1536** werden vier Doopsgezinden geëxecuteerd door onthoofding. Hun namen zijn: **Pieter Gerritsz**, **Jan Jansz**, **Adriaen Jorisse** en **Janneken Mels**. Na de executie werden hun lijken verbrand en hun hoofden op palen geplaatst als waarschuwing voor anderen. Waarschijnlijk revolutionaire Doopsgezinden.

1537

- Op **2 juni 1537** werd **Adriaen Cornelisse** geëxecuteerd door onthoofding. Waarschijnlijk een revolutionaire anabaptist.

1540

- Op **7 december 1540** werd **Paulus Harrouts** op de brandstapel verbrand.

1561

- Op **11 oktober 1561** werd **Joos Jansz** geëxecuteerd door onthoofding. (*Martelaarspiegel* geeft ten onrechte het jaar 1563.)

1569

- Op **22 oktober 1569** werd **Dirk Andriesz** geëxecuteerd door onthoofding in Zierikzee.

~ ~ ~

Zutphen

1549

- Op **30 maart 1549** werd een wederdopersvrouw, **Cornelia** genaamd, geëxecuteerd door verdrinking. Ze was herdoopt door de anti-trinitarische doperse leider Adam Pastor. Ze was de weduwe van Claes van Leeuwen, rector van de plaatselijke school, die haar eerder in het jaar eerder was overleden. Toen ontdekt werd dat Claes een wederdoper was, werd zijn lijk opgegraven en herbegraven in een niet-toegewijde grond.

~ ~ ~

Zwolle

1535

- In **maart 1535** werd **Cornelis de Vlaminck** geëxecuteerd door onthoofding.

LITERATUUR

HET OFFER DES HEEREN

Dit Boec wort genoemd: *Het Offer des Heeren, om het inhoud van sommige opgheofferde kinderen Godts* . . . N.p., 1570: 605. naar de uitgaaf van 1570. Opnieuw uitgegeven te Amsterdam door Jan Everts Gloppenburgh; en Willem Jansz van Campen, 1591

THIELEMAN JANSZ. VAN BRACHT

Het offer des Heeren; met voorrede en toelichting van S. Cramer

Braght, Thieleman J. van. *Het Bloedigh Tooneel of Martelaers Spiegel der Doops-gesinde of Weereloose Christenen*, Die om 't getuygenis van Jesus haren Salighmaker geleden hebben ende gedood zijn van Christi tijd of tot desen tijd toe. Den Tweeden Druk. Amsterdam: Hieronymus Sweerts, 1685: Part II, 285.

Gangbare titel: **MARTELAARSSPIEGEL**

Zie voor volledige Engelse uitgave <http://www.homecomers.org/mirror/index.htm>.

DEEL 1. Van de Martelaarsspiegel van T.J. Van Braght

DEEL 2. VAN DE HISTORIE EN DE MARTELAARS VAN DOOPSGEZINDEN IN NOORD-NEDERLAND. T.J. Van Braght

DEEL 2 VERVOLG. MARTELAREN IN ZWITSERLAND, ITALIË, OOSTENRIJK / TIROL, ZUID-NEDERLAND, (BELGIË) MORAVIE, DUITSLAND. T.J. Van Braght

THIELEMAN JANSZ. VAN BRACHT

DOOPSGEZINDE MARTELAREN. Te Middelburg, Gent en Brugge

THIELEMAN JANSZ. VAN BRACHT

HANS BRET, 21 JAAR, MET ENKELE GELOOFSGENOTEN GEMARTELD EN VERBRAND TE ANTWERPEN

T. J. van Braght

DOOPSGEZINDE MARTELAREN IN DORDRECHT EN BRED A.

Met levensbeschrijving van **Thieleman Janszoon van Braght** 29 Januari 1625 – 7 October 1664

DE HERVORMING VAN DE DOOPSGEZINDEN IN ZEELAND EN VLAANDEREN.

T. J. van Braght, Dr. C. Rooze-Stouthamer. Decavele, Op 't Hof

Deel 1. Hervorming in Zeeland met betrekking op de Doopsgezinden, ca. 1520-1572. Met verslag van martelaren

Deel 2. De eerste protestanten in de lage landen. Johan Decavele. Met verslag van martelaren

Deel 3. NADERE REFORMATIE *NU*. Studie over Doop en Belijdenis van het geloof. Prof. dr. W.J. op 't Hof

Door Dr. C. Rooze-Stouthamer

DE DOORBRAAK VAN DE HERVORMING IN MIDDELBURG

ADRIAAN VAN HAAMSTEDE

Historie der martelaren die, om de getuigenis der evangelische waarheid, hun bloed gestort hebben, van Christus onze Zaligmaker af tot het jaar 1655.

A. van Haamstede. Geloofsvervolgingen en geloofshelden bij de Waldenzen in Italië in 5 delen. Digitaal Stichting Gihonbron

Waldenzen: KORTE HISTORIE VAN DE WALDENZEN EN FÉLIX NEFF.

Digitaal Stichting Gihonbron

JOHN FOXE

Beschrijving van de martelaren in de regeringsperiode van koningin Mary Tudor 1555 – 1558. Vertaald door Adriaan van Haamstede en beschreven in: *De Historie der MARTELAREN*

MARTELAREN IN HET ROMEINSE RIJK, DEEL I EN DEEL 2

VANAF DE TIJD VAN DE APOSTELN TOT AAN DE TIENDE VERVOLGING 283.

Overgenomen uit: *Historie der martelaren*. Door A. VAN HAAMSTEDE.

En aangevuld met EEN GROOT AANTEL GEGEVENS van: **Eusebius, A. MOLLINUS, Van Braght, en anderen**

Françisco de Enzinas. Geloofsvervolgingen in SPANJE

Waaraan toegevoegd: Geloofshelden in Spanje

Francisco de Enzinas, vertaler van het Nieuw Testament in het Spaans Gevangenschap en bevrijding. Verslag over de geloofsvervolgingen in Leuven, Brussel en andere plaatsen. Gedeeltelijk uit het Duits vertaald door J. Mathissen. Uitgegeven in Brussel. Ca. 1850. Verslag van diverse martelaren overgenomen uit de *Mémoires* van Enzinas, in het Nederlands verschenen met de titel: ***Bericht over de toestand in de Nederlanden en de Godsdienst bij de Spanjaarden***, Vertaald door Ton Osinga & Chris Heesakkers. Uitgegeven door: VERLOREN, Hilversum, 2002

WILLEM TE WATER, Predikant te AXEL.

DE HISTORIE DER HERVORMDE KERK te GENT, Van haren aanvang tot derzelver einde; Mitsgaders een kort VERHAAL der GEREFORMEERDE DOORLUCHTIGE SCHOOL TE GENT. In het jaar 1578 tot het jaar 1584.

Bijeengevoegd de Levensbeschrijvingen der naamruchtige PREDIKANTEN TE GENT Te UTRECHT, bij: GISBERT. TIEME VAN PADDENBURG, en ABRAHAM VAN PADDENBURG, Boekverkopers, 1756.

Toegevoegd: **POLITIEKE ACHTERGRONDEN**. Overgenomen uit: De Nationale Synode te Middelburg in 1581 door dr. R. H. Bremmer.

Toegevoegd: Van geletterde mensen en geleerde schoolmeesters in Gent

Ontuchtige monniken op de brandstapel in Brugge en Gent in 1578.

Overgenomen uit: **DE EERSTE PROTESTANTEN IN DE LAGE LANDEN**

Geloof en heldenmoed. **Door Johan Decavele**

H. Q. JANSSEN, PREDIKANT TE ST. ANNA TER MUIDEN:

DE KERKHERVORMING TE BRUGGE. EEN HISTORISCH TAFEREEL VOOR

CHRISTENEN, DIE VOEDSEL ZOEKEN VOOR DE GEEST EN OP GODS WEGEN LETTEN. IN TWEE DELEN. EERSTE DEEL. TE ROTTERDAM, Bij VAN DER MEER & VERBRUGGEN. 1856.

Dr. I. M. J. HOOG

De Martelaren DER HERVORMING IN NEDERLAND tot 1566. Academisch Proefschrift.
SCHIEDAM 1885

Johan DECAVELE.

DE DAGERAAD VAN DE REFORMATIE IN VLAANDEREN (1520-1565)

PALEIS DER ACADEMIËN, BRUSSEL. 1975

Joh. DECAVELE

De eerste protestanten in de Lage Landen. In 3 gedeelten:

GELOOF EN HELDENMOED IN WAALS VLAANDEREN

GELOOF EN HELDENMOED IN ZUID-WEST VLAANDEREN

GELOOF EN HELDENMOED IN ZUID-WEST VLAANDEREN

ANTWERPENS MARTYROLOGIUM

Overzicht van de meeste martelaren in Antwerpen die om hun geloof geëxecuteerd zijn. 1522-

1589. **Samenstelling en Redactie:** J.A. PLAISIER, Bergen op Zoom. en [M. AKKERMANS](#).

[Merksem](#)

Guido Marnef

ANTWERPEN IN DE TIJD VAN DE HERVORMING

Beschrijving van het tijdperk 1550 tot 1570. Waarin opgenomen een gedeelte uit:

Antwerpen in de zestiende eeuw: een internationale handelsmetropool aan de Schelde.

Guido Marnef .

Antwerpen in de tijd van de Reformatie. Ondergronds protestantisme in een handelsmetropool 1550-1577. Afscheiden van de wereld. De doopsgezinden te

Antwerpen. De ondergrondse gemeente strijdt voor haar voortbestaan.

DS. E.M. BRAEKMAN Doctor in de Godsdienstwetenschappen (Parijs)

Het protestantisme te Brussel. VAN DE OORSPRONG TOT AAN HET OVERLIJDEN
VAN LEOPOLD I.

J. H. Bekouw

OPKOMST EN ONDERGANG VAN DE REFORMATIE IN EN OMTRENT RONSE

in Vlaanderen. Waarin opgenomen de *Historie van den oorsprong en ondergang der*

ketterijen binnen en omtrent Ronse ten tijde van de Injustitie door L. Robijn. Bannelingen en vluchtelingen uit Ronse

Dr. A. L. E. VERHEYDEN

HET BRUGSE MARTYROLOGIUM. (12 October 1527 - 7 Augustus 1573)

Door UITGAVE „WILCO" BRUSSEL 1944

A. L. E. VERHEYDEN, Doctor in de Geschiedenis

GESCHIEDENIS DER DOOPSGEZINDEN IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN IN DE XVIe EEUW

VERHANDELINGEN VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE ACADEMIE VOOR

WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË PALEIS DER

ACADEMIËN - BRUSSEL

Dr. A. L. E. VERHEYDEN

HET GENTSE MARTYROLOGIUM (1530-1595)

WERKEN UITGEGEVEN DOOR DE FACULTEIT VAN DE WIJSBEGEERTE EN
LETTEREN RIJSUNIVERSITEIT TE GENT 1945

Dr. A.L.E. VERHEYDEN.

DE HERVORMING IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN IN DE XVIe EEUW

Uitgegeven door de Synode van de Protestantse Kerken. Brussel. 1949.

A. L. E. VERHEYDEN. Dr. Laureaat van de Koninklijke Academie van België.

**VILVOORDE. INTERNATIONAAL REPRESSIECENTRUMEN BRANDPUNT VAN
HET ZESTIENDE-EEUWS PROTESTANTISME.** 1972. Tevens opgenomen **Opkomst
en ondergang van de Reformatie in de Zuidelijke Nederlanden**

K. VOS.

DE DOOPSGEZINDEN TE ANTWERPEN IN DE ZESTIENDE EEUW.

VERHANDELINGEN VAN DE KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR
WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË. 1920

**W. BAX. EMERITUS-PREDIKANT DER HERVORMDE GEMEENTE VAN
MAASTRICHT**

HET PROTESTANTISME IN HET BISDOM LUIK EN VOORAL TE MAASTRICHT.
1505-1557

DE DOOP OP GELOOF VOLGENS GODS WOORD. Door W. DUBBELDAM.

Toegevoegd Doopstandpunt J. C. Philpot. En de Gereformeerde visie op de doop door Joh.
Calvijn en Guido de Bres.

Dr. S. Blaupot ten Cate

"Geschiedenis van Doop en Doopsgezinden. Handleiding voor catechisanten" (1833)

"Geschiedenis der Doopsgezinden in Friesland" (1839)

"Geschiedenis der Doopsgezinden in Groningen, Overijssel en Oost-Friesland" (1842)

"Geschiedenis der Doopsgezinden in Holland, Zeeland en Utrecht (1847)

Al de bovengenoemde documenten zijn beschikbaar op de site:

www.theologienet.nl